

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinsheimii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Lib. 6

urn:nbn:de:bsz:31-103771

CHLAMYDE) Idem in Marcello fecit Annibal apud Plutarch. Marc. cap. 53. & Val. Max. 5, 1, 6. ext. *Punicoque* (i. e. *punico*) *sagulo*, & *corona donatum lauream* *vogo imposuit*. Vbi obiter rescribere *aurea*, sic enim Plutarchum in libris Valerii, nam ipsum inspexit, legisse, ex Græcis verbis ambiguum esse non potest, *καὶ χρυσοῦν ἑμβάλαον ἔφερατον*. Sed de chlamyde: pridem Annibal Æmiliū funerals, apud Siliū 10, 569.

- - - - - *fulgentia pingui*
Murice, suspirans, inicit velamina, & auro
Intexam chlamydem - - - - -

Sic Antonius Brutum honoravit. Plut. Ant. c. 28. & Bruto cap. 78. Alexandri tumulum Caracallus apud Herodian. 4, 15.

6, 1, 1. **PFGNÆ**) Hanc quoque lacunam explere tentamus. Interim consulatur Diodor. 17, 48. & 17, 63. Ceterum adfentior Raderi capienda hæc de Agide qui cum videret suos laborantes & prope iam victos, *inniserit se in medium pugne discrimen*, quæ fere verba supra quoque 3, 11, 2. leguntur: *ceteros in medium belli discrimen strenue transfert*.

6, 1, 4. **CIRCUMFERENS**) Quia ubique expositus periculo. Sic in nocturna pugna, & ancipiti discrimine Tacit. H. 4, 29, 3. *unde clamor acciderat circumagere corpora*.

6, 1, 6. **EFFVSE FLVXTEM**) Sic scribendum esse olim ipsa res mihi indicavit, dein Acidalii lectio, quam & Raderus approbat.

6, 1, 8. **VETERA**) Nam in veteri quoque fama multum esse roboris, exquisitis auctorum locis prolixè ostendit Gruter. toto discursu 7. in Tacitum, quem & alibi iam citavimus. Similimus autem huic locus est in Iustino 30, 4, 15. vbi iam & Macedonum gloria consenuerat; Romana vigente: *utrinque concitati milites praelia concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes; ferentesque in bellum, alij maiorum suorum antiquam & obsoletam gloriam, alij virentem recentibus experimentis virtutis florem*.

LIBERTATE) Tacitus 2, 46, 4. *His vocibus insinctus exercitus propria quoque causse stimulabant. cum à Cheruscis, Longobardisque, pro antiquo decore, aut recentis libertate; & contra, augenda dominationi certaretur*. Sed libertas fortiores stimulos habere debet. Philippus apud Iustin. 30, 4, 7. *tanto fortius hoc bellum quam illa sustinendum, quanto sit libertas imperio carior*.

6, 1, 10. **ANGVSTIÆ**) Sic apud Senec. suafor. 2. Pompeius Silo: *Xerxes multos secum adducit; Thermopyla paucos recipiunt: nihil refert quantas gentes in nostrum orbem Oriens effuderit, quantumque nationum secum Xerxes trahat. tot ad nos pertinent, quot locus ceperit*.

CLAMORE) Ut fieri solet à spectantibus. Liviū 1, 25, 10. *clamore qualis ex desperato fauentium esse solet, Romani adiuvant militem suum*.

6, 1, 11. **COEPIT**) Malim abesse. Nam infinitivus pro imperfecto indicativi ponitur. Vide Indic. in infinitivum.

6, 1, 17. **NEC FALLEBAT**) Nihil hic deest, ne fallere. Sed Curtius hæc ita stricte proposuit, ut tamen non decissent verba pleno sensui, si cum iudicio legantur. Ita sepiissime optimi quique scriptores volunt quædam intelligi ex consequentia verborum quæ ipsi non aperte dixerunt. Sic apud Tacit. 2, 46, 7. *missus Drusus, ut retulimus, pacis firmator, cum id nullo expresso verbo retulisset, sed ita indicasset, ut lectori rerum simul orationisque non imperito facile intelligi potuerit*. Sic apud Liviū 36, 13, 4. *ad recipienda oppida &c. ierunt. Erant autem hæc Æginium, Ericinum,*

Gomphi

Gomphi, Silana, Tricca &c. Inde Pellinæum &c. Vbi supra nominata oppida non expresse quidem scripsit esse recepta, sed tamen ex dictis, & præsertim vocula *Inde*, intelligi voluit. Hic itaque pari modo cum de *gratulantium* *vultu* loquatur ipse intelligere per te potes, eos & coram ipso stetit, & vt ipsum conuenirent, profectos esse, idque ex eorum ciuitatibus & ædibus adeo: sed ista omnia commemorare putidum & puerile foret. Sic in fine huius capituli non exserte tradit Lacedæmoniorum Megalopolitanorumque legatos ad Alexandrum profectos fuisse (quæ etiam causa fuit cur Vir quidam Eruditus putaret ibi quoque aliquid deesse) sed ex omnibus circumstantiis ab attento lectore facile colligi posse, sufficere putauit. Breuitati narrationis inseruit, si exitus verum ita exponimus, vt ante quoque quæ facta sint, sciri possint, tamen nos retinuerimus. Quod genus, si dicam me ex prouincia rediisse, profectum quoque in prouinciam intelligatur. Rhetor. ad Herenn. 1, 9.

OPUS ERAT DECIPI) Eodem modo simulauerunt apud Tacit. 1, 11, 6. Patres, quibus vnus metus si intelligere viderentur. vbi loca parallela.

INVIDIAM) Ex hoc aliisque compluribus exemplis demonstrat Gruter. discurs. in Tacit. 33, 8. & seqq. quam stes in tubrico Dux regius: qui necessario vique subuertatur, si res ei cum Principe iniquiore.

6, 1, 18. **DEMPSTM GLORIÆ**) Infra ad 8, 14, 46. Inde Perdicam oderat, quod esset bellicosus: Lyfimachum, quod imperatoriae artis peritus: Seleucium, quod forti animo esset. Antigoni vero liberalitas eum offendebat, & Attali imperatoria dignitas & Ptolemai prosperitas. Ælian. hist. var. 12, 16. Turpis natus in tanto principe, & indicium animi non vere magnanimi.

6, 1, 20. **MITTERE LICERET**) Ita postea fere obseruatum apud Romanos, vt Imperatores ducesque de pace cum hostibus suo arbitrio non agerent, sed annuerent petentibus, vt legatos Romam mittere liceret. Vide Liuium 10, 5, 13, 26, 27, 9. 37, 7, 3. 38, 10, 2. & passim.

VENIAM) Omisi duo verba non grauate, quæ inculcauerat Modius, volente cum libris veteribus Acidalio. Deinde sequentia constitui ex oratione Æschinis contra Ctesiphontem: *Elei & Achei omnes &c. desicabant, & tota Arcadia, præter Megalopolim, cuius, cum obsideretur, excidium in dies expectabatur.* huic igitur Alexander damna quæ ob fidem in ipsum pertulerat, haud dubie ab auctoribus sarciri voluit. vide Supplem. 6, 1, 14.

PRÆTER VICTORES) Sic fere semper statutum à prudentissimis quibusque. Eximia illa consultatio apud Liuium 28, 26, 1. *virum in auctores tantum seditionis (erant autem hi numero non plus quam quinque & triginta) animaduertetur; an plurimum supplicio vindicanda tam facti exempli defectio magis quam seditio esset? Vici sententia lenior, vt vnde orta culpa esset, ibi poena consisteret: ad multitudinem castigationem satis esse.* Nam si vltra punias haud fere medicina, sed clades est, verbis Germanici apud Tacitum 2, 49, 3.

A DEFECTIONE) Forte pro defectione, hoc est, vt alii legunt ad defectionis multam. Si tamen à defectione retineas, recte cum præcedenti obfesse iunges: capiesque urbem à defectione, id est post defectionem, obfessam fuisse.

6, 2, 1. **VT PRIMVM**) Amisso videlicet, cui emulari consueuerat, vt de Atheniensium ciuitate loquitur Iustinus 6, 9, 2. Mature tamen excussit istum torporem Alexander.

6, 2, 2. **INTEMPESTIVA CONVIVIA**) Eam singulis diebus in cananem, ad quam vocauit sexagenos, aut summum septuagenos conuiuas, expendisse centenas minas Ephippus Olympius tradidit, vt est apud Athenæum lib. 4. Ha vero efficiunt aureas

Vngaricos 848. semuncialem unum, duodenarios quinque, duplos duos, simplum unum. Agricola de precio veterum monetarum lib. 3. Quæ de tempestiuis intempestiisque conuiujs contra Turnebum Aduersar. 6, 16. & Manutium de quaestis per epist. 1, 6. disputat Lipsius, supra ad 5, 7, 2. monuimus. quo pertinet & iste locus Apulei ex Apolog. prima. Nuptiane illa fuerunt, an aliud celebratum officium, an tempestiicum conuiuium?

LAPSA SVNT) Alii omittunt, sunt: propius, opinor, à vero. Ego etiam altius metuo, & ita potius olim hæc concepta fuisse suspicor: quem arma Persarum non fregerant, vicerunt intempestiua, conuiuia & p. p. i. d. l. e. g. p. o. in externum lapsa morem &c.

6, 2, 5. CONTENTVS ARTIFICVM) Gifanius in obsert. in Ling. Lat. Contentus alicuius rei: pro, re aliqua. Claud. IC. l. 37. Cum quis decedens, §. Nuptiura. in fine de leg. 3. Quoniam in his expressit, vt contentus esset partis dimidia dotis. Sic Curtius Contentus artificum. vbi vulgo tamen contra vet. lib. addunt, opera. Hactenus Gifanius, qui si ita in MSS. reperit, mirum à nullo alio vnquam hactenus animaduersum fuisse. Sane in omnibus quos vidi, aut de quibus relatum mihi est, vel turba adiectum est, vel turba, nullibi quod sciam, omisa ista voce. Ego quidem in his talibus memini diffidere. Sapissime enim aduertit monstrosos inceptissimorum librariorum partus, blandiente nouitate, à multis pro certissimo Latinitatis genuinae pignore excipi fouerique. Eiusdem generis esse arbitror quod infra 9, 4, 11. voluit scripsisse Curtium maiora omnium: In oculis duo maiora omnium nauigia submersa sunt. Qui tersissimum auctorem tam horridi sermonis reum faciunt, næ illis aut iudicium deest, aut voluntas vere de antiquorum genijs sentiendi. Sed de eo loco infra pluribus.

E GRÆCIA) Liuius 45, 32, 8. de Pauli Æmilii ludis: Non & artificum omnis generis, qui ludicram artem faciebant, ex toto orbe terrarum multitudo, & athletarum, & nobilium equorum conuenit; & legationes cum victimis: & quidquid aliud decorum hominumque caussa fieri magnis ludis in Græcia solet. Ibi enim eiusmodi hominum maxima erat copia, quia ibi ludicras quoque artes exercere honestum erat. Auctor de Caussis corruptæ Eloqu. 10, 7.

FEMINARVM) Lubenter cum lib. Bong. exesse iubeam hanc vocem: nam video inde receptam fuisse, quod in aliquibus scripserant turba pro turba, quam vocem proinde non ad artifices referendam putarunt, sed ad captiuas, & cum à turbis captiuis non admodum suaue carmen expectarent delicati homines, resti inxerunt cum chororum, adiectione voculæ, ad feminas.

6, 2, 6. FERECVNDE RELVCTANTEM) Sic de Aspasia ad carnem Cyri inter alias mulieres introducta, Plutarch. Artaxerxe cap. 42. paramibus adducere ipsam cubicularijs: Pa ei, inquit, mihi qui admouerit manus. Additque Cyrum inde etiam in Æolem mulieris perpexisse atque æstimasse. Videatur Fr. Iunius de pictura veterum pag. 261. f.

NOBILIOREM) Quo maiore vituperio dignus scelestus ille Nero, qui natus in vrbe seuera, vbi istarum artium studium infamia sequebatur, non solum ipse cecinit, saltauit, aurigauit, sed & nobilium familiarum posteros, egestate venales in scenam deduxit. Tacit. 14, 14, 5.

6, 2, 7. FILIO EIUS) Vide supra ad 3, 13, 12.

6, 2, 8. FORTVNAM) Reputans idem accidere posse suis liberis potiusque, videns tanti regis neptem in eas fortunæ angustias, eamque calamitatem incidisse.

6, 2, 10. XXXL) Acidalius hunc & sequentem numerum transpositos fuisse iudicat, & omnino coherere vult de Oxathris & Oxydatis fortuna narrationem, quem plane secutus est Raderus. Aldus totum eum versum aut non reperit in libris suis; aut si reperit pro spurio habuit: omisit enim. Hoc quidem patet, etiam ita ut illi volunt transpositum, non admodum concinnum esse aut congruum antecedentibus & sequentibus verbis. Sane de Oxydatis fortuna diu ante tradidit Arrian. 3, 4, 17. cum adhuc viueret Darius. Et si hæc non refecerimus ad viuum, tamen vitiosus adhuc esse videtur locus. apparet enim totam eam pecunie vim, ex Curtii sententia, tum fuisse alienatam atque exhaustam. ea ratio ut constet, aut pro XXXL legendum esse XLV. aut XIII. pro XII.

PROXIMA PRÆDA) Nam præda non pro militum lubitu diripienda est, sed ad totam ciuitatem, aut ad regem, cuius auspiciis bellum geritur, pertinet. Nisi quod leuiora nonnulla, & alia aliis etiam de causis militi permittuntur, qua de re præclare, ut solet, differentem vide Grotium de iure belli 3, 6, 8, & deinceps.

CESTODVM FRAUDE) Diodorus 17, 74. A gazarum custodiibus IIX. M. talentum acciperat. Præter hæc in militem distributa, cum ornamentis & poculis XIII. millia talentum efficiebant. Summa autem furto sublatorium, & per vim abstractorum longe amplior censebatur. Vbi præsertim Harpalum, aut Harpagum verius, occasionem non defuisse, Deo volente in supplemento libri decimi monstrabimus. Sed & Eumenes magnam pecuniam congestit, ut tradit in vita eius Plutarch. cap. III.

6, 2, 11. IN VINCVLIS) Ita quod ait Seneca ep. 91, 16. sæpe maior fortuna locum fecit iniuria. Quid nocet Iosepho, inquit Magnus Theolog. ad cap. 27. Genes. venditio & exilium? imo ad quid non ei profuit? aut quomodo potuissent eum fratres maiore honore & dignitate ornare? Nem eo ipso quo conantur eum impedire & opprimere, commodissime eum ad fastigium & culmen illud regni euehunt, quod paulo ante somniauerat. Sic Matthias Huniadi filius ex Vienna ductus, qua die rex (Ladislaus) obiit, Pragam applicuit atque in potestate Georgij factus est. Nec diu postea rex Hungariae designatus, magnis sponsonibus dimissus, è carcere euolauit ad regnum. Æn. Siluius hist. Bohem. cap. 71. f. quam historiam prolixè narrat Bonfin. lib. 9. dec. 3. Porro de carceribus quoque Persarum dicere non omisit exactissimus Brillon. lib. 2. p. 258.

6, 2, 12. CAPVT) Iustinus 41, 1, 1. velut diuisione orbis cum Romanis facta, imperium Orientis eis asserit: Tacitus 2, 60, 5. Parthis vim, Romanis potentiam tribuit. Ut mirari Liuii 9, 18, 5. stomachum libeat, repertos ex Græcis qui Parthorum contra nomen Rom. gloria fauerint. Nec ambigam, hos Græcos Strabonem imitatum lib. 11. vbi Parthos tantum possidere terrarum, tot gentibus dominari affirmat, ut ob imperij magnitudinem, Romanorum potentia quodammodo pares sint. Reineccius de regno Parthico.

6, 2, 13. GRAVES ADHVC ACCOLÆ) De Scythis intellige, qui accolæ tum Parthorum, nec imperio eorum subiecti, & sæpius hostes. Iustinum lib. 41. & 42. & Tacit. 6, 36, 5. 6, 44, 1. &c. inspicere. Proinde iocabatur Acidalius, cum emendandum suspicaretur, gnaui adhuc agricola. Nec serio rem dispexit Raderus, qui accolæ Romanis fuisse tradit Parthos; cum Curtio de Scythis Parthorum accolis sit sermo.

BORISTHENE M) Tricosti sunt qui negant Boristhenem esse, qui hodie Neper, aut Nieper vocatur. Nam de Boristhene ita scribit Periegetes Dionysius vers. 3, 11.

Vbi Boristhenis fluminis extensa aqua

Miscetur Euxino, arietis ante frontem (promontorio nomen est) Hodie in toto illo tractu nullus magnus fluminis in Euxinum exoneratur è regione Β ο ρ ι σ τ η ν η ς (fron-

(frontis arictis) in sine Taurice Peninsula, præter Neper. Ergo Neper est Borysthenes, & Bog, qui in illum illabitur, is est Hypanis: quod & doctis quoque placere video. Scalig. in Euseb. num. M CCCLXII.

6, 2, 14. *MEDVS*) Inde terminus gentium, hoc est Europæarum atque Thracicarum, appellatur Floro 3, 4, 6.

PARTHOS CONDIDERE) Persas etiam à Scythis conditos Marcellinus 31, 6. tradit. Quod non quidem est impossibile: tamen magis Parthos ab eo, vel auctore certe, quem ibi sequitur, intelligi, credibile est. Et vulgo notum circum ea tempora Persarum Parthorumque nomina promiscue à Græcis Latinisque fuisse usurpata, sicut etiam aliquanto prius Persarum & Medorum, ex eadem causâ. Vide eruditissimas Cl. Salmasii notas in Tertullian. de pallio cap. 2. ubi Scythæ exuberant Persas. Et ipse Marcellin. præced. cap. dixerat Persas vicinos populos in gentilitatem nominis sui traxisse.

6, 2, 15. *HECATOMPYLOS*) Vox ipsa Græca est, & à Græcia profectos conditores ostendit. urbem significat, quæ centum habeat portas. Sed Polybius 10, 25. aliam etymi causam adfert: In media Parthia hæc urbs sita est: cum autem diueracula viarum ad omnes regiones ibidem vocant ex euenus ipso centum portarum nomen locus inuenit. Strabo lib. 17. à Caspiis portis ad Hecatompylon regiam Parthorum (ita appellat) 1260. stadia auctore Apollodoro numerat, hoc est, 12. stadia supra 39. millia Germanica. Diodorus 17, 75. Hyrcaniæ quidem assignat, sed Parthiam quoque Hyrcaniæ nomine complectitur. A quibus autem Græcis condita sit, nondum legi. Vibis Stephanus quoque mentionem habet, sed simplicem, ut & Ptolemæus. Raderus. Quod Strabo regiam eam Parthorum vocat, id confirmat lectionem MSS. apud Athen. 12, 2. Parthorum reges &c. Hyrcaniæ Babylone. ubi vulgo lacuna est *ἡμεῖς δ' ἐν Βαβυλωνίᾳ* [... τὸ λοιπὸν τῆς οἰκουμένης] quam optime explent *ἡμεῖς δ' ἐν Εὐραπύλω τὸ λοιπὸν*. in Hecatompulo. autem reliquum anni exigunt. Fuit & Thebarum Ægyptiarum cognomen Hecatompulos, à centum portis quas habebant: quod cum hac urbe Parthica non est confundendum. Ceterum non credo Radero Diodorum Hyrcaniæ assignate Hecatompylon, minus etiam, Parthiam quoque Hyrcaniæ nomine complecti. Hoc enim vix pro sano fecerit. Sed certe non fecit. tantum dixit Alexandrum in itinere cum Hyrcanos peteret, venisse Hecatompylon: nimirum priusquam Hyrcaniam intraret, per Parthiam ducens, ut ita examussum Curtio adsentiat. Dubito autem an hanc urbem intellexerit Vincent. Beluacens. in speculo hist. lib. 30. cap. 89. ita scribens: *Tartari Persidem inuaservunt. civitatem in ea centum portarum, quæ vocatur Saphan acceperunt.*

VITVM) Haud dubie vera hæc est scriptura, quam in Cod. Sigebergensi Modio repertam merito vulgatæ præfert Acidal. Raderus etiam ex Constantiensis codice firmat. Sic apud Tacit. 14, 58, 4. *Hæc more famæ, credentium otio augebantur.*

6, 2, 16. *SIGNVM DATVM*) Polybius 6, 38. de Romana disciplina: *E castris suis discedenti huic in modum. Cum primum signum datum est, tabernacula sua decedunt, & sarcinas componunt omnes &c.* Quæ ad locum vide Lipsium de Mil. Rom. 5, 12.

6, 2, 17. *SENA MILLIA*) Diodorus 17, 74. *ἰδοὺ ἑκάστῳ τῶν μὲν ἰππέων ἑξήσσι πέντακοντα, τῶν δὲ πεζῶν μνᾶς δέκα.* Equitibus singulis talentum dono dedit, peditibus denas minas. Adde Plut. Pompeio c. 56. Talentum igitur, & sena millia denariorum eandem sortem efficiunt. De peditibus autem tacuisse Curtium, cum equites nominasset, mirum mihi sit, & libenter hominum aut temporum iniuriam incusent.

Comment. in Curtium. lib. 6. c. 2. n. 20. 21. & c. 3. n. 1. 2. 4. 6.

6, 2, 20. *APTA ORATIONE*) Oratio ducum ad milites nihil non perficit. Gruter. discurs. ad Tacit. cap. 54. Quare merito Vitellium culpatur Tacitus H. 3, 36, 1. hac etiam de causa, quod *alloquio militem non firmaret*. Eloquentiae igitur non ultima cura principibus esse debet: quod & hunc Alexandrum puerum adhuc intellexisse refert Chrysostomus Dio orat. 2. cum patre colloquentem fingens, atque disputantem: *Et rhetorica opus est regi*. Nam tu frequenter rescribere cogis & contradicere Demostheni &c. Et post pauca recitat exemplum ex Homero, valde praesenti loco accommodum: *Quum enim iam Graeci propter belli prolixitatem &c. desponsissent animum ab expeditione; insuper & inter eos quidam orator surrexisset, turbaretque concionem, multitudi ruit impetu ad naues, confestimque illis consensu volebant fugere, & nemo eos retinere poterat; neque Agamemnon quidem habebat, quo pacto rebus consulere praesentibus. Hic igitur solus ipse potuit eos renouare & immutare Pylles, & tandem, cum concionaretur, adiuncto Nestore, persuasit ut manerent. Itaque hoc factum manifeste rhetorum fuit. Et quae ibi sequuntur.* Exemplum Iuliani refert Marcellin. 17, 1. Philippi, Diodor. 16, 96.

6, 2, 21. *AVRES PRÆPARENT*) Non proterita prudentiae hoc praeceptum. Sane enim si animis alia omnia volentibus, ex abrupto contrarium aliquid destinatis eorum suadeas, parum differre videaris ab iis, qui munitas aedes, ipsi robore impares, aperta potius vi irrumperere velint, quam per artem atque cuniculos intrare. Sic apud Tacit. 1, 28, 6. in seditione militari: *accitit centurio Clemens, & si alij bonis artibus grati in vulgus: in vigiliis, stationibus, custodiis portarum se inserunt, spem offerunt, metum intendunt &c.* Qui sane insignis est locus, & consideratu dignissimus. Cui iunge Ioseph. 15, 8. *Ita affectus rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando illis animum addere: cumque generosiores quosdam in meliorem spem restituisse, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus elacibus nullam orationem admittere.*

6, 3, 1. *MAGNITUDINEM*) Huius quoque orationis argumentum & oeconomiam. Causinus proposuit in suis eloquentiae parallelis pag. 574. & seq. Raderus.

6, 3, 2. *ALIA DUCTU*) Sueton. in Augusto 21, 1. *Domus autem partim ductu, partim auspiciis suis &c.* Apud Plin. 3, 20. extat de eodem Augusto vetus inscriptio: *Quod eius ductu auspiciisque gentes Alpinae omnes, quae à mari supero ad inferum pertinebant, sub imperium pop. Rom. sunt redactae. Ductu, id est, per se ipsum, auspiciis, quando per legatos bellum agitur, ut notum est.* Tamen apud Plautum confunduntur. Sofia enim de hero Amphitruone loquens, Amphitr. 1, 1, 41. qui contra Theleboas militauerat, ait: *ut gesserit temp. ductu, imporio, auspicio suo.* & ipse Amphitruo 2, 2, 25. *eos auspicio meo atque ductu, primo casu vicimus.* Nam vere Creontis Thebani regis auspiciis bellum patratum fuerat. Pichena ad illa Taciti 2, 43, 1. *Ductu Germanici, auspiciis Tiberij.* Lipsius ostendit Curtium hoc loquendi genus ad res Graecanicas transfuisse à more Romano, quem ipse diligenter explicat in opere de Militia Rom. 2, 12.

6, 3, 4. *QUÆDAM*) Malim *quasdam*, nisi intelligas loca vel regna. Lycaoniam certe praetermisit, nisi sub Cappadocia comprehendas. praetermisit & Lyciam, cuius mentio supra 3, 3, 1. Raderus. *quasdam* etiam hic edidit olim Frobenius.

6, 3, 6. *IN NOVO*) Ergo illi populi videntur Alexandro iam domiti ut pareant, nondum ut seruiant: quod de Britannis recens subactis Tacit. Agric. 13, 1. Florus 4, 12, 2. *Novae quippe pax: nec dum assueti frenis seruitutis tumida gentium instat, etque ceruices ab imposito unper iugo restituebant.* quae eo loco notavi non repero. Vide Epist. Innocentij III. apud Bzouium Annal. Eccles. MCCVI, 2. Interim experientia

tia testatum postea fecit, gentes illas Asiaticas utpote seruitio suetas, adeo de Alexandri iugo depellendo non cogitasse, ut etiam diu postea, in medio rerum cursu, nullo certo herede, rege mortuo, satrapis ducibusque eius promptissime paruerint. Multarum itaque gentium spiritus alieni imperii impatientes sunt, quod compluribus exemplis Gruterus in Tacitum discursu 25. ostendit, at sane non omnium. Sciuerunt hoc veteres Galli, quorum Ciuilis apud Tacit. H. 4, 17, 7. accurate distinguit inter nationes: *Seruirent Syria, Asiaque & sicus regibus Oriens: multos adhuc in Gallia viuere ante tributa genitos.* Solerter id animaduertit Forstnerus (ut est vir præter usum rerum etiam ingenio validus) ad Tacit. 2, 1. ubi ipso Alexandri exemplo docet, externum principatum facile tolerari illis gentibus, quæ dominatui assuetæ integram seruitutem nullis adstricam modis aut legibus ferre queunt. vbi vide.

PRECARIO IMPERIO) Quamquam enim Persarum rex magnis aliquot præliis victus erat; multastamen nationes habebat id imperium, quarum vnaquæque suis viribus bellum contra Macedones gerere potuisset: itaque recte dicit precario potius imperio eas teneri, quam vi, si verum lateri oporteat, quamquam enim postea de armis suis subiciat; intelligitamen in illis ad obtinendum tantum imperium plus terroris esse, quam virium.

6, 3, 7. **STATVTO**) Numquid melius statum? ut alibi in his libris. Vide Fr. Iunium de pictura veterum pag. 58. pr.

6, 3, 9. **SIMVL TERGA**) Hunc quoque locum occupauerat nullo iure si particula: ut supra ad 3, 12, 19. notauimus; & hic à Radero, item Amst. & Lugd. edd. prætermisam video. alia habebant; simul si terga &c.

SVIS AVTEM) His paria dixit Aristides Oratione Sicula posteriore: non iam illos magis oderunt, quam nos metuum: sic ut à nobis inter se sint conciliati. Malent enim profecto domesticos ac pares etiam si nonnihil sit illis concedendum, quam alienos & aduenas. Nec sententiæ alterius Gregoras lib. 4. His vero cum Latinorum iugum longo iam tempore moleste ferrent, & aliquin etiam popularium suorum quam alienigenarum consuetudine vti mallent, optatissimus Cesaris aduentus fuit. Hinc est cur maximi ferret Annibali Pyrrhus apud Lium 35, 14, 5. *Artem etiam conciliandi sibi homines eam habuisse, ut Italica gentes regis externi, quam populi Rom. tam diu principis in ea terra, imperium esse mallent.* Hæc Gruterus discurs. in Tacitum 25, 9.

6, 3, 10. **TIMERI**) Sensus: etiam asperum & immitem principem, dum indigena sit, tolerari præ externo & alieno, quantumcumque humano & leni.

6, 3, 11. **MEDICI**) Haufit ex Hippocrate Epidemion 6, 2. cuius hic est aphorismus: *Quæ relinquuntur in morbis post crisin, recidivas facere consueverunt.* Atque idem & Auicennæ sentum est.

SCINTILLA) Cicero Philipp. 5, 11. *Omne malum nascens facile opprimitur: inueteratum, sit plerumque robustius.* Curtiana similitudine vtitur & Florus 3, 5, 14. *incendia parum fideliter extincta maiore flamma reuiscunt.* item iis locis, quæ ad recitatum notauimus: & indicati à Popma. Horatius Ep. 1, 18, 85.

Et neglecta solent incendia sumere vires,

ac Ouidius Metamorph. 7, 80.

Parua sub induecta latuit scintilla fauilla.

NIHIL TVTO) Securitas fugienda. Nemo celerius opprimitur, quam qui nihil timet; & frequentissimum iniuriam calamitatis, securitas. Vellei. 2, 118, 4. *Sæpe & contemptus hostis cruentum certamen edidit, & inelyti populi regesque perleui momento nichil sunt.* Lium 21, 43, 13. *Nihil tuis &c.* Itaque ego ut nihil timendi, sic nihil contemnendi auctor sim. Liu. 6, 6, 12. *sæpe in bello, paruis momentis, magni casus intercedunt.* Cesar. de

de bel. Ciu. 1. 21. *Et nihil tam leue est, quod non magne interdum rei momentum faciat.*
 Liu. 25, 18, 3. *Quo magis præceptum illud in omnium animis esse debet. Nihil in bello oportere contemni, nec sine causa dici, matrem timidi flere non solere.* Probus in Thrasib. Incredibile est, *Nimia fiducia quæntæ calamitati soleat esse.* Hæc ex polit. Lipsii 5, 16. Sic apud Tacit. 2, 40, 2. *cautissimus imperator in motu ferui, nihil spernendum reputabat.*

6, 3, 12. *SEDEM CYRI*) Quod Plutarchus lib. 2. de fort. Alex. in Darii precatone Cyri thronum dixit, Horat. Od. 2, 2, 5. *Cyri solium, Curtius Cyri sedem vocat.* Briffon. lib. 1. p. 51.

BAGOE) De quo narrabimus in supplemento.

6, 3, 17. *PRIMA*) Alii; *præmia.* non istud quidem male, sed tamen illi non prætulim.

DARI) Multi & meliores libri: *Darium quoque hostem:* & sane oritur dubitatio sic fuisse, omissa voce *parricidas,* quæ mox sequitur.

6, 4, 1. *ALACRITATE*) Sequuto effectu, quem supra 6, 2, 20. ei promiserant duces. Ea re nihil non effici posse imperatoribus, ex Grutero, quem & supra laudauimus, cognoscet.

6, 4, 2. *EA MANU*) Non dubito sic scribendum supra 5, 4, 14. *Cratæ relicto cum pedibus quis adiuuauerat, & eis copiis quas Melexger ducebat.* Et de hac ipsa re Arrian. 3, 5, 2. *Κεράρειος ἢ τὸν τὴν αὐτῶν τοῦ ἐξῆς ἐξῆς, ἢ τὸν τὸν Ἀμύντου &c.* Craterum cum suo & Amyntæ agmine, cumque equitibus &c. & vero absurdus vulgatorum sensus ex manu, qui vellet sexcentos, seu vt alii codd. habent, sex ista millia equitum &c. fuisse ex manu quam Amyntas ducebat, quod ita non fuisse constat.

SEXCENTIS) Ita melius, quam aliorum sex millibus. Arrianum dicto loco vide.

6, 4, 3. *ERIGYVM*) Hic à Sabellico Ennead. 4, 5. vitiatos codices sequuto, perperam appellatur *Phrygius.* De aliis Edd. vide in variis. Sed & Indicem consule.

EMINENTIBVS) Melius *imminentibus.* ita supra 3, 4, 12. *Dorsum montis imminet via, crebris obruantibus rivis, qui ex radicibus montium manant.* Sane Gebhardus in Crepund. 3, 23. citans hunc locum ait: *Sic eleganter Curtius imminentes petras dixit.*

6, 4, 4. *ZIOBERIS*) Diodoro 17, 75. est *Siberis Ζηβήρης.* Cuius quidem vocis ductus etiam in Curtiano nomine apparent, quod facilius corrumpi potuit, quam illud Græcum. Certe non longe abluat *Zibetes,* quomodo Boccatium legisse pro *Zioberi Raderus* ait. Item *Zioberis & Oberis* Manuscriptorum. Ceterum multorum fluminum par natura proditur, qui se cuniculis condunt vel in pariem, vel in rotam. pars Rheni subit vada circiter 4000. pass. ab arce Cauba, & rursus emergit antequam deueniat Bonnam: item pars Danubij absorbetur apud Greinam oppidum Pannonia superioris quæ in loco maximum à naufragio periculum est. vni autem fluiui in profundum terre aguntur multi in regionibus: in Hispania Ana: in Narbonensi prouincia Garda: in Alpiibus Padus, qui, vt Plinius 3, 16, 1. scribit, in Forouibensium agro iterum exoritur: Martia aqua postquam transit Fucinum lacum, quæ, vt idem 31, 3. autor est, in Tiburtina se rursus aperit: Timæus in campo Aquileiensi: Erastus in Argolica: Eurotas & Alpheus in Arcadia: quorum aqua commiscetur, & ad viginti stadia commune habent flumen, deinde condunt se in voraginem, atque Eurotas rursus emergit in Lacedæmoniorum agro, Alpheus in fontibus [leg. sinibus] Megalopoliensis: quod in Arcadicis Pausanias memoria mandauit. In Asia vero Cadmus specu mergitur, non longe à Laodicea: Pyramus in Ca-

taonia:

taonia : Lycus in ora subiecta Libano : Orontes in Syria : in Medis Euleus mox ab ortu atque etiam in Arabia fluij conduntur, vt Strabo lib. 16. scribit : Polyimetus in Sogdiana, vt Arrianus 4, 1, 33. Ziobris in Hircania, vt Q. Curtius. alij subeunt arenas : vt Aristobulus in Sogdiana : Arius in Aria : Epardus, qui per Mardorum regionem fluit ; Etymandrus, qui per Euergetarum : Nilus in Ethiopia. aliqui subeunt paludes, veluti Bimma circiter lapidem tertium ab ortu : oritur vero ad Rauam pagum in Lunenburgensi ericeto. Sed is post X. millia pass. rursus emergens propter Roienburgam arcem diuisionis Bremensis fluit. quidam subeunt vada maris : sicut Alpheus, de quo iam dixi, in mariuma Elidis ripa. etenim in eum iacta in Arethusa fonte Syracusano redduntur ex scriptorum, non poetarum tantum sententia : tamen Strabo lib. 6. cum in mare influere asserat. similiter ac Alpheus maris vada subit fluius in Ionia, cuius fons est in Mycale monte : subter medium enim mare caeco aluo penetrans exit rursus iuxta Branchidas ad portum Panormium, vt in Eliadis prior. Pausanias tradit : alij occurrentem montem subeunt, subterque lapsi à latere eius altero erumpunt : quomodo Tigris per Taurum permeat & transit. aliqui à summa ad imum perfundunt altissimos montes : vt Pyramus eundem Taurum. Georg. Agricola lib. 3. de natura eorum quæ effluunt ex terra. Eiusmodi fluiorum catalogum, cum auctorum nominibus, ordinem literarum sequuti subiciemus. Sunt autem hac natura *ABLAS* aut *ANLAS*, nam diuerse scribitur, apud Strabon. lib. 8. f. *ADRIATICVM* & *AGÆM* maria, ex mente Theopompi, quem tamen redarguit Strabo lib. 7. *ÆSCVLAPII* fons *Athenis*. quo iniecta in Falericum redduntur. Plin. 2, 103. *ALPHEVS* in Arcadia, qui iuxta Eurotæ fontes ortus, cum eius flumine commiscetur, & postquam simul terram subierunt, Eurotas rursus emergit in Lacedæmon. agro, Alpheus in finibus Megalopolitidis. Pausan. lib. VIII. itemque lib. XVI. in Excerpt. Valer. & Strabo lib. 6. & 8. idem Alpheus subter mare lapsus creditur Syracusis extrudere fontem Arethusam. Plin. 2, 103. & 31, 5. Lucilius & Virgil. Eclog. 10, 4. apud Senec. Nat. quæst. 3, 26, 9. & 6, 8, 3. etiam oraculum apud Pausaniam lib. 5. Pindarus, & Timæus apud Strab. lib. 6. & Antigonum mir. narrat. 155. Himerius in propemptica oratione apud Photium Cod. CCXLIII. tamen Strabo lib. 6. nihil motus aliorum opinione, fabulam eam mendacii coarguit solidis rationibus. ibidemque aliam Homeromastygis Zoi-li, qui scribit Alpheum à Tenedo fluere. *ANAS*. Hispaniæ fluius, corrupte hodie *Gnadiana* dictus. qui, vt Lud. Nonius in flum. Hispan. scribit, quum procul ab ortu suo ex hominum conspectu se eripiat, per cecos & subterraneos meatus, ad septem milliaria lucifugus fluit ; donec prope *Villaharta* (loci id nomen est) iterum in lucem erumpat : & mox amnis huius latebra incolis iocandi materiam prabuere, dum patrio sermone ferunt, pontem esse in Hispania, ubi perpetuo plurima armentorum millia pascuntur. *ARABICÆ* paludes Eratosthenes reprehensus à Strabone lib. 16. De *ARETHUSA* modo dictum in *Alphæo*. *AREVS*. vnde Arianae regioni nomen. Arrian. 4, 1, 33. *ARISTOBVLVS* ab Agricola nominatus est, decepto per vitiatam Strabonis scripturam : nam Polyimetus nomen est fluius, Aristobulus auctori, qui de eo tradit : vt & Casaubon. aduertit. *ASOPVS* in Peloponneso. Hunc Mæandrum Phrygium esse traditur à Phliasius & Sicyoniis apud Pausan. lib. 2. & Ibyco, quem refutat Strabo lib. 6. Ex illa fabula nata est alia de Marfia fistulis in agro Sicyoniæ repertis, apud Pausan. lib. 2. *ATINVS* quidam innominatus fluius apud Plin. 2, 103. *BIMMA*. apud Agricolam in relatis supra verbis. *CADMVS* in Phrygia. Strabo sub fin. lib. 12. *CORYCIO* in specu fluius anonymus. Mela 1, 13. *DANVBVS*. Agricola. *EPARDVS* (nisi rectius *Amardum* voces) in Mardis. Arrian. 4, 1, 33. *ERASINVS* in Argolica. Plin. 2, 103. Strabo lib. 6. & 8. in fine. Seneca natur. quæstion. 3, 26, 6. *ETYMANDRVS* in Euergetis. Arrian. 4, 1, 33. *EVLÆVS* in Susiana. Plin. 6, 27, 16. *EPHRATES* Arrian. 5, 1, 23. Strabo lib. 16. Chronol.

nol. Altissiod. in pr. vbi hunc & ceteros Paradisi fluuios, subterraneos per meatus emergere, vt alibi nasci videantur, haud præter rationem proditur. Atque eodem Fulcherii Carnotensis inclinatur opinio, in gestis peregr. Franc. cap. 43. *Quin & ipsam Nilum fama est Euphratem esse, qui vbi paludis immergitur, supra Aethiops Nilus euadat.* Pausan. lib. 2. *EVROTAS* in Laconia. Vide supra in *Alpheo*. *GANGES*. Altissiod. Chron. in pr. *GARDO*. Agricola. *ILLA* haud procul à pago *Herckheim* citra vltius terræ hiatus vestigium (mirabile dictu) absorptus, alueni omni exicatio subterraneis quibusdam meatibus ad certam distantiam prolapsus denuo ebullit, pristinae ripæ restitutus. Gebviler in panegyri Carolina. *INABHVS* in Argiuorum terra. Sophocles reprehensus à Strab. lib. 6. *INOPVS* apud Delios, qui cum è Nilo ad se peruenire credebant tempore Pausanias, vide ipsum lib. 2. & Strab. lib. 6. qui fabulam respuit. *IONICVS* quidam amnis in Branchidis. Pausan. lib. 5. *IORDANES*. Ibid. & imprimis Ioseph. de bel. Iud. 3. 18. *LADON* in Arcadia apud Phencum. Strabo extremo lib. 8. iuncto Plin. 31. 5. *LYCVS* in Asia. Plin. 2. 103. Seneca nat. quæst. 3. 26. 6. *Apud Colossas Phrygiae oppidum.* Herod. 3. 30. *MÆANDER*, vide in *Asopo*. *MARCIA AQUA* in Tiburtino agro. Plin. 31. 3. vbi tamen de specu manu facto loqui videtur. Adde Frontin. de aquæduct. *MARSAS* apud Celænas Phrygiae. Plin. 5. 29. ad *METAVRVM* quoque in Sicilia tale flumen describit Strabo lib. 6. *NILVS* in Africa, non procul à fontibus. Ibid. & Plin. 5. 9. 10. Pausan. lib. 5. Altissiod. Chronol. in pr. Fulcher. Carnot. de gestis peregr. Franc. cap. 43. Habes de eodem & supra in *Euphrate* & *Inopo*. Illas Nili latebras inter altitudo eius inundationis causas reddi, Seneca nat. quæst. 6. 8. 3. prodidit. *ORONTES* apud Antiochiam. Strabo lib. 6. & 16. *PADVS* in Liguribus. Plin. 3. 16. *POLYTIMETVS* in Sogdiana regione. Arrian. 4. 1. 33. Strabo lib. 11. *PTIKAMVS* in Cataonia. Strabo lib. 12. *RHENVS*. Agricola supra. *STIBOETES*, quem diximus esse Curtii Zioberim. Diodor. 17. 75. *TIGRIS* in Mesopotamia. Plin. 2. 103. & 6. 27. 3. Strabo lib. 6. Iustin. 42. 3. 9. Seneca epist. 104. 22. & nat. quæst. 3. 26. 7. & 6. 8. 2. Altissiod. pr. Chronol. Marcellin. 23. 19. *TIMAVVS* in sinu Adriatico. Posidonius apud Strab. lib. 5. *VADIMONIS* lacus in flumen egerit, quod vbi se paulisper oculis deest, specus mergitur, atque conditum meat: ac si quid antequam subduceretur, accepit, seruat & profert. Plin. epist. 8. 20. *Causa*, inquit Seneca natur. quæstion. 3. 26. 5. *manifesta est, sub terra vacat locus. Omnis autem humor natura ad inferius, & ad inane deseruit. Illo itaque recepta flumina cursus egere secreto: sed cum primum aliquid solidi, quod obstitet, occurrit, prærupta parte, qua minus ad exitum repugnabat, repetere cursum suum. Vt venia sit longiori adnotationi, claudam eam verbis, quibus epist. 20. lib. 8. Plinius; me nihil eque ac natura opera delectant.*

INTERPELLAT) Constantiensis manu exaratus exerte habet *interpellat*, quomodo etiam Acidalius legendum putat. Raderus. Sic & in Var. nostris legebatur: itaque maluimus præ illo *interpolat*.

RHIDAGO) Nec hoc nomen apud alios memini legere. Nam quod nonnulli Rhindacum ex Rhidagone [videtur igitur illud *Rhidago* pro primo casu accipere, quod ego cum Sabellico Enn. 4. 5. pro tertio habebam] faciunt, procul à vero abeunt. Rhindacus enim Stephano est ciuitas inter Hellepontum & Phrygiam, vnde Rhindaceni populi seu ciues. Plinio idem nomen est fluuius inter eundem Hellepontum & Phrygiam, (sed hic noster) mille prope parasangis abest ab Helleponto & Phrygia. Glarcanus Syderin à Plinio dictum putat, coniectura dubia & incerta. Raderus.

6. 4. 7. QUÆCVNQVE DIMISSA) Sic malui sensu, & nonnullis editt. volentibus, longo melius, quam vt habebant alii: *quicunque dimissi*. Id au-

tem de plerisque eorum fluuiorum, quos sub terra condi modo diximus, asseuerari; facile reperiet, qui citatos ibi scriptores volet euoluere.

6, 4, 9. *DVCENTOS ET TRIG.*) Hoc Q. Curtius iustissimo & ne minimum quidem fallente calculo tradidit: cui etiam admittitur B. Hieron. ad IX. cap. Danielis. Atlas Maior Mercatoris, in regno Persico. Vide supra ad 4, 14, 20.

6, 4, 10. *REPETISSE*) Profus (cum Modio) & ipse malo repetisse, prae vulgatorum reperisse? quod tamen neque ipsum inelegans prae-positione mutata: consilium è praesenti necessitate reperisse. id est, quaesisse & inuenisse consilium è renata, atque ut praesens necessitas subjiciebat. Acidalius. Excusat autem se à necessitate quae summum quibusvis factis praestare creditur patrocinium. Sic apud Thucyd. 1, 12, 18. Athenienses: *Nec inuidiosum est, aliquem qui in summum periculum deducatur, consulere utilitatibus suis.* Poplicola apud Dionys. 5, 64. f. *Necessitati impares sunt humani ingenij vires: omnesque tum demum de decore despicunt, cum iam versantur in tuto.*

INSIDIANTEM) Sic etiam facinus suum excusauit Tissaphernes, ducibus Graecorum caelis. Xenophon *ἀναβάσ.* lib. 2. Ratio autem, cur Darius occiso Bagoas satisfaciendum popularibus putauerit, est; quod Bagoas potentia & gratia ad populum plurimum pollebat, tum etiam ipsi illi Dario imperium dederat: purgandus igitur erat, ne pro summo beneficio, necem reddidisse videretur. atque ex eo factio odium gentis incurreret, animum regis subdolum & crudelem odii, & fortasse seditionibus agituræ.

6, 4, 11. *AMORE EIPS*) Nimirum spiritus atque vitæ suæ, non facie Darii, quod persuadere nobis vult Raderus.

6, 4, 13. *PATRIAM*) Ouid. Fast. 1, 493.

Omne solum forti patria est, ut piscibus aquor.

Πατρίς γὰρ ἐστὶν τοῦ ἄνθρωπου ὡς ἡ θάλασσα τοῦ ἰχθύος.

Iterum gnomo communis, de qua multa passim gnomologi. Raderus. Tencteri apud Tacit. H. 4, 64, 6. *Quomodo lucem diemque omnibus hominibus, ita omnes terras fortibus viris natura aperuit.* Elegantissime Heldenbuch stropa XXXI. *Ich wens das byder mans erbe in allen landen lit.*

6, 4, 14. *NEC DVBITAVIT*) Miror Sabellicum Enn. 4, 5. cum Nabarzani literas verbis Curtianis recitasset, contra manifestam auctoris mentem subjicere: *Adhuc nihil Macedo respondit.* cum Curtii verba eundem plane sensum habeant, quem illa Virgil. Æn. 3, 610.

Ipse pater dextram Anchises, haud multa moratus,

Dat iuueni atque animum praesenti pignore firmat.

QVO PERSÆ MODO) Sic Cornel. Nepos in Datame 10, 1. Scilicet ut dextram rex daret, aut praesenti; aut per internuncium. Vide Brisson. lib. 1, p. 107. Qui ibi citatus ex Diodoro locus, non est in lib. 18. ut ex Brisson. Popma & Raderus edidit, sed in cap. 34. lib. 16. Praeter auctores quorum Brissonius meminit, huc pertinent excerpta ex Ctesia Persicis cap. 8. *Illos & mutuo & cum Amorge dexterat in amicitia testimonium iungere voluit.* Xenophon lib. 1. *ἀναβάσ.* adeoque aextram ipsi & dedi, & accepit: Cyrus de Oronte loquitur & in hist. Graec. lib. 4. paulo post pr. *datis* (Spirithridati nimirum) *accepitque dextris, Coxy dimissus fuit.* Pol. b. 5, 54. de Antiocho Magno: *rebellem exercitum acrius verbis increpitum in fidem data dextra recipit.* dextram Pharnabazo porrigente, suam vicissim ei porrigit Agésilau. Idem & aliis gentibus obseruatum. Anchisa suo tribuit Virg. Æn. 3, 610. loco praecedenti nota recitato. Item Æneae 3, 412.

... aut dextra iungere dextram Non datur.

& 3. 83. *Longinus hospitio dextras* - - - Admetus ita fidem Themistocli dedit. Corn. Nepos Themist. 8, 4. In Appiani Punicis Lentulus, pacem cum Carthaginensibus dissuadens: *At fides firma est, ac dextera.* Chalcocondylas lib. 3. de Temire. *Dubitabas autem quo pacto eum mori cogeres, qui olim regi, privato adhuc, dextram societatis dedisset, ne pactis contravenire videretur.* Hist. Miscella 22, 10. de Hizid. *obtinuit Damascum & dextras accepit ut principaretur.* S. Paulus ad Galat. 2, 9. *dextras dederunt mihi & Barnaba societatis, de Petro & Iacobo Apostolis agit.* Liu. 30, 12, 11. de Sophonisba & Masaniissa: *quum modo dextram amplectens, in id, ne cui Romano traderetur, fidem exposceret, & mox: data dextera in id quod petebatur obliganda fidei.* Idem 30, 13, 5. de Scipione & Syphace: *recordatio hospitii dextraque data, & fidei publice ac privato iuncti.* Probus Themistocle: *inde non prius egressus est, quam rex (Molosus) eum data dextera in fidem reciperet.* Cicero ad Casarem pro Deiotaro cap. 3. *Per dexteram te istam rogo, quam regi Deiotaro hospes hospitii porrexisti: istam, inquam, dexteram, non tam (hoc tam omittendum putem) in bellis, & in praeliis, quam in promissis, & fide firmiorem.* Idem in Verrem 5, 40. *Vbi fides? vbi execrationes? vbi dextra, complexusque?* Idem Philipp. 11, 2. *dextra, quae fidei testes esse solebant, perfusa sunt & scelere violata.* Id. ad Attic. epist. 7, 1. *Vbi illa sunt densae dexterae.* Euseb. de vita Constantini 2, 15. *Φιλίππος ἄνδρῶν ἀρετῶν δεξιῶν.* Hesychius in Δεξιῶν, συνδρακας. *Dextra dicitur, coniunctio manuum dextrarum in fœderibus, in signum, firma fore quae conueniunt.* Apud Homer. Il. 6. vers. Achilles:

*Sic fatus Priami dextram, ne forte timeret
Prenit, & hoc dubiam firmavit pignore mentem.*

Vbi notat Eustathius, non in vola manus, sed in iunctura, fuisse fidei sedem, Plinius 11, 45. *indistincte: dextra in fide porrigitur.* Apud nos *peruulgatum, manus data (Mit Handtrem) aliquid promittere.*

QUADRATO AGMINE) Liu. 35, 3, 2. *inde quadrato agmine ad Pisas duxit.* Contra Ibid. 35, 1, 4. *Superior aliis: nam & acie frequenti armatis aduersus longum & impediunt turba pecorum agmen, & recentii militie aduersus fessos longo itinere concurrerat.* Quae addenda notatis supra ad 5, 1, 19.

6, 4, 16. *LYNAE*) Strabo lib. 11. *An de hoc situ locutus? Sequitur Hyrcania, exinde mare altum iam fit, donec Medicos & Armenios attingat montes. Horum montium radices in lunae formam curuantur, quae ad mare desinentes, inimum maris sinum efficiunt.* Raderus. Sic & Plin. 6, 13, 8. *vbi cepit in latitudinem panai, lunatis obliquatur eornibus.*

6, 4, 17. *MOSYNI*) Sic potius quam *Mossini* scribendum, certum est, quantum quidem ad priorem syllabam attinet, ex Tibullo 4, 1, 147.

Quaque Hebrus, Tanaisque Getas rigat atque Mosynos.

A Graecis fere *Mosynai* dicti sunt, quod in turrib. habitarent, quae gentili lingua *Mosyni* dicerentur. De iis latissime simul, optimeque tradit Reineccius in regno Sarmatico: qui hoc loco sit instar omnium.

6, 4, 18. *PISCES*) Valde hic turbant libri: planum est fuisse, *serpentes alii, & pisces longe diuersi ab aliis coloris.*

QUIDAM CASPIUM) Haec verba omittuntur in quibusdam edit: quae res mouit Scythis, ut reliqua quoque delenda opinaretur. praesertim cum crederet Caspium & Hyrcanum mare non pro vno eodemque vsurpare auctorem, infra 7, 3, 21. vbi certe manifestam antithesin instituit inter Caspium & Hyrcanum. Sed possit dici, eum ex diuersis auctoribus ea hausisse, & cum alii Caspio, alii Hyrcano maricandem rem adscriberent, etiam re, ut nomine, separatos istos sinus, cum ista scriberet

ret credidisse, præsentis loci immemorem, sic supra etiam nobis in Mardos duplicem Alexandri expeditionem ex vna fecerat. Vel potius cum Mela 3, 5. dicemus, Caspium mare interdum generaliter sumi, ut & Caspius sinus proprie ita dicitur, & Hyrcanus, & vero Scythicus eo nomine comprehendatur: interdum primum horum sinuum proprie & totius nomine Caspium appellari. Et hoc verum est. Vtunque autem ea se habeant, illud utique constat idem mare ab aliis Caspium vocatum, ab aliis Hyrcanum. Ita multis ante Alexandri expeditionem annis scripserunt, in quatuor sinibus, qui ex Oceano subeunt continentem hunc maxime ad Boream vergere. Hyrcanum pelagus & Caspium pariter nuncupant. Plut. Alex. cap. 78. Sic Arrian. 7, 3, 25. Cupiebat enim viam illud mare, quod Caspium simul & Hyrcanum appellatur (sic enim vertendum fuerat) cui mari committatur cognoscere: utrum ponto Euxino, utrum ab orientali mari Indos versus circumdatus Oceanus in sinum Hyrcanum refundatur (quemadmodum etiam Persicum, rubrum mare alij vocant, sinum Oceani esse compererat) Neque enim adhuc inuenta erant Caspij maris initia. Corrigenus leuiter idem Atr. 5, 4, 6. Indicum sinum cum Persico confluere, Hyrcaniam cum Persico sinu coniungi. lege, τὸ Ἰνδικόν τὸ Ἰνδικόν: Hyrcaniam (nempe Sinum) cum Indico. Adde Strabon. lib. 11. Qui Hyrcanum mare pro Pontico accipiunt, non mihi magis, quam Rad. 10 ad 3, 1, 12. & Scbilio persuadent. Cum aliis etiam facit Dionys. veriu 49. Caspio profundum fluentem intronitit mari: Quod etiam Hyrcanum alij nuncupant. Plin. 6, 13, 5. mare id pluribus nominibus accolarum appellatum: celeberrimis duobus, Caspio & Hyrcano. Diodor. 17, 75. Hyrcaniam ingressus, oppida illius cuncta usque ad mare Caspium, quod & Hyrcanum appellatam, subegit. Zonaras in Alex. barbari quidam circa pelagus Hyrcanum, quod & Caspium dicitur. Sic & hodie multis nominibus vocari, ab accolis gentibus inditis, apud Ortelium, & in Atlante Mercatoris leges.

MÆOTIM) Hanc credo fuisse rationem, propter quam nonnulli Caspium mare cum Pontico confuderint, quod viderent Curtium illi tribuere Mæotidis influxum, quem constat ad Ponticum spectare: deinde etiam dulcius ceteris facere, quod itidem Ponto conuenit. Sed enim id ex aliorum opinione se scribere testatur Curtius. Eos autem Macedonas fuisse, cum Alexandro militantes, prodit Strabo lib. 2. qui multa finxerint, quo latius orbem domuisse viderentur; Iaxarti Tanais nomen, Caucaji Parapaniso indiderint. Idem & Plutarchus arguit, in Alex. cap. 78. descendit in Hyrcaniam. Sinum illic maris Ponto (ut apparebat) inuenit non minorem, sed cetero mari dulciorem. Perum certi nihil habuit de eo dicere. Omnino coniecit Mæotin lacum illic stagnare. Aquis non præterit physicas veritas &c. De argumento autem, quo illi apud Curtium contendunt Mæotin illabi Caspio mari, dulcedine nimirum aquarum, vide prolixè differentem Stuckium in Periplum Ponti Euxini ab Arriano scriptum, vbi de sapore Pontici maris.

6, 4, 19. *NON CASPIVM*) Ea dubitatio orta ex eo quod longinqua ea loca sint, & insuper feris gentibus, cum quibus nullum fere nostro orbi commercium est, habitata. Quæ eadem causa confudit veram de portis etiam Caspiis narrationem, quæ quoniam & ipsæ ad res Alexandri pertinent, hoc loco non incommode tractari potest. Nam, ut Æn. Siluius cap. 33. de Asia fatetur, de portis Caspiis multa memoria est. Nemo tamen satis explicat, vbi terrarum existant. Et sane fallitur Rad. 10, quod in prolegom. cap. 8. dum perpetuam vallem, cuius hoc in Curtii capite ter recurrit mentio, pro Caspiis pyllis accipit. Primo igitur in Ptolæmæi tabulis inter Mediam & Parthicam collocantur. Ibidem ponit eas & Strabo lib. 11. & Arrian. 3, 4, 16. vbi Darium in fuga sua, & Alexandrum in persequendo per eas Parthienem ingressos narrat, cui conscriunt Diognetus & Beton itinerum Alex. mensores apud Plin. 6, 17. circa fin. & Erathostenes apud Strab. lib. 11. Item Plinius 6, 14. qui sic describit: Cau-
sa por-

sa portarum nominis eadem que supra (scilicet Caucasearum 6, II.) interruptis angustis transitu iugis, ita ut viæ singula meent plausfra, longitudine VIII. M. pass. toto opere manu facto. Dextera lauaque ambustis similes impendent scopuli, sive tractu per XXXV. III. M. pass. Angustias impedit corrivatus salis (Vide eundem 31, 7.) & cautibus liquor, atque ea dena emissus. Præterea serpentium multitudo, nisi hyeme, transitum non sinit. Plinium, ut solet, sequitur Solin. cap. 47. Duris apud Strabon. lib. 1. Rhagades Mediæ sic dictas ait, quod terram omnibus rupia fuerit terra apud Caspias portas. De iis Dionysius versu 1034. vsque ad portas Caspias, que sunt profundis sub rupibus claustra terre Asiæ: qua via Extensa est & in Boream & in Austrum euntibus, illa quidem ad Hyrcanos, hæc vero ad montes Persicæ terre. Vbi Eustath. Adco autem angustus est iste locus, ut & portæ ibidem opponantur, ad prohibendum borealium ad obiectas gentes transitum. Hi ergo omnes Caspias portas eo quem diximus loco, inter Mediã atque Parthiam constituunt. vbi cum nulli habitent Caspii, causam nominis non reperio. nisi forte cum Siliio dicas ideo sic vocatas videri, quod per eas nonnullis gentibus transitus sit ad mare Caspium. Quod ipsum etsi veteribus scriptoribus traditum sciam, tamen quomodo accipiam, non dispicio. Babylonis enim & Persis, nam ii nominantur, via alia longe propior & commodior eo est, nisi tabulæ Geographicæ fallunt. Cum autem longe hinc Caspii montes absint, quo loco mare istud maxime ad Occidentem vergit, ibi quoque alias angustias Caspiarum portarum nomine indigitatas reperio. De quibus libenter acceperim, quod Eustathium ad Dionys. periegesin adnotasse memoravi. Is enim locus ad prohibendum septentrionalium gentium transitum idoneus est, eoque portis oclusus ab Alexandro traditur. At in prioribus Caspiis pylis, quæ nec ad Septentriones vergunt, si idem tentasset, etiam insanire videretur, qui Parthos Medosque, utrosque ipsius in imperio sitos, inexpugnabili munitione secluderet. Quæ ratio, coniuncta aliis, efficit, ut non dubitem, omnes eos qui Alexandri claustra in Caspiis pylis nominant, de eo loco accipiendos esse. Nec minus Ammianum 23, 18. de regno Persico: Ab Arctoo cardine, adusque Caspias portas. Cadusis conterminat, & Scytharum gentibus multis, & Arimassis &c. quod falsum est si de aliis portis, quam his, intelligis. Quod igitur iis claustris ab Imperio Persico semouerentur homines immani barbarie efferi, fabula orta est Alexandrum ibi reclusisse Gog & Magog, vel, ut alii, Iapeti de gente nepotes, vel denique Iudæos de decem tribubus, olim in Mediã & finitimas regiones abductis: quam ex pseudo-Methodio, Iosepho Gorionis Fil. & Petro Comestore refert, & refutat Raderus cap. 8. prolusionum. Quibus similia Theodor. à Niem de Schismate 2, 30. etiam Augustinum citans. quem ego longe diuersum de Gog & Magog sentire, in opere de ciu. DEI 20, 11. reperio. Videatur & Orosius, qui ab Ocho reclusos ibi Iudæos scribit, ex Euseb. num. MDCLVIII. Vide & notas in Itiner. Beniamini, quas edidit l'Empereur, ad pag. 96. Sed illa, licet fabulis perfusa sint, tamen ex vero situm locorum designant, & castellum ab Alexandro ibi potissimum exædificatum fuisse, ratio & auctores probant. Quapropter & Bonfinius rer. Vngar. 2, 8. p. his ad stipulari fortasse non absurdum putauit. Vincentium tamen Beluacensem immerito culpatur Raderus, nam ille cap. 89. lib. 30. aperte fabulam illam respuit. Fratres nostri, inquit, s. ordinis predicatorum in Georgia ciuitate Triphelis (lego Georgiæ ciu. Tiphlis) que prope montes Caspios est, per septem annos commorati sunt, diligenter à Georgianis & à Persis, & etiam à Iudæis de inclusione illa inquisierunt, & dicunt omnes etiam ipsi Iudæi quod nihil penitus inde sciunt, nec inquam istud in suis historiis inuenerunt. Hoc autem scriptum habent tantummodo quod Alexander ille quosdam homines immundos & horribiles prope montes Caspios habitantes, qui alios homines & etiam se inuicem comedebant, intra montes illos habitare coegit, & etiam ibi portas extrui fecit, que videlicet adhuc portæ Alex-

andri uicta sunt. Vnamque illarum Tartari confregerunt. Intelligit ciuitatem fortem de qua paulo ante locutus, Drubaldi eam vocauit, pro Derbenthi. Emporium Derbentium vocat ex Iouio Surlus in Comment. ad Ann. MD. De qua audiamus Schickardum, in prooemio Tarich regum Persicorum, vbi videmus eam traditionem etiam ad Muhammedem impostorem peruenisse. refert enim Alexandrum homines offendisse montanos, & ignoti sermonis quibus bellum inferre cogitavit; sed à Deo prohibuit fuisse, ne quicquam illis noceret. ideo saltem eos à suarum regionum termino seclusisse, ferramentis inter vicina saxa, velut obicibus interiectis, & cupro interfuso munitis, quod claustrum isti transmontani perfringere nulla vi queant. Vbi subiungit Schickardus: Nil dubito quin Caspias pylas, iuxta mare Hyrcanum sitas, intelligat, que vulgo Derbenthi, id est angustia, & à Turcis Demir-capi, hoc est ferrea porta nominantur: quam Geographorum aliqui prae Amiralii nuncupant, post eas Alexander Indicos reclusisse creditur; quamvis id neget Fr. Vincentius Belluacensis, in spec. hist. l. 30. c. 89. Est is vnus [vnus ex tribus] à Tataria transitus in Persiam, vt annotauit Heytho c. 47. locus ipsa natura munitissimus, & vere mirabilis, qualem orbe toto alium non credo reperiri, quem pulchre descripsit il magnifico messer Iosaphat Barbaro, Reip. Venetae legatus ad Persas, in suo Viaggio, fol. mili. 50. Profecturo ex Persia (sic enim reddimus Italica à Schickardo relata) Turcia, Syria, & superioribus regionibus in Scythiam, vna istius loci porta intrandum, & per aliam itidem exeundum est. Quae res ignaro loci mira, & pene impossibilis videatur. Hoc autem eo accidit, quod à mari de Bachu (sic enim Caspium hodie vocant) ad mare magnum via recta, puta si per aërem transiri possit, quingenta computantur millia, omni quod interiacet spatio, montibus atque vallibus confito. Et post pauca: Vbi occurrit mons quidam altissimus, ita vt adscensus eius descensusque bidui iter efficiat, item fol. 51. b. Vnum de Derbentho dico, quod mirum videtur: ab vna portarum istarum sub ipsos vsque muros euntibus, vnae pomaque omnis generis, & praesertim amygdali reperiuntur. Ab altera vero nihil pomorum neque arborum cernas, praeter cotonea syluestria: eaque loci facies ab isto latere per decem, vel quindecim, vsque ad viginti millia continuatur. Atque post hunc P. Iouius hist. l. 14. fin. Abrupta Caspii montis rupes, vsque adeo ad mare coarctant iter, vt exesi fluctibus, deoratique in profundum eius littoris margines, vix duorum stadiorum aditum transeuntibus relinquunt. Ea enim forma Derbentium in edita montium crepidine situm est, vt duobus ex quadrato lapide muris, ad mare deductis, inferiora aedificia, & nauigiorum stationem, tanquam duobus brachiis complectatur, non maiore quam trecentorum passuum intervallo. quod spacium singulis vtrinque ferreis portis, superstantibusque propugnaculis, ita munitur, vt perpetuis custodiis, nisi clara luce & explorato littore viatores, nec admittantur, nec recepti intra portam, altera prius emittantur, quam portorium persoluant. Haec tenet Schickardus. Quantum ad portas ferreas, addendus locus Iosephi pag. 985. A. Hunc esse locum quem Caspiam viam appellat Tacitus, firmiter mihi persitadeo. Hiberi, ait 6, 33, 4. locorum potentes Caspia via Sarmatan in Armenios raptim effundunt. Deque eodem iterum loqui credo H. 1, 6, 4. numeri, quos idem Nero electos praenissosque ad claustra Caspiarum (scil. portarum) & bellum quod in Albanos parabat &c. cum Suetonio loquens in Nerone 19, 4. atque iis qui in Armenia cum Corbulone res gessere, vt constat ex Plinio 6, 13, 14. quamquam hic contendat non Caspias eas portas, sed Caucaseas dici debuisse. At praeter quod illis viris, qui in ipsis iis locis non oscitanter versati sunt, sed vt ipse fatetur, res ibi gessere, merito amplior fides debetur, etiam locorum situs contra Plinium testimonium perhibet. Nero enim Albanos petebat, quos haud obscurum est eo tempore omnia post Caspias pylas, atque adeo ipsas tenuisse: at inter has & Caucaseas portas tota Albania; vel si alio itinere tenderet, Iberia

Iberia interiacet, quomodo igitur penetrasset ad Caucasas pylas, nondum subactis potentissimis gentibus, cum quibus maxime bellatum ibat. Sane turbauit Plinium, quod sciret alias illas Caspias portas, quæ à plurimis veterum ita vocarentur, longe ab iis regionibus distare; Albaniam autem Caucaſo connecti nouerat. De Caucasæis igitur pylis interpretor πὶ ἑσπέρια κλειθρὰ Σκουρῶν in Appiani Mithridatico. Et sane ab eo demum tempore angustias montis Caspii, Caspias portas vocari cepisse, videre uideor. cum ii qui res ibi gererent, nomen aliud aptius non inuenirent, quam ut à Caspio monte Caspias dicerent, sicut ab Amano Amanicas. Nisi tamen & Clitarchus apud Strab. lib. 11. de iis sensit: Thalesfrim inde uenisse scribens, quamquam enim longe distarent à Thermodonte tamen inde proficiscenti per has iter fuisse potuit. Magis tamen est, ut de aliis illis pylis ad Parthiam loquatur, quando per eas transire potuit. Alexandrum quærens, qui tum ibi sorte res gerebat. Per eas igitur & Sarmatæ apud Tacitum in Armeniam effusi sunt, quomodo diu postea Hunni, qui dicuntur Sabei, transientes Caspias portas (has ipsas nimirum) Armeniam & Cappadociam, Galatiam & Pontum depopulati sunt. Hist. Miscell. 15, 14. & 22, 33. Anno uicesimo tertio imperij Constantini (quarti) egressi sunt Turci à Caspiis portis, & occiderunt in Armenia multos. Vide Gregoram pag. 26. f. Has à Lazorum gente pro munitione Romana sub Iustiniano custoditas fuisse Iornandes de reb. Get. docet, ubi tradit ipsum Alexandrum eo loco portis constitutis, Pylas Caspias nominasse, ipse tamen etiam cum Caucaſo confundit. Porro ea munitione anno Christi 1583. in Turca potestatem peruenit, quod sic narrat Leunclau. in suppl. annal. Turc. Osman bassa nocte quadam cum paucis suorum uersus Temircapim, hoc est portam ferream, siue Derberatum, aufugit. Id suum est ad mare Caspium, quod ipsorum lingua Beher-culzum, siue Calozem denique dicitur. & mox: Osman uero bassa quem Temircapim uenisse, astute sibi Solenbalin Chanem, hoc est regulum siue principem Derbentii, amicum reddidit, natione Tatarum: cuius & filiam duxit uxorem, que post instinctu mariti patrem ueneno sustulit. Sed & prius Turcarum in potestate fuit, nam eam gentem regnantem apud Francos Pipino, à Caspiis portis egressam, Otho Frising. apud Æneam Silium cap. 4. de Europa, & cap. 100. de Asia, scribit. quamquam Silius, Plinium, ut uidetur secutus, potius à Caucasæis mallet. Cum Othone prope consentit Soiter. lib. I. de B. Pannon. in pr. & Blondus in pr. libri de gestis Venetorum: Fueruntque ipsi Turci Scythæ: ex his, quas Alexandrum Macedonem inter Hyperboreos montes ferreis clausisse repagulis, cum alij tradunt scriptores, tum beatus Hieronymus affirmat. Nisi quod ex ea quæ Plinium decepit, ratione, uidetur potius Hyperboreos montes, quos recentiorum industria fabulosos deprehendit, quam Caspias portas nominare. Hieronymus Epitaphio Fabiola: paulo cautius: ab ultima Maotide inter glaciale Tanaim, & Massagetarum immanes populos, ubi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent. Quæ respiciens haud dubie Isidorus 9, 2. Ignosce qui primus in ultima Maotide inter glaciale Tanaim & Massagetarum immanes populos habitauerunt. Deinde perniciosus equi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibente ruperunt. At claustra si qua iis in locis fuerunt Alexandri, opus est fuisse citra Caucaſum, siquidem credimus probatissimis scriptoribus, qui negant Alexandrum ad Caucaſum penetrasse. Fuerunt igitur sane in Caspii montis pylis. Idem iudicium est de istis Marini Sannuti in secret. fidel. eruc. 3, 13, 5. De duce Tartaro sub Octota, quam Haytho Hocotam uocat: peruenit ad magnam montem Caucaſum, ubi Alexandream (an Alexandriam) Alexander edificauit, quæ postea porta ferrea dicta est. Hac transitum prohibet de profunda Asia ad maiorem. De eadem Tartarorum expeditione loquitur, de qua Vincentius loco supra citato. At ibi uidemus portas istas ferreas non ad Caucaſum montem, sed in Caspio fuisse. Ex dictis apparet large errare Marium Nigrum Geogr. lib. 5. Heraclea ciuitas Græca Arfacia à Parthis

Parthis vocata, Rhages prius, quoniam ibi terra motu fracta sit tellus, quo & vrbes plurima, & vici duo millia, ut scribit Posidonius (apud Strabon. lib. 1.) subuersi sunt. Flumina quoque cursus mutauerunt. Cui ruptura Alexander Macedo portas apposuit, interioribus gentibus iter intercludens. Non enim ad alium locum decantatae istae portae spectant, quam ad Derbentum. Quo traho & ista ex Procop. lib. 1. de bello Persico: Ascendenti quoque Iberorum montes scinita quaedam in angustia multa stadiis supra quinquaginta producit, ea siquidem via in abrupto quodam ac penitus inuiso definit loco: exiis autem nusquam apparet, praeterquam porta quadam a natura inuenta, quae Caspia antiquitus dicitur &c. Quod Alexander Macedo animaduertens, muniminis ac breuitatis gratia dicitur eas aedificasse, praesidio ibidem relicto, quod postea quum alii plures, tum Aribaxutes habuere, is genere Humus &c. Nam etiam infra eodem libro Cabadem dicentem facit se tenere easdem portas Caspiae ad prohibendum incursum Massagetarum, hoc est iuxta Albanorum, siue ut postea vocati sunt Alanorum gentem, quam cum tractum late incoluisse, ex Marcellino 31, 5. & 6. constat. immo eisdem & Alanos & Massagetas fuisse vocatos, idem, ni fallor, Marcellinus; certe ex Dione Xiphilinus in Adriano, Zonaras tom. 2. & Gregoras 6, 17. tradunt. Oportet igitur portas istas medias fuisse Persicum inter imperium & Alanos, de quib. etiam Beniamini Itinerarium: *Alanis regio montibus cingitur, nec vllum exitum habet praeter portas ferreas, quas Alexander fixit.* Hodie Georgianos eum tractum habitare constat inter auctores. His igitur tribuit claustra Alexandri M. Paulus Venetus in Chorographia Tartariae 1, 14. Et specialius adhuc regno Abcae (ut in versione Germanica legitur, quae sola nunc ad manus est) hoc est parti Georgiae Haytho cap. 5. & 47. Quamquam ibi difficultatem mouet, quod videtur confundere aditus ex Sarmatia & Hiberia in Asiam maiorem. Scribit enim tres eos esse, primum a Turquestania per Persiam: alterum vocari Ledorbent (forte fuit *Loderbent*, vbi nomen Derbenthi agnoscis, cum articulo Italico, quae lingua primitus iste liber conscriptus fuit.) propter mare, vbi Alexander aedificauit urbem Portas ferreas, ut legatur in historiis regni Cumaniae; tertium transire per mare magnum & regnum Abcae. Et mox subiicit, per Derbentum potuisse transiri per hyemem, nisi Abcae fossis & munitionibus iter praestruisset. Ut ita rursus videatur confundere duo ista claustra, quae modo distinxerat. In quibus non simplex est difficultas, nec auxilio sunt recentiorum tabulae, quando limites regnorum ab Haythone longe aliter constituuntur, quam illae representent. Totum autem illud Cumaniae regnum, quod cap. 5. describit Haytho, nec ibi, nec apud Venetum reperio: Sanutus autem collocauit iuxta Tanaim. Sed Haytho dicit quosdam populos regno Cumaniae subiectos vsque ad Caucasum pertinere. Vnde videatur illud regnum circa eum montem esse collocandum, & fortasse appellationem habuisse a Cumania castello de quo Plin. 6, 11. *Porte Caucasiae, magno errore a multis Caspiae dicte, ingens natura opus montibus interruptis repente, vbi fores obdita ferratis trabibus, subter medias antrae Dyriodori fluenta, citraque in rupe castello, quod vocatur Cumania, communito, ad arcendas transitus gentes innumeratas.* Atque ita haec tertiae essent angustiae, quae Caspiarum portarum nomine innotuerunt. Sed vereor ne erret Plinius, & ii quos erroris arguit, non de eo loco, quem ipse deseribit, sed de Caspii montis angustis sentiant, de qua controuersia supra dictum est. Sunt igitur Caucasiae pylae, quae si Plinio credimus, ab aliquibus appellatae sunt Caspiae. Sunt & eae quas inter Mediam & Parthienem sitas Geographi sic vocarunt: sunt denique in ipso monte Caspio, loco qui *Dorbent* nunc dicitur, quo vocabulo Turcis angustiae signantur. Sic ad superandum Haemum in Thraciam & Macedoniam eunibus, vnus aditus a Traiano plerisque putatur factus, vbi adhuc quadrato lapide porta maxima spectatur. Et mox: locum hinc Turci *camites nostri nominabant Caspi Derbent*,

Comment. in Curtium. lib. 6. c. 4. n. 20. 22. 24. 25. & c. 5. n. 2. 3.

Derbent, hoc est portam faucium vel angustiarum. Ait Leunclau. in Pandect. Turc. Eclogie MSA, ex hodieporico Constantinopolitano Stephani Gerlachii Theologi: *Der Persica porta, bent ligamen, quasi porta ligata ac serata.* Essent plura quæ de tam illustri loco dicerem, nisi nimis arctis cohiberet terminis, quos tamen sentio me non mediocriter nunc excessisse. Sed perruptis his angustis, redeamus in viam.

EX INDIA) Hoc putabat & Arrian. 5, 4, 6. quamquam 7, 3, 25. dubie sentiens. Varias veterum ea de re sententias necessario omitimus. & iam relatæ sunt aliquæ supra ad 6, 4, 18. Antiquissimam autem Herodoti 1, 203. *Hoc mare per sese est, nec cum vilo alio commiscetur: recentiores approbant; Paulus Venetus 1, 14. Haythou cap. 5. & ex iis Sanutus & Mercator.*

AD CVLTIORA) Sic 7, 3, 17. apud Liu. 28, 11. in loca culta bene habent MSS. vulgo, in loca tuta. Sic igitur etiam hic malui, quam ad vltiora.

QVERCVS) Idem Diodor. 17, 75. forte eo respexit Virg. Ecl. 4, 30. *Et dura quercus sudabunt rosida mella.*

In Lydia copiosum mel ex arboribus colligi scribit Auctor Mirabil. Auscultat. cap. XVIII.

EXEMPLE FVIT) Vide Gruter. in Liu. 42, 8. & discurs. in Tacit. 19, 18. &c.

MENAPIM) Arrianus 3, 4, 26. *Post hæc Ammynapem Parthum, qui sibi vna cum Maræo (scribe Μαζακ & Marace) Egyptum tradiderat, Parthorum & Hyrcanorum satrapem constituit.* Ammynapes Arriano, qui Menapis Curtio, adiectione literæ A. quæ in eiusmodi nominibus est frequentissima. Sic *Axerxes* & *Amissiris* alibi vocantur; qui frequentius *Xerxes* & *Fisher*, quod me docuit Scaliger in Eusebium. Apud Stephanum in *Αναξίνοιο Μαζακ* pro *Amazæo*. apud Strab. & Plin. 6, 13, 6. *Amardi* & *Mardi*. apud Plin. 6, 7. *Riphai*, *Arimphai*. Sic *Derceto* aliis *Atergatis* est. Vt propemodum suspicer illud A. vbi præter rationem additum est, nihil aliud esse quam articulum, qui Hebræis fere est ׀, & in illas quoque gentes peruenisse videtur, si non eadem scriptura, certe vicino sono. Huius corruptionis exemplum tetigimus in voce *Derbent*, quæ apud Haythouem, vtpote Italice conceptum, est lo *Derbent*, & deinde etiam in versionibus in vnam vocem coaluit *Loderbent*. Eiusmodi vitia in Cedreno, & aliis eiusdem commatis Græcis scriptoribus non pauca corrigat Leunclau. in Pandect. Turcic. quæ res opinionem meam haud mediocriter firmat. Contra accidit, vt qui in vno aut altero eiusmodi vocabulo falsi fuerunt, si moneantur id eo accidisse, quod articulum voci iunxerint, deinceps omnia eiusdem soni vocabula suspecta habent, & interdum etiam radicales literas detrahunt. quod accidisse credo in iis, quibus A. quod habebant, violenter ademptum est.

HOSPES PHILIPPI) Historiam pete ex Diodoro 16, 53.

FIDES VINCEBAT) Hoc est, præpollebat apud Alexandrum, vt ob hospitii memoriam eum amaret; & magis etiam propter fidem in regem suum. Eo magis, quod etiam apud Græcos id vsu receptum esset. Vnde Agesilaus ad Pharnabazum, referente Xenoph. lib. 4. *Εὐκλ. Non ignorare te arbitror etiam Græcis in vrbibus hospitiorum necessitudines inter homines contrahi. Nihilominus vbi bellum inter vrbes ipsas geritur ceptum est, vna cum patria quilibet hospitibus bellum facit. Quin etiam si res ita ferat, nonnunquam mutuo se hospites occidunt.* Causam reddit Badius apud Liuium 25, 18, 9. *publicis fœderibus rupis dirempta simul & priuata iura esse.* vbi itidem pugna hospitii cum hospite narratur.

SENECTVTE) Similis oratio Berzellai ad Dauidem Reg. 2, 19, 34. *Quæ sunt dies annorum vite meæ, vt ascendam cum rege in Ierusalem? &c.*

XCX. ANNUM) Lucianus libellum scripsit de Macrobiis, quem insigni accessione locupletauimus: quam hic proponi nimis longum foret. Interim vide Plinium hist. nat. 7. 48. & Phlegontem Adriani libertum.

6, 5, 4. EADEM MATRE) Artabazo è Mentoris & Memnonis sorore undecim filii, & decem filias prognati fuerant. Diodor. 16, 53. de simili matrimonii fecunditate Phlegon: Antigonus narrat, Alexandra mulierem quandam quatuor partibus viginti factis edidisse, quorum maior pars enutrita sit. Eademque in vrbe alia mulier quinque infantes vna peperit, tres masculos, duas feminas, quos suis sumptibus alii inquit Traianus imperator, eademque mulier circumacto exinde anno, tres infantes peperit. Hippostratus in libello de Minoe, Egyptum perhibet ex vna vxore Europa, Nili filia, quinquaginta filios procreasse. Itemque Danaus, ex vna Europa, Nili filia, quinquaginta filias. Idem de Egypto & Danao scribit Apollodorus lib. II. Sed pro fabula videtur habuisse Eusebius. eam enim liberorum multitudinem adscribit pellicibus. At de Alexandrina muliere quod narratum est, confirmatur & ab Iuliano in l. 36. de solut. Quem locum opinor, respexisse Augustin. cap. 115. quaest. ex vtroque testam. Legitur eandem in quodam inris libello, mulierem aliquando quinque peperisse. Nisi forte magis Gaium in l. 7. de reb. dubiis, qui eam feminam (eandem enim fuisse, verosimile est) ad D. Hadrianum perductam narrat. vnde forte in Phlegonte etiam hoc nomen reponendum, quem credibile est post Traiani obitum ea scripsisse, & si de Traiano loqueretur, non Imperatorem, quod viuenti potius competebar nomen, sed pro more temporum, Diuum appellaturum fuisse. Nisi dicimus eam historiam contigisse sub finem Traiani & initia Hadriani, vt à diuersis auctoribus vtriusque temporibus adscribi potuerit.

6, 5, 5. PEDIBUS) Non enim erat ex iis quos *siu* pedum amisisse cauillatur Plinius Paneg. 24, 5. sed Plutarcho teste, in vita cap. 39. si iter faceret minus vrgens, discebat simul in progrediendo aut iaculari, aut in cursum concitatum insilire & desilire. Sic & ille Rom. Alexander in agmine nonnumquam equos, saepius pedibus aucebat. Sueton. 57, 1. Plinii locum citatum sic constitui posse putamus: Te ad sacra tolles lumina, te communi & confisa priuatis vestigia.

6, 5, 6. LACEDÆMONIIS) Vera haud dubie lectio est, quam exhibet optimus Cod. Dan. nisi fid. Laced. est inopisibus daretur. si leuiter emendes. & Siнопisibus, de quibus Arrianus 3, 5, 10. si tamen id recipimus, eliminanda est ex sequent. vox Lacedæmoniorum.

DELIBERATVROS) At sic qui deliberant, desierunt. inquit Tacitus H. 2, 77, 6.

6, 5, 8. QVAM IPSE DEDISSET) Vide supra ad 4, 17, 21. vbi ait, se in Asiam non venisse, vt ab aliis acciperet, sed vt aliis daret, quibus in verbis excidisse vnum puto, vt ab aliis leges acciperet.

6, 5, 9. DEMOCRATES) An Demochares frater Demosthenis? de quo Plutarchus in Demosthenis vita. Nam de Democrate nihil memini legere. Raderus. At ille Democrates neque frater fuit Demosthenis, sed sororis filius, vt ex Cicero. de orat. 2, 23. & Bruto cap. 83. ο Δημοκράτης ἀδελφίδης est. Aliano histor. var. 3, 7. ex quo capite liquecundem esse quem Parrhesiasten vocatum adfirmat Seneca de ira 3, 23. Sed & ipse Plutarch. in vita Demosth. cap. 9. in libello de decem oratoribus, expresse tradit, sorore eius genitum fuisse, vbi etiam ait Antipatro oratore, ab Atheniensibus petenti restitisse. Superfuit igitur Alexandro. nam id post mortem regis accidit, vt ex eiusdem libri cap. 7. constat. Immo ex cap. 10. diu postea vixisse. Ergo non potest substitui huic Democrati.

6, 5, 10. MILLE D.) Sic legendum, licet recrement vulgati codices fere

fere omnes. Nam Curtius paulo ante 6, 5, 1. refert Artabazum *cum modica Græcorum militum manu* Alexandro occurrisse; & Arrianus 3, 5, 7. Græcos mercenarios qui cum Artabazo erant, circiter 1500. fuisse ait, qui se ipsos Alexandro permiserint. Popma. Consentit & Diodor. 17, 76.

6, 5, II. *INVICTA*) Repetita videtur hæc vox ex superiore linea: sane aliud hic fuit, quod iam non diuino, nisi cui placeat, *reliqua manu*, quod equidem sensus videtur requirere.

CETERI) Pertinet hæc vox ad legatos, quos domum remisit, exceptis Laced. Arrianum, ubi modo, vide.

6, 5, 16. *DURAUERANT*) Vulgo *nodauerant*. Sed & hoc & illud aliorum, *nudauerant*, pariter ineptum. Quis nodos nodare dicat? quid autem ad rem si nodi stipites nudarunt? quos tamen illi quomodo nudarunt? Emendo, *durauerant*. Acidalius. Cuius coniecturam optimis libris confirmari videns, recepi.

6, 5, 17. *VENANTIVM*) Tacit. Agric. 37, 5. *Agricola validas & expeditas cohortes indaginis modo, & sicubi arctiora erant, partem equitum dimissis equis, simul rariore siluas equitum persultare iussit.*

6, 5, 18. *BUCEPHALAM*) Aliæ editiones *Bucephalum* habent. Græcis vel *Βουκεφαλῶν* vel *Βουκεφαλῶν*, ita Latinis utrumque expressum. De hoc Bucephalo plura in prolusionibus cap. 8. Hic de aliis hoc genus equis eruditus, variasque artes doctis traderem, nisi iam pridem Lipsius epistolarum volumine ad Belgas tertio, epistola LVI. ad contubernales, bene longa, laborem meum occupasset, memorandaque è variis scriptoribus prodidisset, quo lectorem etiam curiosissimum remittimus, ubi de hoc ipso Bucephalo narrat. Sed miror ab ipso hunc Curtii locum non animaduersum. Raderus. Vide citatos à Radero Plutarch. Alex. cap. 9. Plin. 8, 42. Agell. 5, 2. Strab. lib. 15. Solin. cap. 47. Græcum Aristophanis Scholiasten in nubib. p. 123. Italum auctorem de re equestri p. 12. M. Fuggerum de cura equorum p. 17. & Tzet. Chil. 1, 28. Quibus utiliter addas Maiolum dier. Canicul. 5, 1. Camerar. Subcif. 1, 21. Salmuthi notas in Pancirolli res deperditas, cap. de equis. Patricium de regno 3, 2. Oppian. Cyneget. 1, 229. ubi ait *Bucephalam aduersus arma dimicasse*, quod interpretare ex Herod. 5, III. ubi similia de equo Artyhii. Plutarch. de Solert. animal. cap. 34. Festum, Etymologicum Græcum, ubi nominis ratio redditur. Arrian. 5, 3, 1. &c. ubi inter alia, non à *Mardis*, ut Curtius, sed ab *Phis* excerptum fuisse scribit. Diodor. 17, 76. Piccartum apud Beeman. in origin. Latinæ linguæ: ubi & fabula de Megapolitanorum ducum insignibus. Pierii Hieroglyph. lib. 4. quos, si vacat, inspicere poteris. Ego enim sentio cum Aliano hist. an. 6, 44. *Quod longe lateque peruagationem est, qualis in Alexandriam Bucephalus fuerit, propterea nihil mihi iucundius ad narrandum habere videtur.* Illud notari dignum, Romæ collem Quirinalem, hodie montem Caballum dici: quæ appellatio sub Imp. cepit, à duobus statuis marmoreis Alexandri Magni regis Macedonum, equum Bucephalum dominantis, quas Alexandria Constantinus Imp. Romam transfulerit atque in medio thermarum à se in Quirinali extructarum collocauerit, ut ex Onuphrio, & Georg. Fabricio in sua Roma, adnotat Rosinus Antiquitat. 1, 6. Merula Cosmogr. in sexta regione vrbis habet aliquid de Alexandri statuis. Imaginem earum formis æreis expressit Ant. Lafrerus Sequanus. Eum etiam in nummis suis exprimi curasse Alexandrum, colligo ex Zamosii analect. Antiquit. Daciae cap. 11. ubi dicit, *equum habet Alexandri moneta*. Sed & Lazijs rer. Græcar. lib. 1. nummi talis effigiem exhibet.

SENTIRE) Ita de elephante Martialis Spectac. 17.

Quod pins & supplex elephas te, Cesar, adorat,

Hic modo qui tauro tam memendus erat:

Non facit hoc iussus, nulloque docente magistro;

Crede mihi, numen sensit & ipse tuum.

Nec illud eiusdem est abs re de spectaculo etiam aliarum ferarum, Epigr. 1, 105.

Hæc clementia non paratur arte:

Sed norum cui seruiant leones.

De elephanto Pori regis mira narrat Curtius ipse 8, 14, 39. Raderus. Plurima eiusmodi obseruauerunt Ælianus in hist. animal. Plutarchi. de solertia animal. & alii complures, veteres nouique. Videtur eo respexisse Iouius Caroli V. Bononiensem coronationem describens (ex quo Surius ad Ann. MDXXX.) ita *toluim & temperato passu incendentibus equis, ut si certa ingenij grauitate, quales sessores reberent, sentire viderentur.*

6, 5, 20. *EXAGGERARI*) Congesta humo exæquari, obtectis ramis qui prius eminentes iter impeditum reddiderant.

6, 5, 21. *ALIQUANTULUM*) Addenda præpositio: *in aliquantulum.* sup. 4, 2, 19. *in altitudinem montis opus excreuerat.* Acidalius.

TRADERE) Immo *tradi* potius, si consuetum loquendi morem attendas. Sed ne id quidem huic loco accommodum, quem enim id iussit, & cur non potius ipse præsens traderet? mirum, ni scripserit Curt. *Phradati parere eos iussit.* De re vide Arrian. 3, 5, 9. cui hic Satrapa, eo loco, & paulo supra est *Anthophradates.*

6, 5, 22. *GEMINATO HONORE*) Geminis prouinciis præfecit. Raderus. Quæ explicatio nullo certo fundamento nixa, mihi non fatiscit, & tamen non habeo melius dicere.

VRBEM HYRCANIÆ) Modus loquendi qualis apud Virgilium

Æn. 3, 295.

Bithroni ascendimus urbem. vulgo, *Bithrotum.* Hyrcania enim non est gentis & prouinciæ, ut supra, sed ciuitatis nomen. Multæ enim regiones communia habent nomina cum suis urbibus primariis [ut Babylonia, Bactra &c.] Proinde Hyrcaniam hanc Ptolemæus metropolim appellat in Hyrcania. Arrian. vero 3, 4, 5. eandem suo proprio nomine dictam ait *Zadracarta*, & *Zendracarta.* *Motis inde castris in Hyrcaniam progressus Zadracarta urbem petit.* & infra 3, 4, 12. *disertus. His robus peractis, ad Zendracarta maximam Hyrcaniæ urbem, ubi regia erat, exercitum duxit.* Eadem ergo urbs & *Zadracarta*, & *Zendracarta* (nisi codices fallunt) & *Hyrcania* dicta. Raderus. Huius urbis iterata mentio est apud Iustin. 38, 9, 3. & 7. de ea igitur capiendus Appian. sine Syrac. de Demetrio: *capus visit in Phræata regia.* A Scythiis *Caricath* dici, Theuetus apud Ortelium tradit.

6, 5, 23. *ADSEUIT*) Frustra ergo Plutarch. cap. 37. cum à nefario hoc flagitio vindicat.

6, 5, 24. *FINITIMA*) Error insignis, natus ut puto ex eo quod Curtius legerat à quibusdam Amazonas haud procul mari Caspio collocari: id autem cum & Hyrcanum dicatur, persuasit sibi quæ Hyrcano mari finitimæ essent, eandem & iuxta Hyrcaniam colere debere.

GENS AMAZONVM) De hac si velimus accurate tradere, vna volumen ingens impleuerit. Nos ergo contenti erimus ostendere loca auctorum, qui affirmare videntur eas adhuc tempore Alexandri aut etiam post superfuisset: deinde eorum, qui meliore iudicio vsi, haud ita prouisi sunt ad credendas fabulas. Ignor Amazonum Alexandri temporibus aut post ea mentionem faciunt *Ammianus Marcellinus* 22, 14. *Amigenes* apud Plutarch. Alex. cap. 81. *Apollodorus* lib. II. *Appianus* Mithridatico. *Cæsius* quest. XLVII. *Cedrenus* in Alex. *Clitarchus* apud Plut. Alex. c. 81. & *Strabon.* lib. 11. *Diodorus* 17, 77. *Hispani* in descriptione orbis recens reperti. *Hypsiætes* apud

apud Strabon. lib. 11. *Iacobus de Viriaco* Histor. Hierosol. cap. 90. *Iordanus* de reb. Get. c. 8. *Isidorus* 9. 2. ex *Scruio* ad Virgil. *Æn.* 1. 494. *Ister* apud Plutarch. *Iustinus* 12. 3. 6. *Metrodorus* Scepsius apud Strab. *Onesicritus* apud Plut. *Orosius* 3. 18. *Philostatus* in *Heroidis*, ubi de Achille. *Plinius* 6. 13. 5. *Plutarchus* Pomp. c. 58. ex *Theophane* ut videtur. *Polycritus* apud Plut. *Pomponius Mela* 1. 20. *Protemeus* Geogr. 5. 9. *Reuencius* in regno Amazonico. *Stephanus* de urbibus. *Æn. Siluius* c. 20. de Alia. *Theophanes* apud Strab. ex quo Plutarch. & Appian. ni fallor. *Fopiscus* Aureliano c. 34. *Zonaras* tomo 2. ex Plutarcho. Ex diuerso negant id *Anticlidus* apud Plutarch. Alex. c. 21. quidam apud *Aristidem* in Panathenaico. *Aristobulus* apud Plut. *Arrianus* 7. 3. 4. *Chares* apud Plut. *Duris* Samius. ibid. *Goropius* lib. 8. qui *Amazonica* inscribitur. *Hecataus* Eretrienfis, *Isangelus*, *Lysimachus*, *Philippus* Chalcidensis, *Philippus* Isangelus, *Philon* Thebanus, *Ptolemæus* Lagi, apud Plut. Alex. c. 81. *Seruius* in Virgil. *Æn.* 1. 494. *Strabo* lib. 11. Sed & alia quaestio oritur, an vquam fuerint *Amazones*? quod Straboni praecipue, non videtur verisimile. *Goropius*, si quæ fuerint, coniugatas fuisse putat. Contra fuisse quales vulgo creduntur, adstrui possit præter superiores auctoritate *Aeschylus* Eumenid. versu 688. *Supplic.* v. 293. & *Promtheo.* v. 696. *Ammonij* apud Harpocracionem. *Apollonij* *Aegon.* 2. 994. & eius *Scholiasia.* *Atheniensibus* apud Herodot. 9. 37. & *Arrian.* 7. 3. 5. *Atica pictura* in *Pœcile* porticu apud Pausan. in Atticis: quam *Cimoni* tribuere videtur *Arrian.* 7. 3. 4. nam illud *πικτήτων ἢ μάχης*, potius exponam, *Picta est pugna*, quam cum interpretibus scripta est. *Pictor* enim fuit *Cimon*, idem ille, ni fallor, cuius apud *Plinium* 34. 8. 5. mentio. *Aristidis* Panathenaico. *Augustini* quaest. ex vtroque testam. c. 115. *Bionis* apud Plutarch. *Theseo* c. 27. *Cæsar* apud Sueton. in vita 22. 4. *Q. Calabri.* *Callimachi.* *Callippidis* apud Strabon. lib. 12. *Chronici Abbatis* *Stadensis* in *Roboamo*: nisi ibi pro *Saturnia* conuictur ab *Amazonibus*, ab *Aboriginibus* scribendum. *Chronici Alexandrini* in posteris *Sem. Chronologicorum* *Excerptorum* *Latinobarbarorum*, apud *Scaligerum*, in posteris *Iaphet. Clementis Alexandrini* admonit. ad gentes. & *Stromat.* lib. 1. & 4. *Clidemi* apud Plut. *Theseo* c. 30. *Cornelii Taciti* 3. 61. 3. 4. 56. 1. *Daretis Phrygii.* *Dichyas* *Cretensis* lib. 3. & seq. *Diodori Siculi* 2. 44. 3. 52. 4. 16. 28. *Dionysii* historici apud *Diod.* 3. 52. *Dionysii Periegetæ* versu 656. *Dresseri* in anno *Mundi* 2073. & post annum 2456. *Ephori* apud *Scholiasia.* *Apollonii*, & *Stephanum.* *Endoxi* apud Strab. lib. 12. *Euripidis* *Hercule Fur.* versu 407. & *Hippolyto* v. 10. & 307. & 582. & *Ione* 1131. *Eusebii* num. 810. 833. 870. & 938. *Eustasii* in *Dionys.* *Glyce* *Annal.* pag. 7. ubi de *Alexandro.* *Hellanicis* apud Plut. *Theseo* c. 27. & 29. *Strab.* lib. 12. *Herodoti* apud Plut. *Ibidem.* *Herodoti* 4. 110. & apud Strab. lib. 12. *Hippocratis* in lib. de aëre & c. & lib. de articulis. *Homeri* *Iliad.* 3. 189. 6. 186. & eius *Scholiasia.* *Hygini* fab. 30. 163. 223. & 225. *Iordanus* de rebus *Get.* c. 7. & 20. *Isæ* apud *Harpocracionem.* & *Suidam.* *Isocratis* orat. 8. *Iustini* 2. 4. 10. 42. 3. 7. *Lysæ* *Oratoris.* *Marsi* apud *Martial.* 4. 29. *Mariani* *Capellæ* de nupt. *Philol.* lib. 9. *Megawensium* in Atticis *Pausania.* *Monocratis* apud Plut. *Theseo* cap. 28. *Metrodori* *Scepsii* apud Strab. lib. 12. *Nicolai* *Damasceni* in *Excerpt.* *Vales.* pag. 512. *Orosii* 1. 15. & 16. *Otonis* *Frisingens.* 2. 25. *Onidii* in *epist.* *Cydippes* versu 119. *Palaphati* apud Strab. lib. 12. *Pausania* in *Achaicis.* *Messeniacis.* & *Eliacis* prioribus. *Pherocydis* apud *Scholiasia.* *Apollonii* & *Plutarch.* *Theseo* c. 27. *Pindari.* *Nem.* 4. 3. 61. *Olymp.* 13. 124. & apud *Pausan.* in *Achaic.* *Platonis* lib. 7. de legibus. *Plinij* 7. 56. *Plutarchi* in *Theseo* c. 31. *Polyani* *Strateg.* 1. 1. 3. *Pomponij* *Mela* 1. 17. & 18. *Pretis* *Ioannis* in *epistola* *Hebraica.* quam edidit *Munsterus* sine *Cosmogr.* *Propertij* 3. 14. 15. 4. 4. 71. *Sallustij* apud *Scruium* in *Virg.* *Æn.* 11. 659. *Solini* cap. 40. *Statiij* *Silu.* 1. 6. 24. *Stephani* in *Aquisia.* *Siducea.* *Μόλλα.* *Συβέρα.* *Εφισο.* *Io. Tzerze* 2. 36. & 13. 450. *Isaacij* *Tzerze* in *Lycophronis* *Callandram.* *Virgilij* *Æn.* 11. 659. *Xenophonis* *ἑραβία.* lib. 4. *Nos* in *retam* *ambigua*

fidei, abunde præstiterimus, si tot & tantis scriptoribus credamus, haud omnino ex vano haustam fuisse istam opinionem: nam ut in miraculum Græcula vanitate corruptam esse non putemus, quis à nobis exigat? Mulieres autem militasse quandoque multis fidei probatorum scriptorum testimoniis certum est. Eusebius ex Philochoro scribit, Bacchum cum viris & feminas armasse, cui consentit & Polyæn. strateg. 1. 1. 3. Ex recenti memoria est, quod in obsidione Famagustæ, cum 29. die Junii anno 1571. iterum impressionem in muros facerent Turcæ, etiam feminas urbanas cum armis, alias cum faxis & aqua, ad iuvandos suos accessisse fides sit, ex relatione facta per il. S. Conte Nestor Marinengo, al. sereniss. Principe di Venetia. Eodem anno quum Turcæ opidum insulæ Corcyra nigra, siue Curzola, quod ipsum quoque Curzola nomen habet, à viris desertum, adgrederentur: à feminis, animosè patriam defendentibus, memorabili cum marium Curzolanorum, & ipsorum hostium infamia, femineque sexus immortalis laude, relictæ fuerunt. Leunclau. in supplem. Annal. Turcic. Quomodo olim Argivæ femina, apud Plutarch. de virtut. mulier. cap. 8. (quo libro & alia continentur, huc pertinentia) & Pausaniam in Corinthiacis. Sic in obsidione Belgradi, nisi me fallit memoria, mulierem vno scænaræ falcis ictu, duobus Turcis, qui vallum conscendebant, capita præsecuisse, Pantaleon in reb. gestis ordinis Ioannitarum, memoriæ prodidit. In Bohemia tenuisse feminas principatum legimus, & in Hungaria Mariam viriliter imperasse, quæ non reginam sed regem se appellavit. In regno Neapolitano duas Ioannas rerum potius scimus, quarum altera nostra ætate, altera paulo ante, res magnas gessit. Sed puella Franciæ, de qua suo loco dicemus, non parum dubitatis affert, cuius dictu sæpe Anglorum copia nostro ævo profligata fuerunt. Æneas Silvius c. 20. de Asia & de Bohemis feminis c. 7. hist. Bohem. Cui similis de Lemniadibus est fabula apud Statium Theb. lib. 5. 105. & Plut. Erot. c. 14. Insigne exemplum Blanca Scardeonix, vide apud Lipsium Monit. Polit. 2. 16. 19. De Mytis mulieribus Philostrat. in Heroicis, ubi de Achille, & de iisdem & aliis Tzetzem 13. 450. &c. De Agilæis Cæsarium apud Glycam annal. part. 2. ubi de Alexandro, & Cedremem pag. 127. De Zenobia, Vopiscum in Aureliano vide. De Semiramide, & Tomiri notum. Margaritæ trium regnorum, Danix, Stæciæ, & Noruagiæ reginæ historia ex Munsteri Cosmographia peti potest. Complures etiam Polyænus lib. 8. strategematum celebrat. Item Zvingerus in Theatro: & Tiraquell. tom. II. pag. 15. 6, 5, 25. THALESTRID) siue Minotheam. nam binominem faciunt Iustinus 12. 3. 5. & Orosius 3. 18. Strabon. lib. 11. est Thalestris. Ottoni Frisingensi 2. 25. corrupte Alestra. Cedreno Thalestrid.

6, 5, 26. DVABVS LANCEIS) Sic & apud Virg. Æn. 1. 317. describitur Æneas:

Bina manu lato crispans hastilia ferro.

Vbi Taubmanni notam vide.

6, 5, 28.) Vide Tiraquellum tom. II. pag. 15. m. 2.

6, 5, 29. HABITVM) Non respicit ad venustatem formæ, sed dignitatem, ut distinguit Cicer. offic. 1. 36. quæ non est nisi in iis qui præter reliquam corporis symmetriam, etiam eminenti statura sunt. hos igitur præcipue venerabantur barbari: in tantum ut apud Saracenos in eligendo rege maximam proceritatis rationem olim habitam Munsterus scripserit Cosmogr. 3. 2. f. 4. illud αἰὼν ἡγεμονία, formam imperio dignam cum Euripide vocare solent. Ita supra 4. 1. 25. conspecto Abdolomino Alexander, famæ generis inquit, habitus corporis non repugnat. Apud Cathæos etiam regem pulcherrimum eligi, Onesicritus auctore est apud Strab. lib. 15. quod & in Æthiopia folere, quidam affirmant apud Aristot. politicor. 4. 4. & Athenæum lib. 3. Adde Tiraquell. in L. Conaub. 2. 1. 2. 44. Fr. Iunium de pictura veterum, pag. 230. & seq. Marcellac

facr in Legato 1, 12. Certe, *augustissima quaque species plurimum creditur trahere de calo*, vt est in Pacati panegyri. cap. 6. Inde & supra 3, 12, 17. Sylligambis, mulier vt omnia docent haudquaquam rudis sensus, Hephæstionem pro rege habuit, quod habitu corporis Alexandro præstaret. Accidit Philopæmini Achæorum Stratego celeberrimo apud Plut. in vita c. 2. vt apud hospitem Megarensis cœnatus, ab illius vxore iuberetur ligna findere: cum viro superuenienti, & inexpectato spectaculo attonito dixit, *deseruitatis sua se penas pendere*. Sic apud Iosephum Antiquit. 18, 12. Artabanus viso Afraxo apud amicos delibabat, nihil esse in tantillo corpore, quod tam vasto animo respondeat. Etiam Agefilæus ea de causâ despectus Ægyptiis fuit, vt Plutarch. in vita. cap. 66. & Athenæus 14, 1. tradunt. & Rumerudæ Rodulsi Herulorum Regis germanus, apud Warnefrid. Hist. Longob. 1, 20. Apud Ioseph. Iud. 1, 5. Sabinus vir longe fortissimus adeo exili erat habitu, vt qui cum vidissent, ne conditione quidem gregarii militis dignum fuissent arbitrati. Apud Romanos atas Galbæ & irrisui & fastidio erat, assuetis inuenta Neronis, & imperatores forma ac decore corporis (vt est mos vulgi) comparantibus. Tacit. Hist. 1, 7, 5. Contra Ariobarzanes ob insignem corporis formam, volentibus Armeniis præficitur, apud eundem 2, 4, 1. Nec omisit id in suo Traiano extollere Plinius panegy. 4, 7. iam firmitas, iam proceritas corporis, iam honor capitis, & dignitas oris, nonne longe laeque principem ostentant. Nec in suo rege diuinus ille Samuel 1, 12, 23. Stetitque in medio populi (Saul) & altior fuit vniuerso populo ab humero & sursum. Et ait Samuel ad omnem populum, *Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo*. Adde ibid. 1, 16, 6. & 7. Idem de Xerxe prodidit Herodot. 7, 187. In exercitu Xerxis nemo erat, qui aut specie, aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere. Multa in eum sensum lectu digna collegit Schönborn. Polit. 2, 26. quæ malo indicare, quam exscribere. Recte igitur in politissimo opere de Rep. Hebræor. 1, 14. Cunaus Curtium tacite reprehendens, cum locum Samuelis supra relatum recitasset: *Quare profecto non iam barbarorum illud duntaxat, sed hominum etiam excelsissimorum est, maiestatem corporis venerari, magnorumque operum illos capaces putare, quos eximia specie natura donauit. Aristotelis, maximi auctoris, scitum est, si qui nascantur tanto alius corpore excellentiores, quanto simulacris hominum antecellunt deorum imagines, dignos videri reliquos, qui his seruiant*. De Pori regia forma narrabit Curtius infra 8, 14, 13. Sæpe tamen falluntur qui ex solo adpectu iudicant. Pulchre Tacit. Agric. 40, 4. adeo vt plerique quibus magnos viros per ambitionem asstimare mos est, viso adspectoque Agricola, quærent famam, pauca interpretarentur.

6, 5, 30. *HAVD DVBITAVIT*) Diuersum plane narrat Arrianus 7, 3, 2. Alexandrum iussisse reginæ nunciari, se ad eam generandæ prolis causâ profecturum.

REDDITVRAM) Ex more Amazonum, si fides Philostrato in fine Heroicorum, & Iornandi de reb. Get. cap. 7. vide Cæsar. quæst. XLVII. propius vero, quam alii, qui debilitate eas mares liberos, aut interfecisse tradunt. Eandem consuetudinem hodie quoque Regis Monimotapæ Amazonas seruire scribit Eduard. Lopez de regno Congi 2, 9. Cui affine est quod narrat M. Paul. Venetus 3, 37. de duabus insulis inter Soccoeteram & Chesnacoram, quarum incolæ Christiani sint: nam alteram earum à viris, alteram à mulieribus habitari: has nunquam insulam virorum ingredi: illos autem quotannis per tres menses quernuis cum vxore sua degere, dehinc sua in loca reuerti. Liberos mares apud matres ad duodecimum vsque ætatis annum educari, postea ad patres transmitti.

6, 5, 31. *CAVSSATA*) Cedrenus tamen ait Alexandrum eam *scianæ belli adscivisse*.

6, 5, 32. *QVAM REGIS*) Ob immodicam forte illam vini appetentiam, ad

ad Venerem ideo proclivis non fuit, quoniam, ut explicat Aristoteles in questionibus physicis (quæst. II. & 32. lect. 3.) hominum eiusmodi genitura in aquam liquecat. Hieronymus in Epistolis Theophrastum referre tradit, Alexandrum ad Venerem ignavum fuisse. Cum ergo mater Olympias curasset &c. Athenæus 10, 10. Cui adde Plutarch. Sympof. I. 6.

TREDECIM) Trogus XXX. scribit: quod tempus ad conceptum deprehendendum magis idoneum fuisse mihi videtur, quam quod Curtius posuit. Sabellic. Ennead. 4, 5. Sed hodie etiam apud Iustinum tredecim dies eduntur: & Diodor. 17, 77. cum Curtio consentit.

REGNUM SVVM) Placet hic adnotare, quod alibi non reperitur, ex Mart. Capellæ lib. 9. de nupt. Philol. Quid Amazones? nonne ad calamos arma tractabant? quarum una, qua concipiendi studio venerat, cum Alexandrum salutaret donata Tibicine, ut magno munere gratulata discessit.

6, 6, 1. HIC VERO) Concinnant in hanc rem præter proprios huius historiæ conditores, Athenæus lib. 12. Alexander Asia subingata Persica stola est usus, & mox: Ephippus scribit Alexandrum sacras etiam vestes in conviviis gestasse, nunc quidem Ammonis purpuream, per ambitum diuisam, & cornua, tanquam deum: nunc vero Diatæ, cum curru veclaretur: sæpius sub exima veste stolam Persicam ostentasse, ab humeris siperne, cum arcu, & sibyne: aliquando & indumentum Mercurij; cætera, ferme quotidie chlamydem purpuream, tunicam albo distinctam, causiam, qua diadema regum sustinetur: & amictus ad eum conveniens, talaria, petasum in capite, in manibus caduceum, nonnunquam leonis pellem, & clavam, ut Hercules. Ioannes Antiochenus in excerptis Valefii: Alexander Macedo extincta Persarum dominatione, atque occiso Dario, mente corruptus ad voluptates corporis declinavit. Nam & Persicam vestem induit, ac decem mille iuvenes corporis custodes habuit, ac trecentis pellicibus est usus: adeo ut Macedonicæ imperij forma in Persicam migrasse videretur. Cedrenus: Non desunt, qui eum Dario deuictio in deterius mutasse animum, ac se voluptatibus corporis dedisse affirmant: Etenim qui olim Dario filias ne videre quidem sustinisset, is & Persico amictu postea usus, decem millia iuenum præsidij loco circa se habuit, ac CCC. pellicibus usus est, Macedonicamque regum consuetudinem in Persicam mutavit. Ælian. hist. var. 9, 3. f. post descriptionem tabernaculi custodumque eius: neque quisquam facile ad regem accedere audebat. Magnus enim timor existerat ex eo, quod superbia & fortuna in tyrannidem elatus esset. Suidas ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, ex eodem fonte, quo Antiochenus & Cedrenus: postquam omnes gentes subegit, animo corruptus est, & in corporis voluptates delapsus est, Persica stola induta, & decies mille iuenum custodia munitus, & trecentis pellicibus usus, ita ut omnem Macedonicam Regum consuetudinem cum Persica commutavit. De tabernaculo eius barbaricæ opulentia luxu decantatissimo vari passum, quibus iungi potest Plinius 34, 8, 2. Sed quæ verba Dempster. ad Rosin. 10, 29. adducit tanquam ex Chrysippo lib. 4. de Volupt. Persico luxu fractus eneruatusque, asperitatem patriam, & frugalitatem exuens, barbam radere primus instituit: ea ego in lib. 13. Athenæi non reperio. tantum ait Alexandri tempore, consuetudinem eam, radendi barbam, incessisse. Alexandrum etiam primo loco inducit Campofulgos. exempl. 3, 6. vbi de his qui patriæ consuetudinem in vestibus & aliis ornamentis exceperunt. Sed Alexandrum milites in prælium ituros radi iussisse, ne ab hostibus barba compræhenderentur, scribit Plutarch. Thesco cap. III. & mirifice amplificat Synesius in Caluitij Encomio, pag. 79. Adde Plutarch. Apophth. cap. XXXVII. idem refert etiam in Alexandri vita, & in Præcept. tuendæ Sanit. Item Polyænus Strategem. 1, 4. & 4, 3, 1.

6, 6, 2. CIVILEM HABITVM) Vide quæ huc pertinentia veterum monita affert Iustus Lipsius lib. 2. Ciuilibus Doctrinæ cap. 15. & in Notis ad idem illud caput,

caput, vbi etiam ex Synefio addocet, plerofque illos veteres leuiter & sine cura feipfos habuiffe, non ab apparatu, fed ab animo reges, & introrfum à plebe differentes, extrorfum vel gregariis fimiles vifos. Cuius quidem Synefii verbis, vt ex magno aceruo exemplorum pauca feligamus, fidem aſtruunt, apud Xenophontem, Plutarchum, Cor. Nepotem, & alios Agefilaus, Ariſtides, Epaminondas & Phocion: apud Q. Curtium Alexander Magnus, antequam in externos deſciſceret mores: apud Polybium, Philopœmen: apud Liuium Hieron, cuiusque filius Gelon reges Syracuſani: apud Suetonium Auguſtus: apud Tacitum Veſpaſ. Ac ne longum faciam, tales exinde exſtirere fere optimi Principum, Traiani, Adriani, Antonini, Pertinaces, Seueri, Alexandri &c. Viridung. ad iſta Taciti Agric. 40. *Cultus modicus.* Vide & ſupra ad 3, 6, 19. voce *Cultus*: Memoria potius lapſum exiſtimo, quam ex certo auctore deſumptum, quod Kirchner. in legato 1, 7, 61. ſcribit, Alexandrum patrio habitu relicto apud Babyloniorum Babilonicum induiſſe. Apud Plutarch. de fort. 1, 10. eſt, cum habitum ex Perſico & Macedonico compoſitum geſtauiſſe, vbi videtur pro *Maced.* legendum eſſe *Medico*.

6, 6, 3. *PATI CEPIT*) Sic edidi Vett. ſequutus, quæ verba recentiores ſine cauſa eliminarunt, cum potius extrema huius periodi vocula *expetebat*, eſſi- cienda foret.

6, 6, 4. *VESTEMQUE PERSICAM*) Quam eandem fuiſſe cum Medica, quantum quidem tum temporis regium ornatum contingebat, facile oſtendi poteſt. vt arguari videatur Plutarchus, alias quoque amori huius regis nimium dedi- tus, in exultationem eius adferens; non Medicum veſtitum, quod plane barbaricus eſſet, adueniſſe, ſed eum cum Perſico temperaſſe, quaſi hic minus barbaricus fuerit. Olim certe Perſas Medis frugaliores fuiſſe, in conſeſſo eſt, ſed nemo negat, cum impo- rio & luxum ad eos tranſiſſe. Xenophontem ſine Cyropæd. & Strabon. lib. II. circ. ſua. vide. Atque hinc eſt vt nihil referre putarint auctores, Medicam eam veſtem appel- larent; an Perſicam. Immo Arrianus acerrimi vir iudicii, interdum *Medicam* vocat, vt 4, 2, 3. Interdum *Perſicam* vt 7, 5, 23. Et Ælianus, quam hiſt. var. 1, 22. *Medicam ſo- lam* eam 1, 32. *Perſicam* appellat.

NE OMEN QUIDEM) Senſum hunc attigit & Iuſtin. 12, 3, 8. velut in leges eorum quos vicerat, tranſiret. Arrian. 4, 2, 3. *Cidarim Perſicam*, iis quos pralio vicerat ademptam, cum eo ornatu quem ipſe olim victor geſtare ſolebat, commutare non erubuit. Tertullian. de pallio cap. 4. vicerat Medicam gentem & victus eſt Medica veſte, tri- umphalem caraphraciam amolitus, in captiua ſarabara deceſſit. Pertinet huc Polybii iudi- cium 9, 10. Quoties aliquis relicto populi vincentis inſtitutis, eorum qui vincuntur mores emulatur, ſine controuerſia dici poteſt, delictum heic verſari eius qui ita faciat: quem præ- ferim ſimul illa ſubeunda ſit, qua talia ſolet comitari, inuidia: res vna omnium maxima potentate prædiis fugienda. Eodem tendit quod infra 8, 5, 19. Calliſthenes: Non pu- det patriæ: nec deſidero ad quem modum rex mihi colendus ſit, à victis diſcere. A ſimili argumento cauillatur Marius apud Salluſt. Iugurth. 85, 19. Neque literas Græcas didi- ci, parum placebat eas diſcere, quippe qua ad virtutem doctoribus nihil profuerunt. Col- laudauit tamen Peuceſtam Alexander, quod Perſiæ factus ſatrapa, linguam Perſicam didicit, veſtitumque ſumſit: atque Perſarum etiam hoc facto conciliauit amorem. Ar- rian. ſin. lib. VI.

6, 6, 6. *LITTERAS*) Huic affine eſt quod Plut. in Phocione cap. 22. & Ælian. hiſt. var. 1, 25. narrant, nulli præter Phocionem cum ſcriberet, τὸ χαρῆον, id eſt, ſa- lutem, appoſuiſſe. Alexand. in dieb. Genial. & Antipatrum addit. ſimiliſimum autem, quod Polyano 4, 3, 24. teſte, ſi in Macedonibus, aut etiam Græcis iudicium exerceret, mediocri

vulgareque forum probabat: *sen* inter barbaros, *spenaidum* & imperatorium. Item quod cernens Hephæstionem ad institutum suum se accommodantem, Craterium vero patrii infestitatem moribus; hoc interprete Græcis & Macedonibus responsa dabat, illo barbaris. Plutarch. cap. 83. Huius rei vera causa fuit, quod nondum volebat supra Græcos & Macedonas libertati, aut civili imperio adfuetos; tam superbo & dominico verius quam regio fastigio, se efferre. Sed ita paulatim ut loquitur supra num. 3. sibi struebat gradum, ut quæ in aliis diu vidissent, si postea in se quoque experirentur, non ita haberent pronouo & inaudito more. Populos enim illos tot per annos ciuiler habitos, non audebat ad duriora subito vertere: Sic fere Augustus in prouinciis templa sibi decerni passus est: in urbe pertinacissime abstinuit hoc honore. Sueton. Aug. 52, 2. immo & in Italia secundum Dionem lib. 11. abstinuit.

DARIÏ ANNVLVS) Briffon. lib. 1. p. 141. consule, & Kirchn. de annulis c. 6. de Philippi sigillo Plut. c. 14.

6, 6, 7. *ASPERNANTES*) Non tamen omnes, quippe certum est Peucestam non spreuisse. Ceterum valde hic pugnant auctores. Iustinus 12, 3, 9. cum nostro consentit, amicos Alexandri Medicas vestes accepisse. Verum Arrianus & Diodorus scribunt vnum omnium Macedonum Peucestam Persicum habitum sumpsisse: & ipsi non nihil inter se diuersi. Nam Arrian. extremo lib. 6. scribit eum collaudatum *recepta Medica veste*, sic enim potius interpretandum, quam cum aliis *mutata*: forte in ipso quoque textu *μεταβαλλων* potius *εἰς Μυθίων* scribendum est, quam *μεταβαλλων*, nisi forte & hoc eundem sensum reddat, ut Latinorum *mutare*. Curtius supra 3, 7, 11. *exiliū patriæ sede mutauerat*. hoc est, relicta patriā in exilio remanserat, sic etiam mutare Medicam vestem fortasse recte dixeris; durum tamen eeste est. At Diodor. 19, 14. ait dici *Alexandrum huic soli ex Macedonibus indulgisse, ut Persicam gestaret stolam*. qui si ita scripsit, falsus est. Sed quod hi de solo Peucesta narrant, confutat Plutarch. c. 83. qui Hephæstionem ea quoque instituta sequutum ait, adiecta insigni veritatis nota, ea de causa Alexandrum ad responsa barbaris danda, illo potissimum interprete usum. Porro etiam diu ante Alexandrum, Pausaniam abiecto popularium: & gentiliū pallio stolam Persicam induisse; & mox eius exemplo Alcibiadem, apud Athenæum libro 12. traditur. Aliis etiam Græcis, si legationem apud Regem obirent, solebat dono dari Medica stola: Auctor Ælian. hist. var. 1. 22.

6, 6, 8. *PELLICES CCCLX.*) Ad numerum dierum anni: in tot enim dies annum Persæ diuidebant. Diodor. 17, 77. *Concubinas insuper prout Darius consueuerat, circumducere fecerat cepit: quarum turba diuion numero haud inferior erat.* Hic tamen obserua. Curtium de annis Persarum inconstanter loqui, aut certe mendaciter chartas eius occupasse. nam supra 3, 3, 20. numerat distincte 365. dies cum dicit: *Magos trecenti & sexaginta quinque iuuenes sequebantur, puniceis amictis velati, diebus totius anni pares numero.* lege quæ ad 5, 1, 26. annotauimus, vbi itidem numerus mendosus, & pro 368. referibendum 365. non 8. Hoc capite rursus pellices 360. rotundo numero posuit. Ita quinquagesimum vel neglexit, vel certe sibi ipse non constat. Raderus. Credo hunc esse locum quem intelligit Tiraquellus ad Alexandri dies genialis: 3, 24. lit. b. vbi post citatum auctorem in lib. 3. verbis modo relatis, addit: *Idem tamen Curtius libro 9. dicit in 360. dies annum esse descriptum.* Certe Scaliger. de emend. temp. lib. 3. docet Persis, Chaldæis, Armeniis, Syris, Hebræis, Ægyptiis, vnum eundemque annum fuisse, numero dierum parem nostro. Vnde videretur hoc in loco Curtii vitium esse scripturæ, nisi defendi posset eo, quod tantum numerum pellicum hic indicauerit, nullo ad dies anni respectu habito. Et quamquam hoc Diodorus fecerit, necesse tamen non est idem & in Curtio tradi. Accedit quod & ab aliis quorum ad lib. 3. habita est mentio in pellicum.

cum numero variant. Ergo nihil hic mitto. Quamvis & Reineccius in regno Macedonico Diodori verba de 365. pellicibus accipiat: cuius verba adpingam. *Concubinas Diodorus Alexandro tribuit 365. in quibus commemorantur: Thais Asiica, quæ postea nupsit Ptoleæo Lagi: Campaspe Larissa, Aliano Panasta: qui quidem addit, eam primam fuisse mulierum, cuius commercio Alexander vteretur. Hanc concessit postea Apelli &c. Plinium 35, 10. vide. Fabulosum haud dubie est, quod Camerar. subcisiu. 3, 69. narrat, Alexandro puellam pulcherrimam à Rege Indorum muneri datam fuisse, ut voluptatibus suis inferiret, quæ Napelli veneno nutrita, hocque alimento, cui assuetæ natura esset, absque noxia vteretur &c. sed Alexandrum monitu Aristotelis ab ea abstinuisse. Si recte memini, desumptum hoc est ex Epistola de rebus Indicis, quæ falso Alexandro adscribitur.*

6, 6, 9. *INFECTA*) Alii Hoc luxu &c. infecti. Malim Hoc luxu &c. infectum, ut ad ipsum regem referatur. Sic supra 4, 7, 31. immortalitatem affectantem, contumacius &c. auersati sunt.

6, 6, 11. *INGRATUM*) Sic Arminius Taciti 2, 9, 4. irrides in Flavio fratre vilia servitutis præmia: irrisurus quidem haud minus, etiam si maiora frater nominasset. Comparauimus olim hunc Curtii locum cum Floro 4, 2, 92. *gravis erat liberis ipsa beneficiorum potentia &c.* vbi vide: Nobile est symbolum egregii populi:

Non bene libertas vel toto venditur auro.

6, 6, 12. *INTERPELLANDUM*) Prolixe Gruterus discurs. in Tacit. cap. 40.

ALEBATVR) Suspecta fuit hæc vox & Sebio, & mihi: ille rescribat habebatur; ego dabatur. nam quod editur, vix est ut defendi possit.

6, 6, 13. *ARTAXERXEM*) Quod nomen ante eum & Ochus adsumplerat, apud Ctesiam. Consilii rationem aperit Iustin. 10, 3, 5. *Darij nomine, ne quid regie maiestati deesset, honoratus.* Sic apud Diodor. in excerptis belli feruilis, duo inancipia, alter Antiochum se vocari iussit, alter Tryphonem. Est enim in eare nonnihil momenti, adeo ut Regillianum folius occasione nominis ad imperium euectum legamus in Pollionis XXX. tyrannis, loco nono. Frustra igitur putat vir doctus Hist. Iulie Tom. III. pag. 200. quia Artaxerxes appellari voluerit, Bessi nomen non ipsi proprium, sed dignitatis fuisse, ut hodie Turcis Bassa.

6, 6, 14. *LXXVRIÆ*) Illustre exemplum apud Ælian. hist. var. 9, 3. *Perdicam & Craerum deivos arti pugilandi, sequebantur stadiates magnitudine diphtheræ, quibus amplissimum locum comprehendebant in castrametationibus, ut in eo se exercerent: sequebatur etiam eos multus pulvis per iumentum reclusus, qui ad exercitorum certamina pertinebat. Leonatum & Menelæum, venandi studio deivos, aulae centum stadiorum sequebantur. Ipsi vero Alexandro tabernaculum erat centum lectorum spatij capax &c.* Idemque testantur Plutarch. cap. 72. & Phylarchus cum Agatharchide apud Athenæum lib. 12.

CONFERRI IVSSIT) C. Marius inquit Frontinus 4, 1, 7. *recidendorum impedimentorum gratia, quibus maxime exercitus agmen oneratur, vasa & cibaria militum in fasciculos aptata furcis imposuit, sub quibus & habite onus, & facilis requies esset: unde & in proserbium tractum est, Muli Mariani. Philippus etiam pater Alexandri cum primum exercitum constitueret, vehiculorum usum omnibus interdixit, equitibus non amplius quam singulos calones habere permisit: pedestribus autem denis singulos, qui molas & fines ferrent in astita exantibus: triginta dierum farinam collo portare imperavit. Raderus Alexandræ huius facti meminit & Polyæn. strateg. 4, 3, 10. Sic etiam ante Alexandrum Græci à Xenophonte peritasti: *Plaustra tentoriæque cremarunt. Deinde vasa superuacua cum indigentibus communicant, cetera in ignem abiciunt.* Xenoph.*

lib. 6. cap. 6. n. 15. 16. 17. 20. 24. 26. 28. Comment. in Curtium.

ἀναβέβη. lib. 3. Scipionis imperio ad Numantiam. *Scorta, calones, sarcinae, nisi ad usum necessariae amputantur.* Flor. 2, 18, 10. Conformiter Alexandri facti Caesar de bel. civ. 3, 6. concionatus apud milites, quoniam prope ad finem laborum ac periculorum esset perventum, a quo animo mancipia atque impedimenta in Italia relinquerent; ipsi expediti naues conscenderent.

6, 6, 15. *SPISQVE PRIMVM*) Plutarch. Æmilio cap. XIX. Sic apud Tacit. 1, 67, 3. Cæcina legatorumque equos fortissimo cuique bellatori distribuens, orsus legitur à suis. quo loco, dante DEO, plura.

6, 6, 16. *SANGVINIS PRETIUM*) Animæ & corporis apud Tacit. 1, 17, 4. *denis in diem assibus animam & corpus estimari.*

6, 6, 17. *DISCIPLINÆ*) Quæ certe valde laborat in militari otio. sapius id nostro tactum grauius exprimit Buchananus histor. Scot. lib. 5. vbi de Arcturo. *Fracti voluptatibus Brittones, cum segnius militia munera obirent, nec iidem viderentur, qui tot præliis Saxones fuderant; tantumque per otium luxuriosum viderentur ad temeritatem adieciisse, quantum de severitate discipline detraxissent.* &c.

6, 6, 20. *SATRAPEREM*) Est & *Satrapia*: quod potius videtur cum verbo præfessisset, ut alterum *Satrapem* cum simplici fecisset. Acidalius. Ego plane mihi persuasero fuisse *Satrapem* &c. rescisset. dixit hoc paulo supra 6, 6, 13. *regioni, quam antea obinuerat præfecit.* id nunc aptissimo vocabulo *reficere* dixerit. Ita *refelli* Coss. dicuntur, iterum facti.

6, 6, 24. *QUA RUPES ERAT*) Quæ aditus erat ad rupem; vel qua rupes erat, id est, per totam undique rupem, & omnes eius partes, ut quidem Raderus expliat. Melius Acidalius, *nulla manitione opus, vbi rupes ipsa satis arduum munimentum.* Contra potius, *quæ rupes dærat, illiæ natura deficiente, manu & arte subueniendum fuisse.* Sed non ita tamen auctor scripsit, cuius hæc à coniectura nostra non arbitraria, sed certa lectio, quæ rupes dæderat. hoc est vbi leniore fastigio erat submissa, quomodo paulo ante locutus, in ipsa descriptione. Bongarlio videbatur post vocem *rupes* aliquid deesse.

6, 6, 26. *INGREDI*) Vir doctus corrigiit *ingeri*, & accipit de saxis & lapidibus, aliis, quæ barbari in subeuntes ingerere potuissent, ea remoueri repurgarique iussisse Alexandrum. Sed quis repurgatoribus iis securitatem præbuit, ut barbari illi placati & propitii aspicerent se exarmari, neque telis suis in ipsos illos repurgatores viderentur. Rectum haud dubie est ingredi, ut & Raderus bene sentit, nempe, *quæ via patebat, priusquam ad cautes & rupes accederetur, repurgari iubet: excandit sythas, frumenta, senticeta, ut non singuli, sed plures una simul incedere possent.* Est ergo hic *quicquid* pro *quousque*, vel *quacumque* positum, aut *quæcumque* (loca scilicet) ingredi possent. Quo exemplo supra 3, 9, 6. *quicquid in illis angustiis adiri poterat.* Lilius 8, 39, 5. *quicquid progrediebantur, magis magisque turbatos hostes cernebant.* qui hoc *quicquid* alibi reddit per quoad. 34, 47, 1. *Boiorum Ligurumque agros populationem esse quoad progredi sine paludibus passæ sunt.* Iustinus per *quatenus*. 12, 10, 4. *Quatenus aut terrarum solitudines prodire passæ sunt.* Non ergo est quod Acidalio accedamus defectum hunc locum habenti. Nam ad illud, quod pro argumento adfert, mox num. 33. dici Craterum in obsidione Artacacæ relictum fuisse, quod ante nullibi sit expressum, iam supra ad 6, 6, 17. respondimus, multa apud auctores proponi tanquam dicta, quæ intelligenda sint ex consequentibus, disertis verbis non tradita. De repurgando itinere similiter Lilius 44, 4, 8. *per inuisa transgressus, præmissis qui repergerent iter, Anatum & Misagenem, cum sua gentis utrumque auxiliariis, præsidio esse saluum aperientibus iubet.*

6, 6, 28. *INARVERAT*) Sebilus malebat *inarserat*. Materiam aridam.

dam concepisſe ignem fortuitum, quo viſo Alexander putauerit occaſionem expugnandæ rupis ſibi dari, atque incendio alimenta ſuggeri iuſſerit. Id mihi iam minus, quam olim, diſpliceat, reputanti multoties factum narrari, vt ſpontaneo incendio per nimii ætus vaporem ſilvæ conflagrauerint. niſi mox ſequeretur ſtipitibus cumulatis ignem demum iniectum. Sed hercle modo etiam igni dari alimenta iuſſerat, quod qui potuit, ſi nullus adhuc ignis fuit excitatus? Atque hoc adnumerari poteſt diuerſis artibus, quibus ad expugnandos hoſtes in locis inacceſſis, duces veteres vſos, ad Flori 3, 10, 6. l. notauimus.

6, 6, 30. **IGNIS INIECTVS**) Forte hæc eſt hiſtoria, quam tangit Simocatta 9, 7.

6, 6, 32. **CÆDE**) Minus proprie *cædem* dixerit omnia hæc genera mortis. Scribo, *Varia igitur clade conſumpti ſunt.* Et id verum mihi ſane liquet. Acidalius. Similis hypotypoſis eſt in Marcellin. 17, 30.

6, 6, 33. **ARTACANAM**) Variant hic impreſſi codices. In nonnullis eſt, *Artacanam*; in aliis *Artacanam*, quam lectionem vt veriore ſecuti ſumus, [inquit Popma] cuius & Plinius in Commentatione Indiæ lib. VI. cap. XXIII. meminit: tamenſi Dioſcorus 17, 78. hanc urbem eius regionis inſignem & ſitu munitiſſimam *Choriacana* vocat, Arrianus 3, 5, 14. *Artacanam*, in qua Regia Aicorum erat. Popma. Cod. Conſtantienſis præfert *Artacana*, apud Strabonem lib. II. eſt *Artacana*. *Articaudnam* putant apud Ptolemaum. Raderus. *Artacana* eſt Marcellino 23, 24.

CÆDENſ) Id poſtea quoque Agrippæ præceptum fuit; hominis, eſt ego Vellei 2, 79, 2. *parendi, ſed mi, ſcientiſſimi*, apud Dion. lib. 49. *Duo hæc, eum qui ſue ipſius incolumitatis curam gereret obſervare; vt negotio præfectus difficultatem rerum ipſe amoliretur* (ſic vertit Lipſ. Polit. 3, 11.) *alterum, vt rei bene geſta nomen iudem principibus referuaret.* Principes enim ſuſpicioſi ſunt, & præterea bellorum decora non ad alium pertinere debere arbitrantur: & cetera *vicumque facilius diſſimulari, duci boni imperatoriam virtutem eſſe.* Omittimus hic multa & præclara eius rei exempla, vt breuitati conſulamus. Ergo prudens eius rei idem Agrippa apud Tacit. Agr. 8, 4. *nuſquam in ſuam famam geſtis exultauit, ad auctorem & ducem, vt miniſter, fortunam referebat.* Sic & Ioab ad Dauidem, Samuel. 2, 12, 28. & Ioseph. 7, 7. exemplo, huic Curtiano ſimilimo. Taciti verba mutuatur Puteanus, citatus à Canonherio in Hippocr. Aphoriſm. *Neque tamen Medicus in ſuam famam geſtis inſultare, ad Moronum velut auctorem & ducem, vt miles miniſterque fortunam referebat: ita virtute in obſequendo, verecundia in prædicando, cetera inuidiam, nec extra gloriam erat.* Idem Germanorum olim mos: principem defendere, tueri, ſua quoque fortia facta gloria eius assignare. Tacit. Germ. 14, 3. Id niſi fiat à præfectis, maximopere principes indignantur, quem locum cum aliis ſimilibus, cum apud Gruterum diſcurſ. in Tac. 33. referri videam, inde malo lectorem iſta petere. nec inutile vel iniucundum fuerit coniungere, quæ eandem in ſententiam congeſſit Chorkier Theſaur. Polit. 5, 5. Quibus adde Marcellin. 15, 15. de Conſtancio: *ſemper oderat fortiter facientes, vt quondam Domitianus, ſperare tamen quacumque arte contraria cupiebat.* Idem de Alexandro ſupra 6, 1, 18. dictum fuit. Idque commune principum quamquam vtiq; foedum, vitium eſſe, præter exempla Gruteriana teſtatur idem Ammian. 3, 29. vbi de Valentiniano: *Vique ſunt dignitatum apices maximi, licere ſibi cuncta exiſtantes, & ad ſuggillandum contrarios, exturbandoſque meliores pronius inclinari, bene reſtitos oderat, & eruditos, & opulentos, & nobiles, & fortibus detrabebat, vt ſolus videretur bonis artibus eminere: quo viſio exarſiſſe Principem legimus Adrianum.* Id crimen neſcio quam ex animo, à Conſtancio amolitur Iulianus Cæſar Orat. 1. *Illam vero animi affectionem, qua non recordes dimaxas illos, ſed nonnullos etiam bonos ac clementes Principes fuiſſe con-*

stat; ut & in amicos commouerentur, & eorum potentiam imminuere cuperent, & quæ digna eorum meritis erant detraxerent, quis hoc, inquam, de te affirmare ausus fuerit? Hoc enim Horum illum Perjam ferunt Regis generum ab socio esse passum, cum is apud populum in honore ac pretio illum esse iniquo animo patretur. Et Agefilaus non obscure id moleste tulit, quod Lyandro summus ab Asiaticis honor haberetur. Crudelestimum autem est exemplum Artaxerxis, qui cum ab omnibus credi vellet, Cyrum sua manu fuisse prostratum, necis eius auctorem Mithridatem, qui id stulte iactauerat, immanissimo omnium supplicio affecit, quod describit Plut. in vita cap. 25. Ceterum ut istud quod diximus bene conuenit ministrorum modestiæ; sic Principi cauendum, ne dum vanæ interdum gloriæ nimis inhiat, opportunitas rerum gerendarum elabatur. Quomodo sub initium huius sæculi factum ferunt in obsidione Hungaricæ vrbs inter primarias, ut nimirum dum expectatur Archidux, captantem eius vrbs receptæ titulum fuerit occasio victoria.

6,6,34. *AVCTOREM*) Egregium exemplum est apud Plutarch. Apophth. Rom. c. 34. Pompeius cum Mamerinor vniuersos constituisset necare, quod stetit ab aduersariis, Sthenis iniuste Pompeium agere dixit, qui ab vniuersis fontem, multos inuocantes occidere vellet. se solum in culpa esse, qui amicis persuasisset, inimicisque vi adesset ad factionem Marianam, quo dicto sibi & ciuitati veniam impetravit. Confer Liu. 24, 47, 4. de Arpinis & quæ notati ad Surii Comment. An. MDII. Vide omnino caput XIX. discurs. Grueteri in Tacitum. vbi prolixè ostenditur, æquum esse ut suos auctores pœna teneat.

6,6,35. *AB HAC VRBE*) Diu me & acriter hic locus torfit: neque dum inueni, in quo penitus acquiescam. Primum offendebar, quod ait peregrinus miles, & mox, *gens eiusdem*. Cur gentem ipsam non nominauit? [forte ex verbis istis, ex Lydia, conicias eam gentem intelligi] Offendebar & ibidem hoc quod cum miles dixisset, equites subiungit. An equites ergo non sub nomine militum? sunt vero: sed noster etiam alias equitem à milite discernit, ut hunc de pedite magis capiat. Ita 5, 1, 41. 6, 6, 7. & 9. 6, 8, 18. 10, 9, 12. Hoc igitur planum: alterum de nomine gentis omisso, leue. Sed illis quid faciemus? *Thessali equites centum & triginta cum Philippo erant.* Quid enim sibi volunt? scimus equitibus Thessali præpositum Philippum. E multis id locis constat, ex isto 4, 13, 29. maxime: *Hos Thessali equites clauderant Philippo duce.* Quid autem hoc ad milites novos, qui nunc primum aduenisse memorantur? An is sensus in hoc loco, Philippum è Thessalia recentis hos centum & triginta adduxisse? sic videretur. At inquit, *Erant cum Philippo*: nec mentio vsquam, si memini satis, ab Alexandro Philippum digressum. Ita verba magis hoc innuerint, ex omni Thessali equitatus numero centum & triginta iam saltem Philippo superfuisset: reliquos scilicet variis superioribus præliis absumptos. At quid hoc dici attinebat isto loco? Importune inserat enumerationi supplementi, nisi aliud præterea addat. Quod si is sensus, addidisse profecto mihi aliquid videretur, & videor id ipsum hic videre, sed diuulsam à prioribus & traiectam. Liecat enim conijcere, in hanc sententiam sic illa coheruisse: *Thessali equites centum &c. erant: CCC equites* (possis & debeas equites hic omittere) *gens eiusdem sequebantur.* Id enim nunc dicat: Equitatum Thessalum, qui cum Philippo, ad centum & triginta recidisse: his in subsidium & supplementum venisse novos Thessalos trecentos. sed hæreo adhuc ego de interpretatione verborum priorum: quorum si ista vera, de traductione recte. Quo firmem, non habeo, & facilius inuenerit alius, quo infirmet. Si tamen aliquid in re, quæ traduximus & coniunximus, iis vel præponi vel postponi debebunt interiecta adhuc ista: *Ex Lydia duo millia & DC. peregrinus miles aduenerant.* Rogo considerent alii

alii diligentius, & vel hesitantem me confirmant sine mea laude, vel refellant errantem sine mea fraude. Acidalius. Cuius notam quamuis haud approbarem, tamen inferui, quia in locofane obscuro, nihil occorrebat aptius, & dignae videbantur Viri sane Docti dubitationes, quibus animum alii aduerterent. Postea vero incidi in locum Arriani, ex quo fere decidi possunt. Est autem 3, 5, 13. *Alexander omnes iam copias conuictas habens in Bactra mouet. Eo loci Philippus etiam Menelai filius ad eum ex Media venit, equites mercenarios habens, quibus ipse praerat, & Thessalos, qui voluntarii remanserant, ac peregrinos Andromacho duce.* Sic igitur se res habet. Ab hac urbe degresso, non tamen iam capta, sed in prima profectioe cuius supra 6, 6, 25. meminit (sic enim proxime concilietur Arriano) occurrerunt noui milites. Horum praefecti videntur fuisse Zoilus, cuius apud Curtium; & Andromachus, cuius apud Arrianum mentio: Philippus autem summam copiarum istarum praepositus. Cum hoc igitur erant, ait Curtius, hoc est, explicante Arriano, *remanserant CXXX. Thessali, qui sponte haeserant apud Philippum: quo tempore Alexander ubi in Ecbatana venit, Thessalos equites aliofque socios in mariumam oram remisit, ac praeter integrum stipendium duo millia talentum militibus donauit. Quicumque autem illorum priuatum (siue virum potius) stipendia mereri vellent conscribi iussit, neque pauci nomen dederunt.* Arrian. 3, 4, 13. Tangit & Curtius 6, 2, 17. Hi igitur, quia deuotum nomen dederunt, sacramento iam soluti, nouos inter milites à Curtio recensentur. Et quia illi Ecbatanis dimissi, ideo posteriore loco addit Arrianus Philippum ad Alexandrum venisse *ex Media.* Peregrini autem militis ducem Andromachum fuisse, ex Curtii atque Arriani comparatione colligi potest.

6, 7, 1. **NON INTERRITVS MODO**) Vulgo, non *tutus modo*, sed statim se prodit eius lectionis tepor, quamquam Aldi iudicio bonae: ideo mutarunt varie. Acidal. inuertit ordinem *non inuictus modo, sed tutus*, quod quidem meliorem paulo sensum habet, atque à Raderio receptum est. Idem Acidal. ex vet. lectione *non interrītus modo*, cum recenti coniuncta, exaudere tentat *intētatus*. Sed hoc à scriptura longe abit, & longius adhuc à bono sensu. Non enim *intētatus* externa vi fuit, unde enim tot praelia, vulneta, pericula & deinde ridicula haec opponuntur *intētatus & inuictus*. Quidam Mss. habere dicuntur, *non territus modo*. Sed vera lectio est *non interrītus modo*. Alexandrum nulla vis externa terruit, nec hoc solum, sed etiam ubi ingruisset, non vicit. Idem iam petitur domesticis insidiis, & quod hostes non potuerunt, amici molliuntur. Ita iusta verba sensus, & iustum ordinem verba consequuntur. Nam *interrītum* esse, minus est, quantum ad huic locum attinet, quam *inuictum*. Multos enim vis hostilis etsi non terruit, obruit tamen & oppressit. At hunc, quem tantum extulerat animi magnitudo, ut periculum omne despiceret, tantum fortuna, ut nulla vi superaretur, intestinum facinus petit. Inducta est haec comparatio ad duplicem finem, ut videamus nihil in humanis rebus tutum esse, & ut huc trahere liceat verba Livii 30, 44, 6, *qui suis hostem non habet, domi inuenire*: deinde ut ipsa facinoris magnitudo obiiciatur animis, ex praestantia viri, contra quem admittēbatur. Atque haec pro stabilienda vera lectione necessario prolixius dicenda fuerunt. Similis illa periodus Ammiani 29, 1. f. de Valentiniano: *securus interim hostium exteriorum, intestinis pane perierat fraudibus.*

6, 7, 2. **VICTVS**) Melius cum membranis Modianis, *vincus*. Nam ea metaphora frequens in amoribus. Sic apud Tacit. 4, 10, 2. *corrupta ad scelus Livia, Seianum Lygdii quoque spudonis animum stupro vinxisse.* Ouidius:

Ipse ego prada recens factum mouo vulnus habebor.

Et noua captiua vincula mento seram.

6, 7, 3. **PRÆSENTES DEOS**) Nicomachus ratus nihil dicturum, quod

quod cum periurio, seu violato etiam iurisiurandi sacramento esset aperiendum, iurat per *presentes deos*, qui in illo templo, ad quod deductus erat, colebantur. Non est assecutus vim verborum Glareanus, quod ingenue faretur. Ferebat ita veterum consuetudo Macedonum, ut ducti ad templum tactis altaribus & simulacris iurarent, quod erat per *presentes deos* iurare. Iustinus 24, 2, 8. *Quo perducto in sanctissimum Iouis templum veterrima Macedonum religionis, Ptolemæus sumptis in manus altaribus contingens ipsa simulacra & pulvinaria deorum inauditis ultimisque execrationibus adiurat, se sincera fide matrimonium sororis petere.* Videtur & Ovidius de Trist. 2, 53. ad formulam per *presentes deos* iurandi alludere, quamvis Augustum alloquatur:

Per mare, per terras, per terita numina iuro,

Per te presentem conspicuumque deum. Raderus.

6, 7, 4. *PIGNORA VTRIVSQUE ANIMI*) Vir Doctus Aduers. 27, 15. suspicatur leg. pign. *vnus vtriusque an. cui non accedo.* Simplicius est explicare de benevolentia, vtriusque mutuis officiis testata. sic mox n. 9. ut hoc loco *pignora animi* vocat, benevolentia pignus dixit. Altera eius coniectura probabilior, quo mox pro commississet, malebat *commissa essent.* Sed tamen vulgatum rectum est: & eiusmodi temporum enallage alibi quoque in his libris defenditur.

6, 7, 7. *IN PARRICIDIO*) Non venustius tantum, sed & rectius sit, *in parricidio*, quomodo volo profus emendari. Acidalius. Cuius iudicium sequutus est Raderus: *Facerem, si aut librorum auctoritas ad stipularetur; aut illud vulgatum plane non subsisteret.*

NEC VLLA RELIGIONE) Iurisiurando neminem ad scelus obligari passim Theologi & Icti, praesertim Canonum interpretes, prolixè docent. Seneca Herc. Oct. v. 480.

Præstare, fauor, posse me tacitam fidem,

Si scelere careat: interim scelus est fides.

Græuiter C. Claudius apud Dionys. 9, 13. *Quod si vos claudestino fadere obstrinxistis, fideique mutua deos testes ac iudices adhibuistis (forsitan enim & tale quidpiam à vobis factum est) cogitate fœdus illud, si seruetur, impium esse, ut contra patriam ac cives inicum: si vero violetur, pium. dñ enim ad honesta & iusta non ad turpia & iniusta pacta adhiberi amant.* De Confessionis sigillo, quod vocant, prolixè Tortura Torti, ubi citatur illa Garneti vox pag. 294. *Viro fauor, Leges, quæ celare hæc (insidias in principem) prohibent, apprimè esse iustas & salutare. Neque enim æquum est ut Principis salus ab alterius conscientia pendere debeat.* Adde Casaub. epist. ad Frontonem Ducæum pag. 112. edit. Francof. & Iacobum Regem Angliæ in Apologia pro iuramento fidelitatis, pag. 190. & seq.

6, 7, 9. *SUSTINERE NON POSSET*) Quis Curti gnarus dubitet eum scripsisse, si id non sustineret, & deinde glossam fuisse adpositam non posset: si id non sustineret, non posset. Vnde homines ingeniosi videntes, id non subsistere, fabricauerunt hanc lectionem, quæ iam editiones obsidet.

6, 7, 13. *NAMQUE*) Optime hæc vox connectit sequentia superioribus: de cuius elegantia alibi quoque egimus. Respondet enim tacitæ obiectiōni, aut dubitationi, & explicat quo consilio silentium & operam sponderit ille, quem toto animo ab eo scelere abhorruisse dixerat. Nihil ergo deest ante istam particulam, quod putauerat Aduersariorum scriptor.

6, 7, 15. *FORTISSIMIS*) Valde blanditur illud Mss. *fortissimus*, ut ad exoletum referas, quem ille male-fanus amator gaudio promissæ operæ sic extollat. Rectius tamen ad coniuratos refertur, quos ita commendat, ut ampliorem homini faciat

faciat animum. & tamen priori coniecturæ egregie fauet Plutarch. de amici & adulat. discrimine, cap. XXIII. *ὡς πρὸς καὶ Πλάτωνος φησὶ, τὸ ἐρασὲν ἐλάττω τῶν ἐρωμένων ὄντων &c.*

DIOXENVM) Sic exserte Pal. 2. & reliqui eodem alludunt; Editi corrupte *Diofenum*, aut *Diogenum*.

6, 7, 16. **CEBALLINO**) Sic edidit cum Mss. non, vt editi, *Ceballino*. Iuuat Plutarch. cap. 87. & Diod. 17, 79. quorum illi est Βάλλινος; huic Κεβάλλινος, vnica l.

6, 7, 17. **EX PRIMA COHORTE**) Nam plures fuisse amicorum cohortes, & quasi gradus, alijs scriptorum exemplis docet Lipsius ad illa Taciti 6, 9, 2. quem Druso fratri percarum, in cohortem suam transtulerat. quem vide. Eundem morem Eusebium de vita Constant. 4, 1. f. respexisse his verbis: *Comitum alios in primo ordine collocavit, alios in secundo, alios item in tertio*, probat Salmastius ad Pollionis Macrinam, in fine. De eodem Sueton. Tib. cap. 46. *tribus classibus factis pro dignitate cuiusque, prima sexcenta sesteriis, secundæ quadringenta distribuit, ducenta tertiæ, quam non amicorum, sed Græcorum appellabat.* Vbi vide an rectius sit scrib. *sexcenta, quadringenta, ducenta.* Eius gradus amicos *τῶν μεγίστων φίλους* vocat Plutarch. Alex. cap. 83. Ab his ergo cohortibus nomen diu post inuenerunt *cohortalini*, de quibus tit. Cod. lib. XII. quod scilicet in præsidium cohortibus ministrarent. Est enim ea rerum humanarum mutabilitas, vt & nomina summæ rerum hominumve tributa, tractu temporis sensim deoluantur ad infimos. Nam vt quisque propior cuidam dignitati sibi videtur, ita nomen eius afficitur: & cum hoc à multis sit, tanquam sede sua emotum vsque transfertur ad viliores. dum ii qui primi id gesserant, cernentes, fraudi sibi esse, si, quos ordine antissent, ab iis nomine non distinguantur; noua subinde vocabula excogitant: donec omnibus exhaustis tandem redeatur in orbem. Atque idem in vestitu animaduertas: vt illustrium pompam imitentur nobiles, horum plebei ciues: donec illi abstineant profanato & vulgato iam cultu, aliumque inceperint idem mox passurum.

6, 7, 22. **METRON**) Raderus cum Acidalio legit; *Meroni*, cum & in Constant. MS. legatur *Meron ei*. Idque præferam vulgato *Meron* erat nomen ei, in quo nulla Curtianæ venustatis in oratione disponenda vestigia. Ita bis hoc ipso cap. *Nicomacho* erat nomen: *Cebalino* erat nomen.

6, 7, 27. **DECVRRISSE**) Bong. malebat *detulisse*. sic mox num. 31.

6, 7, 28. **ITEM**) Forfan iterum. Acidalio. Quem sequutus Raderus sic expressit. Sed certe fuit *item item*, hoc est *identidem*, vt nunc malunt scribere. Sæpius enim quaesit, vt solet ubi obiicitur animo res inopinata, & minime expectata. *identidem* est subinde repetitis vicibus. sic infra 6, 9, 24. *Soletis identidem à me petere.* Firmat emendationem & quod sequitur: *perseuerante eo affirmare*, quod arguit non semel interrogatum fuisse.

CARISSIMO) Vt patet ex Plutarcho cap. 16. & 19.

6, 7, 33. **VVLTV**) Alias enim, vt ait Seneca Controu. 2, 13. *Magna consilia non bene vultus tegit.* Vide supra ad 3, 6, 9. & parallela.

LEVI AUCTORI) Sane futile hæc excusatio quæ & infra 6, 8, 10. & c. solide confutatur. non enim Philotæ conueniebat ponderare auctoritatem indicis, sed regis, ad quem illum audita detulisse oportuit. Nam leuibis momentis summa verti constat, & *vel minus insidijs patere regem.* Ergo Claudio apud Suet. 37, 1. *Nulla adeo suspicio; nullus auctor iam leuis existit, à quo non mediocri scrupulo iniecto ad cauendum* (hactenus bene) *uiscendumque compelleretur.* Hæc igitur ad Principem deferenda, cuius prudentiæ est dispicere, quam similitudinem veri habeat indicium. Qua in re laudabilis

dabilis est Iuliani prudentia, apud Marcellin. 22, 23. A quo delator eiusmodi, qui municipem quendam rerum nouarum apud Imp: arguebat; *iussus est ut vilis, ardua rei vilem incusans, abire tacitus & innoxius.* Vide mox ad 6, 8, 10.

6, 7, 34. *NON FVISSE RETICENDA: COMPLEXVSQVE REGEM.* Valde hic festinantur omnia, defensio, obiectorum remotio, preces, complexus etiam, atque interim nullae Alexandri partes. Ego nihil video quod mutare sententiam cogat, qua olim ante verba, *cum Dymnus*, aliquid intercidisse credidi. Nam quomocumque interpreteris, non sane cohæret oratio, & omnino non omittit Curtius interserere verba regis. Deinde quid hoc, quod nulla dum impetrata venia in amplexus regis ruit, itane solent supplices, quibus laesa maiestatis crimen intenditur? Si genua complecti fecisset, scirem quid diceret. At hoc quod dicit valde dubito, an licuerit etiam *carissimo quondam amicorum.* Ipse quidem infra 6, 10, 11. non regem se amplexum dicit, sed *dextram eius.* Sane pro Tiridate magni regis fratre, rege ipso, anxie paciferebantur Parthi apud Tacit. 15, 31, 1. *ne complexus prouincias obtinentium arceretur.* Seuerus, teste Spartiano cap. 2. *quum eum quidam municipum suorum Lepitavianus, praecedentibus fascibus, ut antiquum contubernalem, ipse plebeius, amplexus esset, fistibus eum sub elogio eiusdem praecoris cecidit; Legatum P. R. homo plebeius temere amplexi noli.* Tanti amplexus praedium aestimabatur, erga prouinciales: immo erga regem exterum. Idne temere licuisset subito aduersus suum regem, eumque Alexandrum, supra mortale fastigium se efferentem, nec iam Philippi, sed Hammonis filium? Ego iane (quando haec studia ad vitæ communis usum produci possunt & debent) valde pro scholasticofacturum putem, qui in eiusmodi periculo Curtianum hunc Philotam imitaretur, quantacumque etiam prius gratia florisset. Ergo geminas hic lacunas intercedere suspicor, alteram ante *cum Dymnus*; alteram ante *complexusque.*

6, 7, 35. *VIDERI SIBI.* Si tollas illud *sibi*, ex vulgari vsu vocem *videri* transfers ad forensem, quo & vsus Curtius tam hic, quam infra 6, 11, 34. *satis questum videri.* *Videri* enim iudicis vox est, causâ cognita pronuntiantis. Clarum id ex Cicero. Academ. quaest. 2. 47. *vbi quæ iurati iudices cognouissent, ut ea non esse facta, sed ut videri pronuntiarent, à maioribus institutum ait.* Sic apud Festum; *parium causis videri pronuntiat magistratus, cum de consilij sententia capitis quem condemnaturus est.* Sic intelligendus Cassius apud Tacit. 14, 43, 4. *Pronuntiamus vltro, dominum iure casum videri.* l. 4. C. ad l. Corn. de Sicar. *cum qui inferendæ cadis voluntate præcesserat, iure casum videri.* Plin. 14, 13. *Cn. Domitius iudex pronuntiavit, mulierem videri plus vini bibisse, quam valentinis cassia.* Vide omnino Cuiac. obseru. 3, 26. Polletum in histor. Fori Rom. 5, 15. & Sauaron. ad Sidon. Epist. 3, 12.

6, 8, 2. *IN PAVCIS.* Adeo ut æquipararet eum Hephæstioni, quem quantum dilexerit, satis ostendit Curtius infra 10, 4, 11. hunc *φιλοπατρις*, Alexandri amantem, Craterum *φιλοβασιλις* regis amantem appellans. Plutarch. c. 87. Diodor. 17, 114.

6, 8, 3. *IACANTIONE VIRTUTIS.* Qua nulla res penitus incendit principum animos, qui nullo modo pari possunt, se à subditis magno beneficio obligatos videri. Idem attulit perniciem Silio: de quo Tacit. 4, 18, 2. *Credebant plerique auctam offensionem (Tiberii) ipsius intemperantia, immodice iactantis, suam militum in obsequio durauisse, cum alij ad seditionem prælaberentur, & quæ ibi sequuntur notatu dignissima.* De Philotæ iactantia etiam apud Plutarch. cap. 86: cum apud Damascum recepta esset præda, quo tamen loco Plut. fugit ratio, eodem tempore illud, atque hoc, de quo nunc agimus, accidisse. Porro quantum ea res damni adferat ministris regum, exemplis multis ostendit Gruter. cap. 33. diseurs. in Tacitum. Cui iange istud ex Iosepho 19, 7. de Sila: *in familiaribus colloquiis molestus erat regi Agrippa inuicem extollens.*

tollens se immodice, & sepe prioris fortuna aduersitates in memoriam reuocans, ut ostentaret, quam studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhaustos memorans &c.

6, 8, 4. **PREMENDI INIMICI**) Nota artes aulicas, quarum vti-
nam exempla tanta multitudine non extarent. Id consilium astrocius merito vocat. l.
fin. C. de malef. & mathem. proprium inimicum sub huiusmodi vindicta nomine conficere.

6, 8, 5. **QUANTVM**) Salutem, famam, dignitatem, quæ omnia
incolumia præstitisset rex ignoranti, si compertam sibi coniurationem dissimu-
lasset.

DE PERICULO SVO) Plutarch. Artoxerxe cap. 3. de fratre eius
Cyro: Non acquiescent illa in provincia, neque indulgentia memor fraternas (nam insi-
diant pepercit) sed vinculum, ira consultrice acris quam ante ad regnum gesti-
uit. Scilicet ingrata res est malitia nata veniam, ut ait Appianus in Mithridat.
de Pharnace, qui obenta à patre venia, tamen eum ad necem adegit. Sic enim in-
telligendum, quod ibi legitur: Ac ne insidie quidem eum fefellerunt, nisi nouissi-
ma: tum quoque vltro circumuentus periit. Sensus auctoris non satis expresso, qui hic est:
Ac ne insidie quidem eum fefellerunt, ne nouissima quidem: sed sponte auctorem carum
venia prosecutus, per eas periit. in eam rem vnguidv, quæ vox posita videtur eodem
significatu, qua nostras vbersehen pro ignoscere. Hoc enim ab eo factum, paulo ante
narrauerat, & seq. postulant. statim enim subiicitur ea gnome, ingrata res, malitia nata
veniam. Ergo intra 7, 2, 8. simili fere sensu Amyntam & fratres compellat Alexander:
Vos autem iuuenes malo beneficij mei obliuisci, quam periculi vestri meminisse. Ergo & Cel-
sum Galbæ fidum, Otho statim inter intimos amicos accepit, non quasi ignosceret ut ait
Tacit. H. 1. 71, 3. Plutarch. etiam Othoae c. 1. sensu eodem quo Curtius, iussisse scribit,
ut causa potius obliuisceretur, quam venia meminisset.

6, 8, 7. **PARMENIO**) Arrian. 3, 5, 21. scribit, propter eum metum
maxime interfectum mox fuisse Parmenionem.

6, 8, 8. **BENEFICIA ODIMVS**) Quod sit præsertim in magnis
beneficijs, & quæ grauant capientem. Tacit. 4, 18, 3. Beneficia eo resque læta sunt, dum
videntur exsolui posse: ubi multum anteuenero, pro gratia odium redditur. De iisdem
Curtius &c. Lipsius ad ista Senecæ de benef. 2, 24, 1. Tutius est quosdam offendere, quam
demeruisse, argumentum nihil debentium, odio querunt. Interdum etiam grauis est ipsa
beneficiorum potentia, ut ait Florus 4, 2, 92. Euenit ergo quandoque, ut quosdam ha-
beamus infestissimos, non post beneficia tantum, sed propter beneficia. Seneca de benef. 3, 11.
Hoc sensu Sen. Tragedus, Medea versu 504.

Ingrata vita est, cuius accepta pudet. & Oedipo 702.

quisquis in culpa fuit Dimissus odit

quæ verba huc non absurde trahas, licet illic alio sensu posita. Vide & 19. epist. Senecæ,
in fine.

6, 8, 9. **HOSTIBVS**) Illud hostibus futilis glossa est librarii, qui dome-
sticos non omnes hic cenferi putabat; recte quidem, si acumen in repetitione ex supe-
riori eadem voce petendum animaduertere potuisset. C. Barthius Aduersar. 27, 15.

6, 8, 10. **SUPPRESSVRVS**) Rectissima præsumptio, quamquam (vt
sunt res hominum) non vbiq; certa. Reperitur enim, qui nullo malo consilio præ-
sit, sed vt diligentius rem exploraret, quod de Marcello scribit Procopius lib. 3. Gothic.
in coniuratione contra Iustinianum. Sed ibi omnia cum fide prudenter acta, simile
nihil habent cum Philotæ negotio, cuius summa defensio est, se non credidisse tam leui
auctori. Cur enim ab ipsius incredulitate cum summa negligentia coniuncta (vt iam
absuisset

abfuisse dolum largiamur) incolumitas regis pendeat? Certe legi Juliae olim æquum visum est, in adulterio vxoris dissimulato puniendum esse maritum, cum excusare ignorantiam suam non potest, vel adumbrare patientiam prætexitur incredulitatis, ut est in l. 29. de adul. Hoc in priuato crimine, si cum Maiestate compares, cuius incolumitati totius reip. salus innititur. Nullo igitur modo excusandus est Philotas, aut pro infante habendus. Iurisconsultorum aliqui nulla distinctione omnes, qui infidias in principem reticeant, eadem poena afficiendos putant, qua sceleris complices; quando maleficiam committitur in personam, cuius potestati debet esse subiectus ille qui rescivit de facinore, Bartol. in l. vtrum ad L. Pompei. Cuius animam licet Baldus in l. 31. de pos. ea causa in inferno torqueri autemet; certum tamen est, vix esse, ut eui tali in casu penitus ignosci debeat. Sane pro diuersitate circumstantiarum alii atque alii grauius puniendi sunt. Merito igitur iure Imp. in l. Quisquis §. penult. C. ad L. Iul. mai. eandem poenam interminati sunt consiliis; ut vicissim indicibus impunitatem & premia. Inter Caesaris interfectores etiam consilii proscripti sunt, ut scimus ex Dione 46, 8, 9. & Appiano, itemque Suetonio Ner. cap. III.

6, 8, 11. *NON CLASSET*) Sola interpunctione lucem reddimus locorum aliam intellecto. Comparationem enim odiosam instituit inter quemuis ex vulgo, & Philotam ea nobilitate, ea apud regem gratia, tot præmiis auctum, tot honoribus: ut appareat grauius esse delictum, quod tam multiplici nexu regi deuinctus, quæ ad caput illius pertinebant, texisset: cum alii omnes quamquam longe minori vinculo adstricti, pro nefario scelere id habituri fuissent. Ne Cebalium quidem exemplo, (sic enim cum Mss. legendum) motum fuisse Parmenionis filium, nam hæc ita coherent. fuisse cursurum? Ne Ceb. quidem ex. qui ex fr. comp. i. nunciasset, Parm. fil. Pr. equ. o. a. regis arbitrium simulasse etiam. Conser Tacit. 1, 42, 5.

6, 8, 15. *QUESTIÖNEM*) Socj criminis an & quibus casibus de consilio, & participibus interrogari possint, & quo pacto fieri huiusmodi interrogationes debeant, eleganter & docte tractat Ian. Langlæus semestr. 9, 1.

6, 8, 16. *INVITATVS*) Ne quicquam de mutato regis animo suspicaretur. Domitianus *Atorem summarium* pridie quam in crucem ageret, sibi familiariter in toro assidere iussit, partibus etiam eum de cæna dignatus, securumque & hilarem dimisit. Eadem beneuolentiæ signa erga Aretinum Clementem indemnatum exhibuit. Sueton. c. II. vt & Mithridates terrarchas Galatiæ vno conuiuio omnes trucidauit, præter tres qui effugerunt, ut est apud Appianum in Mithridaticis. Absalomus sanctissimi regis degener & impius filius per speciem conuiuii Ammonem fratrem interfecit. In plura passim hoc genus exempla dissimulatæ crudelitatis & simulatæ amicitiae apud scriptores incidit. Raderus. Sic Ochus Septem alius patribus locum cinere completis, suppositoque signo prominente, benigne cibo & potione excepit in eo collocabat; è quo somno sopiit, in illam infidiosam congeriem decidebant: Val. Max. 9, 2, 6. ext. vbi obiter moneo, deceptum nominis similitudine Dario Hystaspis & septem Persis adscripsisse, quæ ad secundum Darium pertinebant. Hoc enim clarissimum est, nam neque ille Darius, qui Magos sustulit, Ochus antea vocatus est, neque etiam coniuratos ita peremisse legitur. At Ochus qui Darius appellatus est, vel vt Ctesias scribit, Dariæus, qui alius *Nothus*, non quidem septem Persas, quippe diu ante defunctos; sed alios viros claros in cineres coniecisse legitur, in excerpt. Perf. Ctesias capp. 47. 50. & 51. De eo Quidius in Ibin. vers. 315.

Vixit necatorum Daviaci fraude secundi,

Sic tua successus deuoret ossa cinis.

In Domitianum vibrantur illa Plinii paneg. 66, 3. Quod tam infidum mare, quam blanditia.

divina Principum illorum, quibus tanta lenitas, tanta fraus, ut facilius (an cum Lipsio felicius?) esset iratos quam propitios habere. Apud Spartian. cap. 3. Caracallus eos, quos occidere parabat, affabiliter esse alloquutus. Sic quum à Cambyse frater (Tanyaxarces) esset accersitus, venit: ipsumque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. Excerpta ex Ctesiae Pers. cap. 10. Tiberius tollere constituens Libonem, ornata praetura, conviciis adhibet, non vultu alienatus, non verbis commotior, adeo iram condiderat. Tacit. 2, 28, 3. Idem Asinium sic adortus est. Quum enim is legatus ad Tiberium venisset; conviviis acceptus, comiterque habitus est: lueraeque ad senatum simul à Tiberio missa, quibus eum accusabat, in res inexpectata ac iniuriata Gallo accidit, ut eadem die Tiberii convivia esset, cum coque amice compotaret, & in senatu damnaretur: missa etiam ad hoc praetore, qui eum vincitum ad supplicium duceret. Dio lib. 58. In Bironi casu, quem facunde exlequitur Thuanus lib. 128. multa sunt; quae cum tota huius Philotae causa comparare precium sit operae. Adde Fabricii orig. Saxon. pag. 197. lib. II. de Othone II. Imp. & de Sigism. Battoreo Zwingeri theatr. pag. 3465.

6, 8, 18. *ADITVS*) Idem alia de causa fecit Fridericus, nimirum ad prohibendos eos, qui Romanum Pontif. appellauerant. cuius haec apud Gunther. Ligutin. 6, 547. querela:

Neque quis ad nostram toto de corpore regni

Audeat illa sui deferre negotia sedem:

Observare aditus, angustaque claustra viarum

Diciunt, & medium, postis custodibus, Alpem.

Propius ad Curtium est, quod Imp. Romani non patiebantur viros illustres sine comitatu peregre proficisci. Vnde & apud Tacit. 6, 14. 2. Fabatus, ad Parthos abire voluisse insimulatus, vitae discrimen adiit.

6, 8, 19. *SINGVLOS DENI*) Primo electi fuerant decem quibus maxime fidebatur, ii deinde iubebantur singuli denos alios ex amicis notisque suis adsciscere. Hoc & alibi factum, fictumue. Nam & Xenophon in Cyropaed. pag. 23. A. & Liuius 10, 38, 12. Suetonius Othone cap. V. & alii similia exempla habent, quod fati scio. Est is *mos militaris, quo vir virum legit*, de quo Tacit. H. 1, 18, 2. Liu. 9, 39, 6. Cic. pro Milone cap. XXI.

6, 8, 22. *CAPITE VELATO*) Non ex more quodam, sed ne agnitus nondum comperta causa cur comprehensus esset, vulgi ceterorumque consternationem concitaret; vel etiam iniuriam suam querens, quod fecit apud Liu. 23, 10, 7. Decius Magius: & alius apud Tacit. Annal. V. Ad prius spectant exempla Latii Praef. Praetorio, apud Capitolin. Pertin. cap. XI. Antonii, apud Plut. cap. XV. Scipionis, apud eundem Apophth. Rom. cap. XXIII. & nebulonis cuiusdam apud Diodor. in fin. Excerpt. Valef. Aeschinis apud Plutarch. in Vitis X. Oratorum 8, 5. & nescio cuius apud Apulei. in Edit. Beroaldi pag. 358. f. diuersas causas habuerunt. Inter sacra caput veteri consueffe liquet ex nostro 4, 13, 15. & Torrentio in Sueton. Vitell. 2, 13.

6, 8, 23. *SEX MILLIA*) Quid ita? sex millia tantum habuit sub signis Alexander, cum paulo ante 6, 6, 35. plures sex millibus in supplementum Zoilo duce acceperit? Codices nonnulli, quod deterius est, tantum quinque millia numerant, & quidem Mss. sed nullum ut reor, mendum in numero, nullus error in scriptura, si recte attendas. Nam quamuis praeeperit rex, ut omnes armati conuenirent, intelligendi sunt tamen Macedones potissimum, quorum iudicio stabant rei, lege enim Macedonica iudicati sunt, non aliorum Graecorum, nec peregrinorum militum, aut mercede conductorum. Interfuerunt tamen alii praesertim ex ducibus, non Macedones, ut infra 6, 9, 35. ipse Philotas testatur. Rex ipse Macedones iudicatos affir-

mat infra 6, 9, 34. eoque rogat Philotam, qua lingua uti velit in dicenda causa. Raderus.

6, 8, 25. *IN PACE ERAT VULGI*) Mirum interpretamentum horum verborum est in Radero: Apud Macedones rex ipse populum seu exercitum foris, plebem domi consulere debebat, in cuius pace, auctoritate, potestate reus erat, donec iuberet reum vivere vel mori. At ego sic capiebam, quasi dixisset, *Id in pace erat vulgi*: quam tamen voculam pro more suo omisit. *Id*, ea res, nimirum ut iudicaret in capitali causa, *in pace* dixit; hoc est tempore pacis, vulgi id erat. Exemplum eius moris apud Probum Eamene; *Hic, qui deseruerant, exercitus suffragium ferente, capitis absentes damnantur, in his Eumenes*. Idem & Diodor. 18, 37. narrat. Vide insignem locum Polybii 5, 27. vbi de Leontio.

NISI PRIUS) Bona haec lectio & vera, quam nuper explicauimus in Indice Floriano, vocab. *Auctoritas*. Vbi Florus plebem auctoritate Menenii reuocatam scripsit; hoc est, persuasionem viri grauis & prudentis reductam. Sic apud Cicer. offic. 3, 27. de Regulo, qui captiuos negabat reddi debere; *Cuius cum valuisset auctoritas*: hoc est, cum persuasisset patribus ira faciendum. Huius igitur loci sensus hic est: Rex pro potestate necem reo inferre non poterat, nisi prius populo approbasset sententiam. Sic apud Sulpic. Sever. lib. 2. hist. sacr. haec opponuntur: *potestate regis vsuri, vbi auctoritate sua parum valuissent*. Politici qui hoc loco vtuntur, vt regi persuadeant, cum auctoritati parandae, tanquam munimento potentiae incumbere debere, mentem huius scriptoris non sunt assequuti. Multo minus Surlus, qui ad Ann. MDLX. ex *Apostolicae sedis auctoritate* probare vult potestatem.

6, 9, 1. *REI*) Sic esse legendum non dubitabis, cum variarum libellum introspexeris. Ego libens etiam praecedens vocabulum mutem; *haud parua rei*.

6, 9, 2. *INTENDAM*) Nihil huc pertinent oratoriae morae, priusquam incipiant loqui. Sed gestus hic ex interiori affectu nascitur, vt supra ad 5, 5, 23. notatum est. Quo pertinent exempla Virgiliana à Radero adducta *Aen.* 1, 565.

Tum breuiter Dido vultum demissa profatur.

& *Aen.* 3, 320.

Deiecit vultum, & demissa voce locuta est.

Item Eusebii hist. Eccl. 2, 17. in illa fabula non-fabula Clementis, de iuvene ab Apostolo Ioanne conuerso. *Ille vbi haec audierat, primum oculis humi defixis consiliis &c.* & Plutarch. Artaxerxe cap. 22. *Hic ceteri exitum iam & finem sortem cernentes Mithridatis, in terram oculos deiecerunt.*

6, 9, 3. *VESTRI*) Excerpta Var. Lect. Bongars. notant in Mss. esse *vestri*: adscriptumque est nomen Gellius. opinor Virum illum Clarissimum id adnotasse, quod pro vera haberet eam lectionem, *conspectus vestri*, pro *consp. vester*. & ex Agellio defendere statueret, in cuius Noct. Attic. 20, 6. eius generis exempla reperiuntur. Atque sic etiam locum hunc scripsit C. Barth. Aduers. 20, 6. apud quem bonos scriptoris huius Codd. fuisse nouimus. Item Rubenius Elector. 1, 33. vt putem genuinam esse lectionem, praeter illa editionum, *vester*. Ita supra 4, 12, 9. dicere maluit *originem sui* quam *originem suam*. Plinius Epist. 9, 19, 7. *Memoria vestri dicaribus, se vicia meruimus.*

SPIRITVS) Supposititium est, libenterque verbum vicarium ei dem. *superemus*. Ruben. d. l. at Barthius *speratus* legit: ego illud longe praeferam, qui sciam eo ordine saepe confurgere orationem.

6, 9, 4. *AVTEM*) *Malo enim*. Bongarsius.

6, 9, 7. *PARTICEPS*) Ita in Codice Constantiensi exaratum est, & Modius legit. vulgo *in particeps*, scriptum cum Acidalio reor, *inter particeps*. Raderus.

rus Sic mox 6, 9, 5. *inter coniuratos*. Mss. lectio est *inparticeps*, unde fieri quidem posset *in parte cepti seel.* sed non placet.

6, 9, 8. *AD IPSUM*) Planius, & nisi valde fallor verius, *ad ipsam*, quam *id ipsum*. Et firmante postea vno Mss. recipiendum putavi.

6, 9, 9. *METRON*) Certissimam Acidalii correctionem sequuti sic edidimus, quod & Raderus iam fecerat. Omnia vrgent & postulant ita legi: etiam illud; *Philotas solus nihil timuit*, quod *solus* valde tepidum foret, si vnum tantum nominasset, qui *timuerit*. Sed robustissimum hoc, quod dicitur irrupisse quidam ad regem, ubi lauabatur, quod non Cebalino, sed Metroni conuenire, ex ipso Curtio satis perspicue constat.

NON TIMUIT) Caue negationem tollas, ni sententiam deteriore velis reddere. Cebalinus rem detulit, etiam cum periculo tormentorum, per quae inquiri poterat, si quid in eius delatione suspectum fuisset: quod euincunt etiam illae voces; *incertam rem deferens*. Nisi enim statim patuissent insidiae, torqueri potuisset, ut cuius ope, consilio, quibus iudiciis tantam rem detulisset, cognosceretur.

SOLVS) Inuidiose hoc & acerbe. Cato apud Sallust. Cat. 52, 10. in Caesarem: *Sin in tanto omnium metu solus non times, eo magis refert, me mihi, atque vobis timere.*

6, 9, 10. *ISTE*) Veram puto lectionem, quam & libri praefereunt: *Iste si regis periculo commoueretur &c.* Longe certe deterior illa. *Iste regis per, cum moueretur.* Hoc enim vult efficere: Philotae non esse curam salutem regis, atque id deinde trahit in crimen coniurationis.

6, 9, 11. *SPIRAT*) Hoc malui quod calidius est, & *anida illi spei* magis congruit: lentius erat illud vulgatorum, *sperat*.

6, 9, 12. *ORBITAS*) Nam illa contempta, & iniuriae obnoxia, tantquam nullo vindice. Ut contra liberi *subsidia sunt dominationi*, ut vocantur Tacito 1, 3, 1. Quem ad locum elegantissimi ingenii Virum, Christ. Forstnerum vide. In eam sententiam Euripides

ῥιγασσοι παῖδες, ἕρπου δειματοι, id est, vertente Lipsio; *Minimen aule regis sunt liberi.* Suetonius de Galba 17, 1. *Despectui esse non tam senectam suam, quam orbitatem raris, Pisonem &c. filiumque appellans, perduxit in castra. & de eodem Tac. H. 1, 16, 5. Hae de causa Nerua, qui propter senectutem minime honorabatur, sed contemptus erat, in Capitolium conscendit, ibique magna voce, Quod felix &c. Traianum adopto.* Xiphilin. ex Dione.

QVOD SINE LIB. SVM) Annon haec est explicatiuncula vocis *orbitas*?

IN FORBIS) Sic Clearchus ad suos milites: *Vos ego mihi patriam, vos amicos, vos socios duco; vobiscum, vobiscumque fuero, honoratum me fore existimo.* Xenophon lib. 1. *ἑταῖροι.*

6, 9, 17. *CONSOBRINVS*) Amyntas Perdicae Maced. regis F. fuit sub tutela Philippi patris. Filiae nuptiis ab eo honoratus, Alexandro successori vitae insidias parat, caede eius regnum ad se retracturus: quibus detectis & poenas scelerati conatus luit, & in amicum Philotam, Parmenionis F. occultum Regis odium concitat. Polyænus 8, 59. Iustinus Orosius 3, 14. Curtius pro sororio *consobrinum* Alexandri vocat, corruptis haud dubie exemplaribus. Reinec. in regno Macedonico. Quod de *consobrinis* apud Curt. dicit, idem & apud Iustin. 12, 6, 14. & Oros. 3, 18. existat. Ergo nulum in scriptura mendum est; sed *consobrinis* pro patruelis ponitur; quod a plerisque, & Trebatio, factum testatur Paulus in l. 10. de gradibus. quomodo & Eutrop. lib. VI.

M. L.

M. Lucullum, Lucii *conjobrinum* vocat. Fallitur ergo & Raderus, qui inde argumentatur Amyntam Olympiadis sorore, & Arisba rege Molossorum genitum. Nam Perdicæ filium diserte facit Arrianus apud Photium, Polyænus, & ipse Curt. 6, 10, 24. Non autem est Amyntas, qui Dario militavit, nam ille apud Memphim occisus est; alterum Alexander sustulit, ut ex Iustino constat. Ille Antiochi filius fuit, Arrian. 3, 6, 6. hic Perdicæ. An autem idem sit, qui cum Parmenione & Attalo in Asiam à Philippo præmittitur, apud Iustin. 9, 5, 8. & Orofium 3, 14. dubitari potest.

ATTALO) Huius Attali sororem Philippus pater, expulsa cum filio Olympiade, in matrimonium accepit. Plutarch. cap. 15. non sororem Attali, sed sororis filiam Cleopatram ductam ait, ita ut Attalus Cleopatram auunculus fuerit. Odium autem Alexandri in Attalum inde exarsit, uti tradit Plutarchus: In nuptiis Cleopatram, quam Olympiadi superinduxit, Attalus seu frater, seu patruus, seu auunculus sponse, in epulo nuptiali cum vino incaluisse, hortatus est Macedones, ut iustum à diis ex Philippo & Cleopatra regni exposcerent hæredem & successorem. quo dicto non immerito inflammatus Alexander: *Quid, inquit, scelus, nos sibi sperari videmur?* simulque cum dicto craterem, Lapitharum ritu in os Attali iaculatus est. Qua re incensus ipse Philippus, filium stricto ferro insecutus est, sed felici per iram & vinum casu, pede offenso prolapsus, Alexandro spacium dedit se subducendi, qui interim in patrem iocatus: *Hic inquit, Macedones parabat ex Europa in Asiam transmittere, qui à lecto in lectum sine lapsu transire non potuit.* Indeque cum matre patria excessit, & Olympiadem in Epiro collocavit, ille in Illyricum se contulit, ægre inde à patre etiam vocante rediit. Idem Athenæus 13, 1. Attalus interim cum Parmenione & Amynta in Asiam aduersus Persas missus, occiso Philippo, res novas moliri cœpit, & regno tendere insidias, quod non ignorabat Alexander, qui illum submissis cum armatorum manu [simmo dolo, non vi, casus est Attalus.] Hecateo in Asia sustulit. Quod describit Diodorus 17, 5. Idem Attalus impurissimum monstrum, Pausania iuvene ludibrio conuiuiarum obiecto occasionem præbuit Philippi regis occidendi, qui cum vindicare iniurias Pausania de Attalo sæpius questi negligeret, pro reo ipse reus poenas morte luit, ut Iustinus 9, 7, 5. proluxe denarrat. Raderus Quod de Attali cum Philippo coniunctione varie traditur, alii Cleopatram fratrem, alii patruum, auunculum alii faciunt. id totum accidit ex *ἀνευλα* vocabulorum, quibus cognationum adfinitatumque gradus exprimitur. Cum enim à diuersis auctoribus Cleopatram vocetur *ἀδελφός*, *ἀδελφὸς*, *ἄδελφός*, *ἄδελφον*, dispiciendum est, quo gradu proprie fuerit. Tradit Athenæus lib. 13. post pr. Cleopatram Attali fuisse *ἀδελφόν*, quod reddiderunt neptem ex fratre, potuissent & ex sorore: (si Latini sic loquerentur) nam utrumque significat. Sed mirum hoc, quod Cleopatra sit Attali *ἀδελφὸς*, & idem Attalus eidem *ἀδελφός*, ut vocatur à Diod. 16, 94. & Gemisto. An igitur exemplum est l. 14. de grad. cognat. an & *ἀδελφός* patruum significare potest? an errat Diodor. an vitium est in scriptura, & *ἀδελφόν* dicere voluit, ut mox 17, 2. Hoc certe magis est, ut videatur. Scimus enim *ἀδελφός*, ut & fratris vocabulum late protendi. Sic Saluatoris nostri fratres legimus, cum ipse nec consanguineum vllum haberet, nec vterinum. Sed *ἀδελφόν* etiam de nepote ex fratre aut sorore dici memini, sic utique apud Gregoram 3, 5. Theodora Theodori Imp. filia dicitur Afanis Bulg. regis *ἀδελφὸν* soror, non *ἀδελφὸν* neptis ex sorore, ut quidem erat. Contra autem & *ἀδελφόν* de fratre patruæ dici animaduerti, quomodo Plutarcho Alex. cap. 2. Arymbas est *ἀδελφός* Ὀλυμπιάδου, qui haud dubie eiusdem *patruelis* fuit, si Iustino 7, 6, 10. credimus. sic infra Amyntas regis *frater* dicitur 6, 10, 24. Cicero Philipp. 2, 38. *filiam eius, sororem suam*. quæ erat patru filia. Adde Vellei. 2, 8, 2. Pighium Annal. Rom. DCLXXVIII, ubi de Lentulo Sura. Ciceron. Ep. famil. 5, 1, 5, 2.

5, 3. Eo sensu Augustin. epist. CLXX. ad Seuerinum : secundum carnem fratres sumus. & apud Iustin. 17, 13, 16. Alexandri Epitotæ frater dicitur *Æacides*, quum patruelis esset. *Θεῖος* autem etiamsi auunculum à patruo non distinguat, tamen in gradu suo manet. Proinde definimus Attalum illum non fuisse fratrem Cleopatæ, non eius fratre, vel sorore genitum, sed potius *θεῖος*, siue *πατρὸς ἀδελφός*, siue *πατρὸς ἀδελφός*: hunc tamen magis, quando & Athenæi verba eo inclinare videntur.

6, 9, 20. *LINGVÆ TEMERITAS*) Quam fere semper præcedere Lipsius Polit. 10, 4. notat. Eademque est sententia Cassii apud Tacit. 14, 44, 1. *Credivit sine seruum inversticendi domini animum sumpsisse, ut non vox minax excideret, et nihil per temeritatem proloqueretur?* Sunt tamen exempla in contrarium, sed non huius loci.

ID SI IPSE ADMISIT) Pronomen à præcedenti voce repetitum, cetera à Mss. Editi *se ipsum dimiserit*, sensu non quidem inepto: sed qui longius abit à libris. Quem nos elicimus, Antipatri est apud Plutarch. Apophthegm. cap. 50. qui occisum ab Alexandro Parmenionem cum audivisset, dixit: *Si Parmenion insidiatus est Alexandro, cui tandem credendum erit?*

6, 9, 21. *ÆQUITATVI*) In prælio Iffico, *Vniuerso equitatus sociorum Philotas Parmenionis F. præerat.* Arrianus 3, 2, 23. qui tamen *τῶν ἰταίων* dixit, quod interpretes sociorum. Sed illud *ἰταίων* amicorum reddere debuerant, ut in aliis eiusdem auctoris locis, 3, 11, 27. & 7, 4, 32. *Erigyius*. iam inter has notas animaduerti. idque vel ex hoc Curtii loco claresceret. *optima exercitus parti, principibus nobilissima iuueniuitis.* Vides de Macedonibus sentire regem. ergo & apud Arrianum euidenter distinguuntur. cum enim hunc *amicorum τῶν ἰταίων* equitatum iam in dextro cornu collocasset; statim n. 24. *socios equites, τῶν ζυμφορέων* posuit.

VNUM) Addit hoc non temere diligentissimus auctor, sed quia post Philotæ necem duos deinceps rex præposuit, idem consilium sequutus, quo & Ægypti administrationem pluribus credidisse supra notauimus. Docet hoc vnus, quod sciam, Arrianus 3, 5, 24. *Post hæc Alexander equitatus duos ex amicis Hephæstionem Amyntoris filium, & Clitum Dripidis præfecit, diuisisque in duas partes sociorum copiis (neque enim Philotam volebat tot equitibus, qui alioqui præstantissimi totius equitatus & dignitate, & bellica virtute erant, solum præfectum esse) ad eos peruenit &c.* Vbi iterum pro sociorum copiis, *amicorum* lege; & aduerte simile Curtianæ obseruationi, de eorum dignitate & præstantia elogium. Ceterum quid est illud de Philota, quem iam occisum narrauerat? De eone vltra iam quæstio esse potest, quotæ copiarum parti præponatur? Græca sic habent; *ὅτι ἔδδ' φίλων ἂν ἠβύλατο, ἐν τούτων ἰππέων &c. ἐξ ηὐτῶν.* Vanum est dicere, ne Philotæ quidem dum viueret, totum eum equitatum commississe: contrarium enim & ipse Arrianus iam affirmavit, & ad finem Philotæ sic fuisse Curtius hic, & n. 26. indicat. Hoc quoque loco de ea re non cogitare Arrian. patet, nam Philotæ morte exposita, tum demum de successoribus eius, & diuisa in duos potestate loquitur. Credo scripsisse; *ὅτι ἔδδ' φίλων ἂν ἠβύλατο ἐνα &c.* neque enim quemquam *amicorum* volebat *magis* tot equitibus &c. præfectum esse. Nimirum Philotæ negotio monitus nolbat in vnus deinceps manu tantam esse vim copiarum; ut si mouere quid velles, regi possit esse formidabilis.

6, 9, 23. *PETIERAM*) Bong. *petieram in periculo*, auctius: & opinor, melius.

6, 9, 26. *IMMO VINCTVM*) Hoc enim aliquanto amplius est, quam damnatum. Damnati enim demum vinciebantur executionis gratia, si soluti causam dixissent. Vnde intelligas cur Philotas infra 6, 10, 4. dicat: *vincti hominis*

non superuacuum solum, sed etiam iniuriam defensionem esse, quæ iudicem non doceri videatur, sed arguere. quippe qui iam prædamasset reum. Et Amyntas 7, 1, 20. siue præiudicio dicimus causam, liberis corporibus. Sæpe tamen & ex vinculis causam dicebant, præsertim in grauioribus criminibus: & ubi suspicio suberat ne fugeret reus, aut per vim eximeretur. Cæsar de bel. Gal. 1, 4. Heluetii moribus suis Orgetorigem ex vinculis causam dicere coegerunt. Quod quamquam moribus Heluetiorum tribuat, idem tamen & apud Romanos sæpe obseruatum est. Sane D. Paulum, quamquam ciuis Rom. esset, ex vinculis causam dixisse, constat ex Actor. 26, 29. Item Vibium Serenum ex Tac. 4, 28, 4. & Pleminium. Liu. 29, 19, 5. item apud alias nationes, vide Xenophont. pag. 450. D. Vnde pro re absurda apud Plautum Trucol. 4, 3, 62.

*Callicles, vide queso homini ne facias iniuriam.
Reus solutus causam dicit: testis victos atines.*

In priori versu legendum omnino est, vide queso mihi, pro vide queso homini, quod obiter moneo. Sucton. Nerone cap. 36, 3. Coniurati è vinculis triplicium catenarum dixerunt causam. Sic L. Cornelia cauebatur, vt occiso domino, de his, qui ante questionem habitam fugerint, si aperto testamento liberi scripti inueniantur, lege de Sicariis iudicium fiat. ita vt ex vinculis causam dicant. Et l. 2. de custod. reor. seruus capitali crimine postulatus si non defendatur, ex vinculis causam dicere iubetur. Ex quibus tamen a inaduer- tas regulariter non ita fuisse, sed vt soluti responderent. Hinc igitur illa Philotæ vin- cula, quod iam iudicio regis prædamnatus esset: hinc & obsoletum illud amiculum, cui falso aliam causam attribuunt.

REDITVRVM) Ab eadem mente supra 3, 5, 6. sibi easdem terras, & quæ sequuntur.

6, 9, 28. *AMYNTAS) Si diligenter rem introspicias, satis apparebit non esse pro eodem habendum, qui infra ab initio lib. 7. causam dicit. Est & alius Amyntas Arrhabæi filius apud Arrian. 1, 4, 17. & 1, 5, 7. ubi de pugna ad Granicum.*

6, 9, 29. *PRO SPE) Alii pro re, quidam coniungere vtramque le- tionem prospere: Sed illa vera est. Amyntæ oratio haudquaquam pro spe ipsius gra- ta regi fuit. Omnia hic clara sunt.*

6, 9, 31. *TORMENTIS SVETRARE) Siue ipsius Philotæ mi- seratione, siue ne tormentorum cruciatu victus plures, & forte Cænum quoque ipsum nominaret, quomodo apud Tacit. 2, 68, 5. Remmius euocatus priori custodia regis adpost- tus, quasi per iram gladio eum transigit. vnde maior fides, conscientia sceleris, & metu iudicij, mortem Vtoni inlatam. Tale quid Barclaius Argen. lib. II. de Erythene Regis aurigam, à quo in discrimen adductus vitæ fuerat, occidente. Nam qui sic occidunt, pro ami- cis facere videntur, vt in nece Agathoclis loquitur Polyb. 15, 31. Cuius rei metu con- stituerunt Imp. pereleganti l. fin. C. de malef. & mathem. vt, si quisquam clandestinis suppliciis etiam manifestum reum maleficæ artis oppresserit, vltimum supplicium non eua- dat, gemina suspitioni obnoxius, quod aut publicum reum, ne facinoris socios publicaret, seueritati legum, & debita subtraxerit questionem: aut proprium fortassis inimicum sub hu- iusmodi vindictæ nomine consilio atrociori confecerit. Ceterum priori potius suspitioni poterat obnoxius esse Cænus. Ei artificio adfuit, quod in Valerio Pontico vindi- catum ait Tacit. 14, 41, 2. qui & ipse specie accusandi, reos subtrahebat acriori cogni- tionem, quod reus, ait auctor, ne apud præfectum vrbis arguerentur, ad prætorum deuulisset, interim specie legum, mox præuaticando, vltionem elusus. Vnde fluxit illa quorun- dam scriptis tradita cautela, vt vocant: vltimo supplicio damnatum, grauiori aliquo crimine, vnde atrocior pœna irrogari debeat, postulare. Nec valde distat alia simu- latio, nisi quod laudabilis, qua apud Tacit. H. 1, 45, 5. Otho Cellum, apud Senec. de*

benef.

benef. 3, 23, 1. Grumentanae feminae ferri heram praesenti exitio exemerunt. Sed ut propius ad Curtium nostrum, velut in orbem acto sermone, redcamus, idem fere consilium, quod Cæno hic tribuitur, apud Dionem lib. 40. cuiusdam Romani fuit, qui Crassum occidit, *ne ritus in hostium manus veniret.* Quomodo C. Vettii ferus dominum potestati hostium eripuit, ut Seneca de benef. 3, 23, 6. narrat. & alius C. Marium de quo Val. Maxim. 6, 8, 2. Sic apud Tacit. H. 3, 65, 5. *obuius à Germanicis militibus Vellium infesto ictu, per iram, vel quo maturius ludibriis eximeret; an tribunum appetierit, in incerto fuit.* Immanis illa Moscouiæ bellua, qua truculentior sol nunquam vidit, eandem ob causam in quendam ministrum suum seuit, quod Viscouacio Rutenicæ gentis oratori, cuius à corpore ab omnibus aulicis partes abscindi iusserat tyrannus, pudenda praefecisset, itaque ille expirasset, interpretans ad eripiendum dolibus hominem, id eum fuisse commentum. Oderbornius in vita Basilidis.

CAUSSAM DICENDI) Hoemalui, sic supra 4, 3, 22. *sacrum rependi.*

6, 9, 34. *PATRIO SERMONE*) De Macedonum lingua Athenæus 3, 33. *Atticos etiam plerisque noui, eo quod cum Macedonibus versati sine & permixti, à Macedonicis vocibus & loquendi proprietate non abhorre.* Strabo quoque cum subiectas Macedonibus gentes enumerat, plerasque duplici sermone vsas scribit, patrio nempe, & Macedonico. Quod vero Lazius de Græcia tradit, parum à vero arbitror, Macedonum & Græcorum linguas tam distinctas fuisse, quam sint hodie Latina & Germanica. Omnes scriptores, qui de dialectis Græcæ linguæ agunt, Macedonicam inter Græcas numerant, nisi quod singulari dialecto, ut Laconica, Bæotica, Sicula, cum reliquis vteretur. Facile tamen concesserim rudes literarum Macedones, elegantem & Atticum sermonem non intellexisse, nec Atticos Macedonum, ut hodie, qui in principum palatiis versantur, ægre Heluetiorum, qui in agris duntaxat vixerunt, nunquam vnquam emigrant, aut peregrinati sunt, voces assequuntur, nec Heluetii Palatinorum. Quemadmodum & vulgaris Græcorum hodierna, non parum distat ab erudita, ut ægre se mutuo intelligant: videturque communis Græcorum à 2914. Raderus.

6, 9, 36. *SERMONIS PATRII*) Cuius vsus diligenter retineri ex dignitate populorum est, ut ostendit Clapmar. de arcan. rerum publ. 3, 22. De Latinæ linguæ obseruantia apud Romanos Lips. de recta pronunc. Lat. ling. cap. 3. consulto.

TEDERE) Veram puto scripturam aliorum Codd. *Equid videis adeo etiam sermonis patrii Philotam tedere.* Certe rotundior est, & omnino melior; ideo recepi. Ut prius fuerit, in variis reperies.

EVM) Non damno eum, malo tamen eo. *Dicere est causam agere.* Notebat scilicet agere patrio sermone. Acidalio approbante Raderus. Possit etiam legi *fastidii eum.* expuncto dicere.

6, 10, 1. *MODVM VERBORVM*) Tacitus 4, 69, 3. *Quando moesta, ubi semel prorupere, difficilius reticentur.* Appianus in Punic. de Hannone *ὡς δὲ συμφορᾶς πόντος μεγαλοδύτης, μισθία δὲ σφύρας (loquaces) faciunt.* Raderus. Sic apud Thucyd. 3, 9, 32. *Plataenses: Hominiibus in hanc conditionem reductis, ut necessarium, ita difficultimum est finem loquendi facere, quia cum sine loquendi finis vita periclitatur.* Synesius epist. 119. *ὅθεν ἴδ' ἂν γένοιτο ἡ παύσις ἢ ἡ τροχίωσις.* Nihil enim possit eo esse, qui perpeius sit, *ἀσφύρας.* In eandem sententiam Nazianzenus: *ὅθεν ἡ παύσις ἀσφύρας.*

6, 10, 3. *VTRIMQVE*) Legerim cum Acidalio *utique.* Possit tamen ferri etiam Modiana scriptura, *utrimque,* hoc sensu, cum illi utrinque ex accusatione

& defensione cognita, seu ab accusatoribus & defensoribus agitata causa. Raderus. Alias de Alex. tradit ex Plutarcho cap. LXXV. Zonaras, tomo 2. eum consueuisse, dum accusator diceret, aurem altera manu obstruere, reo se illam seruare professum. Cuius hic non fuit memor.

6, 10, 4. *SUPERFACVA*) *Sera post damnationem innocentia defensio est*, ait Quintilianus declamat. 372. Seneca Medea vers. 198. *Sera constituto sera decreto venit. & qd' est in eum καὶ τῶν ἀποχρηστικῶν ἀνέλεος*, Intempestina enim est miseris verborum contentio. ait Appiani (in Punic.) verbis Hanno. Idem volunt illa Ouid. Metamorph. 9. 371.

Si qua fides miseris, hoc me per numina iuro,

Non meruisse nefas: paucor sine crimine ponam. Vide Gruteri Not. in

Senec. tom. 1. pag. 964

ARGVERE) Iniustitia, si praedamnauit indicta causa, qui innocentiam suam docere potest. Eleganter id transfert ad eos, qui intemperantiae luxuique dediti sunt Chrysof. ferm. 1. de non frequentandis theatris, quibus si de virtute loquaris, offenduntur eo sermone, καὶ ἐπιτίθειν ἀπὸ τῆς ἀκαθαρσίας τῶν αἰσθητικῶν, καὶ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τῆς ἀκαταστάτου καὶ ἀκαταστάτου. Verba de temperantia & severitate vitae averso animo excipies: quae enim ita dicuntur, non docere te videbuntur, sed arguere.

MEA SENTENTIA) Quod erat futurum si agnosceret crimen: nam Confessus quodammodo sua sententia damnatur. l. 1. de confess. Is Ἀποχρηστικῶν est S. Paulo ad Titum 3, 11. Apud Marcellin. 17, 29. Sarmatae minus criminis estimabant, alienis viribus potius quam conscientiae suae iudicio vinci.

6, 10, 6. *VEL FAESO*) Sic Catilina nominat socios: praeterca multos cuiusque generis innocios, quo legatis animus amplior esset. Sallust. Cat. 40, 9.

VEREBATUR) Sic Aldus, quod retineo. Sensus est, eum qui dubitabat, metuebat se iungere.

6, 10, 7. *SED NICOMACHO*) Ipsa certissima historiae necessitas coegit ut hanc Acidalii coniecturam reciperem. antea fuerat: *pepercisse. Nicomachus, inepte, & falso. Lectionem Acidali firmat & Pal. 3. quodammodo: qui habet se Nicomachus.*

6, 10, 9. *CRUCIATVM*) Ut verum sensum assequare, lege, *cruciatum*. Nam is iste: Noxius dum supplicio suo torquetur, in alieno interim solamen habet & leuamen. Acidalius. *Naturali quodam deplorata mentis affectu, morientibus gratissimum est commori.* Seneca Epit. controu. 9, 6.

6, 10, 10. *MORITVRVS*) Verissime diluit quod supra 6, 9, 16. iaciebatur, metu potentiae eius, Philotam a consciis non nominatum. moriturus enim, cum iam ultra nihil pati possit, nullius potentiam curare potest. Ita Caligula sciebat innumerablem esse, quae obijcere illi nemo, nisi periturus, auderet. Seneca de ira 3, 19. Sic Virgil. Aen. 4, 604. *Quem meum moritura?* Certe per amicitiam aliquando accidit, ut consciis celarentur: quomodo in coniuratione contra Claudium, de se Noxius confessus, consciis non edidit. Tacit. 11, 22, 1. Apud Liuium 24, 5, 8. Theodorus de se ipso haud contentanter confessus, consciis celabat. Plura eiusmodi collegimus exempla, quae parcam Tacito in istis 4, 45, 3. frustra se interrogari clamitavit, audisset socii ac spectarent: nullam vim tantam doloris fore, ut veritatem eliceret.

6, 10, 11. *REVERTENDVM*) Modius cum Acidalio legit praeruentulum: mihi vulgata placet.

RECONCILIATI) Ioseph. 15, 2. f. *Post hoc colloquium ad reconciliationem*

liationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni, ut sum videbatur, suspitione sublata.

6, 10, 13. *ET PRODITORI*) Omnino vera est Acidalii coniectura. legendum & prodito. Non cadit ait Acid. securitas, & securitas usque ad somnum, & somnum denique iam profundum, non hæc, inquam, cadit in parricidam, & parricidam quidem, qui se proditum iam sciat & delatum. Quod si syllabam abjici nolis, eodem sensu fieri possit, & prodita re.

6, 10, 14. *DORMIRE*) Eodem modo Cicero pro Roscio cap. 23. docet Clœlii Tarracinenfis filios de cæde patris delatos publico iudicio fuisse absolutos, quod aperto officio dormientes, in eodem conclavi reperti essent. cui narrationi subijcit hæc verba [nam alia ut nimis longa omisi] Nolite enim putare, quemadmodum in fabulis sæpenumero videtis, eos qui aliquid impie scelerateque commiserint, agitari & perterveri furiarum tædis ardentibus. sua quemque fraus & suus terror maxime vexat: suum quemque scelus agitat, ænemiæque afflicti; sue malignæ cogitationes conscientiaque animi terrent: hæ sunt impiis assidua domesticaque furie, quæ dies noctesque parentum pœnas à confeceratissimis filiis reperant. Idem narrat Val. Max. 8, 1, 13. Iisdem furis agitatus est Alcmaeon *ἄντρον*, de quo Virg. Æn. 6, 445. *mostrantque Eriphylen*

Cruentis nati monstrantem vulnera cernit.

Plura Pausanias in Arcadicis, Thucydides lib. 2. Hyginus fab. 23. alii. Orestis, qui matrem Clytemnestram interfecit, furias describit Euripides in Oreste, vers. 35.

Inde tabescens sævo morbo languescit

Afflictus Orestes, cadens in lecto

Hæcet, sanguis enim maternus exagitat eum

Furoribus: vereor enim nominare deas

Èumenidas, quæ eum certatim exterrunt.

Nero matrem occisurus insidiis, cum magna trepidatione vigilavit, operiens captorium exitum. Sueton. 34, 6. & *innox*: Neque tamen sceleris conscientiam, quanquam & militum, & Senatus Populique gratulationibus confirmaretur, aut statim, aut unquam postea ferro potuit, sæpe confessus exagitari se matris specie, verberibus furiarum ac tædis ardentibus: quin & factò per Magos sacro evocare manes & exorare tentavit. Plura quidem parricidarum exempla in promptu sunt, sed isthæc ad hunc locum illustrandum sufficiant. Raderus. Ceterum de argumento somni, quo maxime nititur Philotas, operæ prægium esse duxi adscribere quæ notat Gruterus ad ista Livi 1, 51, 11. *Turrium ex somno excitatum circumstantibus custodes. Ex somno additum haud sine causa. nam*

Somnus sollicitas deficit ante fores. & alioqui

quis alta uenit Somnus? Videatur M. Tullius pro Sex.

Roscio cap. 23. ubi T. Clœlius &c. addit rationem: Nemo enim putabat, quenquam esse, qui, cum omnia diuina atque humana iura scelere nefario polluisset, somnum statim capere potuisset: propterea quod, qui tantum facinus commiserunt, non modo sine cura quiescere, sed ne spirare quidem sine metu possunt. Argumento isti nixa oratio Philotæ &c. Addatur Plutarch. Brutus cap. 18. m. Ceterum simulari posse huiusmodi securitatem animi; pulcere deduxere Quintilianus senior Declamatione altera, Libaniusque Declamatione 44. Quin imo, curis grauissimis vexatos, tandem arcto somno deuinciat; exemplo Alexandri Magni ostendit Curtius 4, 13, 17. Octauii Augusti, Suetonius 16, 3. Othonis, idem 17, 2. Hactenus Gruterus. Similis fere est Demetrii defensio apud Livi 40, 14, 2. *miseria hæc & metus crapulam facile excesserunt, quæ si non interuenissent, insulatores nos sopiti iaceremus. & 40, 15, 9. E comitio & comestatione prope somnus rapus sum ad causam parricidæ dicendam.* Improbis quietum somnum non

contingere notat etiam Polyb. in Excerpt. Valef. pag. 92. Zonaras tamen in Leone Armenio narrat, Michaëlem Balbum insidiarum in Imp. reum, ea nocte quam supremam habiturus videbatur, somno profundo & graui oppressum fuisse. Philocam autem grauat suus etiam somnus. Si enim verum esset, magnis cogitationibus vacantem somnum non capere, vnde tanto viro parricidii in regem insimulato, etiamsi innocens fuisset, tam alta quies? quin gesta reuolueret, & quid in futurum condita forte regis ira gignere, quibusque remediis obuiam iri posset. expendere.

FVRIÆ) Sallustius de Catilina 15, 3. *Animus impius, diis hominibusque infestus, neque vigiliis, neque quietibus sedari poterat, ita conscientia mentem exercitam vestibat &c.* Adde superiorem Raderi notam, & imprimis Gruterum discurs. cap. 30. ad illa Taciti 15, 36, 3. *Facinorum recordatione, nunquam timore vacuus.*

CRVDELITATI) Apud Acidal. verba ista recitantes excusum est *credulitati*, quod vt saepe factum in his vocibus errore mutatum credidi. Si enim consulto mutasset, indicaturus fuit. Retinendum ergo *crudelitati*, & est ipsa sententia, quam expressit supra 6, 8, 22. quod & Raderus vidit.

6, 10, 15. **NE TE MIHI**) Simplicissimus sensus: Ne te poeniteat excusanti tum mihi credidisse, siue ne temere aut frustra credidisse videaris, iterabo hic excusationem apud Macedones, vt constet & his, merito habitam mihi fidem, nec sine vera causa, quae audieram, silentio me pressisse. Acidalium.

6, 10, 16. **AMATORIS**) Ex eodem fonte eleuatur Aebutii indicium apud Liuium 39, 13, 1. *orare capit, ne mulieris libertine cum amatore sermonem in rem non seriam modo, sed capitalem etiam veri vellet: terrendi eius causa, non quod sciret quicquam, ea locutam esse.*

6, 10, 21. **QVO PERITVRVS**) Alii quid opperiturus. quam lectio nem laudat Acidalium. Ego cum Modio illam malum, quae Mss. firmata, vim etiam ex eo capit, quod supra dixerat *moriturum nemini parcere*. Indicium, ait, delatum est, quo, nisi innocens essem, periturus eram; quid igitur distuli facinus occasione oblata? scilicet quod innocentiae meae fiderem.

6, 10, 22. **DONIS**) Quod certe solent solenniter, qui res nouas moluntur. Id Pisoni obiectum Tacitus 3, 13, 3. refert: *rerum nouarum studio, Pisonem vulgus militum per licentiam & sociorum iniurias eo usque corrupisse, vt parens legionum a deterrimis appellaretur.* Sed imprimis animosus corruptor fuit Otho, de quo vide Sucton. 4, 3. & Tacit. H. 1, 24, 4. Denique idem aduerter in omnibus, qui plus quam ciuilia agitabant.

6, 10, 24. **DEFENDERE**) Satis vexatus est hic locus. nam alii negationem tollunt ex illis, *non oportuit*; alii ex prioribus, *non recuso*: frustra. Verissime Rubenius elector. 1, 33. *dependere*, literula immutata, sed longe commodiore sensu. Ego paratus sum, inquit, luere hanc culpam, & poenas pendere, si nefas amare eum, quem rex amat. Quam emendationem nullo merito improbat Vir Doctus Aduerfar. 28, 6. nec enim nesciebat vim vocis *defendere* Rubenius, sed propter sequens membrum, *sin autem*, locum hunc tueri non posse animaduertebat. Quapropter etiam omnino retinenda *se* particula: *si fr. regis non oportuit diligi*. quamquam etiam Mss. habeant, *sed fratrem*. Nec cum aliis admittam eam notionem verbi *defendere*, vt sit *pro ea culpa satisfacere, si culpa sit*. Pertinet huc locus Cicero. Fam. Epist. 1, 9. *dependendum tibi est, quod mihi pro illo spondidisti.*

SI FRATREM REGIS) Vt hic locus probe intelligatur, remouenda necessario sunt Raderi errata, quibus multipliciter obscurat verum eius sensum. Ergo totam eius notam adscribo. Attalum, inquit, fratrem matris nouercae Cleopatrae,

anunculum Alexandri, si recte loquamur. Sensus est: si fratrem regis Attalum diligere non oportuit, fateor me peccasse diligendo consobrinum regis Amynta: si autem Attalus non solum diligendus, sed etiam venerandus fuit propter gradum honoris & propinquitatis, nemo aegre feret, si etiam Amyntas dilectus & cultus fuit. Attalus Iustino 9, 7, 3. frater regis ex nouerca fuit: *Alexandrum quoque regni amulum fratrem ex nouerca suscepum timuisse*, & quae sequuntur. Aliis non frater regis, sed reginae Cleopatra fuit; imo (vt Plutarchus & Athenaeus notant) auunculus: Itaque haud scio, an non haec omnia, vsque ad illa verba, *an impiorum amicis insomibus quoque moriendum est*, ad Amyntam solum sine referenda. Vbi ergo, inquires, ad Attalum respondet. Eandem ror vtriusque defensionem fuisse; perinde enim Attali & Amyntae amicus fuit, non conscius, non socius insidiarum: In eadem causa, eadem aut innocentiae, aut culpa est defensio. Quamquam non abest suspicio locum esse mendosum, & aliquid desiderari. Haecenus Raderus. Qui duo illa probe, de eadem defensione similitum criminum: & quod denique videtur videre haec omnia ad Amyntam solum esse referenda. nam in aliis erat, quod simpliciter indicabimus extra insectationem Viri Docti & diligentis. Ergo fratrem matris nouerca Cleopatra, auunculum Alexandri, minime dicemus, si recte loquamur. Verum Attalus nequaquam frater regis fuit, sed Amyntas, qui hic nomine fratris intelligitur, frater enim patruelis fuit. patruelis autem supra ad 6, 9, 17. interdum solo fratrum nomine venire notauimus, quo loco de Attalo nobis inquisitum est. Quem neque Curtius hoc loco fratrem regis intelligit, neque adeo Iustinus 9, 7, 3. sed Caranum, vt diserte idem auctor 11, 2, 3. *Amulum quoque imperii Caranum fratrem ex nouerca susceptum, interfecti curauit, qui paucis ante regis obitum diebus à Cleopatra Philippo natus erat*. vt mirum sit confundi cum Attalo à quo nomine, genere, aetate, denique aliis omnibus tam erat diuersus. Denique satis elumbis esset argumentatio: si frater regis Attalus diligendus fuit; ergo & Amyntas consobrinus: praesertim si perpendas, qua occasione proferatur. Sic igitur habe, verba ista *regis fratrem*, non ad alium quam Amyntam pertinere, fratrem regis, nempe patruelem.

6, 10, 25. *ΥΠΕΡΒΟΛΗ*) *Υπερβολή* istud. Emendo verissime iterum. Respicit ad illud prius, n. 19. Num igitur facturum eum hoc diuinare potui. Acidalius. Si cui tamen adhuc placeat vulgata lectio, me adsentientem habet: nam nescio quomodo vox sequens, *quasi*, repudiat alteram.

6, 10, 27. *SCRIPSISSSE*) Nihil erat necesse geminare verbum *scripsisse*: quod vulgati posteriore loco venustius omittunt. At sententia duplex potest esse. Ad regem scripsi, non ad alium de rege: quod si factum, inuidiam isse factum videri queam. Nunc quia ad ipsum, pro fama scilicet eius timuisse me & de existimatione fuisse sollicitum apparet. Aliter paulo & multo fortasse verius ita: scripsi regi, sed non regi, nec de rege, sed amico. Id praecedentia requirere videntur: *Fides amicitiae &c.* Acidalius. Prior interpretatio vera est. Illud etiam *scripsisse* recte repeti Raderus placet, & auctoritate Mss. defenditur.

6, 10, 28. *IN ARCANVM*) Et ego sane hanc lectionem suspectam habere non possum, nisi quod vox *Inerim*, quae & Modium offendit, locum suum non digne tueri videatur. Acidalius tamen eiusdem non inelegantem eundem usum & apud alios saepe, & apud Senecam vnum frequentissime reperiri affirmat. Illud ei non concesserim supra 4, 13, 25. pro *& vultu eius interrito &c.* legend. *& ex vultu eius inerim &c.*

6, 10, 30. *ADHIBERE VOBIS PARENTES*) Nihil verbum in haec, *adhibere*. Mihi liquet, *exhibere* corrigendum; cui respondet, quod hic iam habes.

habes, ostendere. sic & 7, 2, 12. in simili pæne causa: *missus est fratres suos exhibere*. Nec in dissimili adeo, quamquam non eadem, supra 6, 10, 15. *pignus indicij exhibere*. Ceterum hic an non adstrictè nimis scriptum, *solent exhibere parentes*? Non hercle vero parentes tantum: sed omnino propinquiore cognatione reum contingentes: & statim subditur de ipsis fratribus. Vnam alteramque voculam puto periisse, quam coniectura quilibet facile reuocari. Acidalius. Cuius priorem emendationem, licet Raderus probatam, non admitto: præsertim cum loca quæ firmandæ sũ sententiæ adducit, de alia longe causa dicant: posteriorem plane rejicio: nam *parentes* etiam largius pro cognatis propinquisque sumi, vt hodie Latini sermonis traduces linguæ seruant, in Indice, deo dante, monstrabimus. Exempla autem rei, præter ea, quæ ex Cic. pro Sylla cap. 31. pro Flacco cap. vlt. & pro Sextio cap. vlt. ex Val. Max. 8, 1, 2. (nam illud ex Lipsii Monitis de Eponina, huc non pertinet) adducit Raderus; vide apud Fr. Pollet. histor. for. Rom. 2, 1. & in Comædiis Plautinis passim.

6, 10, 35. *INVISI*) Sane haud displicet coniectura fratris mei Melchioris, *invisi*. quo participio & Tacitus vsus, 4, 9, 2. *ad vana & toties inuisa reuoluitur*. Aut si quis participium spernat, fieri possit *invisi*, quod firmatur fere simili loco Plinii *Plevisque vitro etiam inuisi sumus*, *ista commanantes, ac frivoli operis arguimur*, nam ineptam diligentiam contemptus potius sequitur quam similtas. Volunt hoc & præcedentia: *cum ludibrio credulitatis repulsus sum*. Sic supra 6, 7, 33. ait *veritatem ne iurgium inter amatorem & exoletum non sinceris aliorum desulisset*.

6, 10, 37. *VESTRIS*) Nondum video cur voculam hanc expunctam velint, & generalem hanc sententiam, non ad præsentem concionem restringendam: *ultima verba grauius sunt auribus*. Immo potius grata sunt, si impatientiam auditoris sine molesti sermonis solantur. Respicit Philotas vltima sua verba, quibus succlamatum est. Ego sane tantum absim vt libris habentibus hoc pronomen adimi censeam, vt potius addendum putem non habentibus. Similima scena apud Liu. 38, 33, 9. *obiecti multitudini irata, quem vteris auribus pauca locuti essent, damnati omnes*.

6, 11, 3. *VICINA*) Cum sic haberet Aldus non potui mutare: est enim hoc huic loco præceteris accommodatissimum.

AD SOMNUM) Hoc affines fuisse *silentiaris* Principum; ostendit Pignorius in eximio tractatu de Seruis. Nostra ætate Walensteinus vtriusque fortunæ illustre exemplum, omnis strepitus impatientissimus fuit, adeo vt quosdam opifices vltimo supplicio affectisse dicatur, quod artis suæ exercitio molesti fuissent, non quidem somno eius, sed meditationibus, quibus vastus animus indies ad altiora, hoc est, ipsum præcipitum, affectabat viam.

PER INTERPRETEM) Quod quidem maiorem dignitatis speciem conciliat magnis potestatibus, vt ostendit Paschal. legat. cap. 49. in Philota tamen excusari non debet, qui id sibi tribueret apud ciues suos, quod ne reges quidem vsurpasse apparet ex eo quod passim tradunt auctores, eos magna libertatis umbra præfuisse, vt Curt. 4, 7, 31. & hunc ipsum Alexandrum comem admodum fuisse supra infraque aliquoties prolixè narrauit, de qua eius facilitate eleganter Libanius in progymnasmat. chria 1. Ea igitur res valde aggrauat Philotæ superbiam. Non certe superbius fecit Pallas, si Philotam & Macedones compares cum Pallante liberto quidem, sed & ipso præpotente, & ipsius libertis. Tamen apud Tacit. 13, 23, 3. *ne tam grata Pallantis innocentia, quam grauis superbia fuit: quippe nominatis libertis eius, quos consocios haberet, respondit: nihil inquam se domi, nisi nutu aut manu significasse, vel si plura demonstranda essent, scripto vsium, ne vocem consociaret*.

6, 11, 4. *FVISSE RVSTICOS*) Sic rectè: quamquam Acidalius mallet,

Comment. in Curtium. lib. 6. cap. 11. n. 6. 9. 10. 12. 13. 15. 16.

let, fuisse se: rustic. Quo sane factio periret elegantia sensui, nec quidquam ad rem factio Philippi iocus, qui rusticos esse Macedonas dicebat, & scapham scapham appellat, in Plut. apophth. cap. 31. illud enim ad laudem potius pertinebat; Philotas opprobrii causa aliena vilium & rudium populorum nomina iis indidit.

6, 11, 6. *PECUNIA*) Quae sane ingens erat, centum octoginta millia talentum, hoc est, centies octuagies millies centena millia Philippaeorum: Centum & octo milliones. Raderus ex Diod. 17, 80. & lib. 15. Strabonis. Ceterum 108. milliones enunciantur centies octies millena millia. Sequentia huius numeri verba constitimus, ut esse dicantur in Mss.

6, 11, 9. *REX*) An repeti placet ex praecedenti dictione, At rex profuerit hoc vincienda sententiae: cuius tamen rei non admodum studiosus est Curtius.

6, 11, 10. *COENVS*) Mirum hoc de Coeno qui modo ipsum tormentis subtrahere volebat, cum iam contra aliorum sententiam suadere quaestionem. Nisi forte hoc voluit ad purgandam suspensionem, quam incurere illo consilio potuisse, supra ad 6, 9, 31. notavi; nescio quid pro illo, an Curtio dici possit.

6, 11, 12. *IN INTIMAM*) Plut. cap. 88. narrat non quidem interfuisse quaestioni, sed exaudivisse foris, velo discretum, quod visum arceret, audivisse non adimeret, ut loquitur Tacit. 13, 5, 2.

6, 11, 13. *IN CONSPECTU*) Hoc ita nunc observatur, si forte reus apparatus tam atroci territus, tormentorum cruciatus spontanea confessione praevinciat. Exempla eiusmodi vide apud Langlaum Semestr. 2, 3. quo loco etiam tractat, an consistentem nihilominus torqueri oporteat.

6, 11, 15. *OBLIGANTVR OCULI*) Ut scilicet istis tenebris magis etiam angeretur, & admota crudelitatis tormenta, quanto inopinata, vehementius pateresceret. Aliam ob rationem damnatis ad supplicium deductis caput obnubebant, quam supra alicubi tetigi. Hodie iis qui gladio percutiuntur, integuntur oculi, mitiorem ob causam: ne scilicet ad speciem carnificis perterriti, preces ultimas turbationi mente profundant. deinde ne speculatorem forte subducto capite, aut proiectis manibus frustrentur, vel impediunt. De qua re notabilis Bironii historia. Tamen & antiquitus id etiam observatum vel ex Iosepho de bel. Iud. 7, 14. & Hegesippo 5, 47. constat: dum percussor moratur, clausis iam fastiola oculis, sese proripuit ad Romanos.

VT POTE) Simili figura saevitiam quaestionis intelligendam offert animis Papirius apud Senecam controu. 2, 13. quid amplius dicam? tyrannus torquebat, & cum de tyrannicidio quaereret! De huiusmodi lacerationibus observat quaedam Heraldus ad ista ex lib. I. Arnobii: irrogatis supplicia capitalia, torquetis, dilaceratis.

6, 11, 16. *HINC IGNIS*) Nolo immorari moestissimis humanae crudelitatis ingentiis. Quae & ab aliis fuisse, & à Langlæo, quem modo laudavimus, lib. 9. semestr. & Gebhardo Crepund. 1, 15. satis explicantur.

IN POTESTATE) Ut nec clamaret, nec ingemisceret. ut plerique in l. 1. §. 23. de quaestione. Philotas ergo primum sano adhuc & integro corpore fortissime & constantissime verbera, faces, & cruciatus pertulit; at ubi corpus exulceratum est, coepit fateri. His plane contraria scripsit Plutarchus Alex. cap. 88. Inde correptum torserunt assistentibus quaestioni regis amici & Alexandro pone obiectam aulam exandiente. Quo tempore cum dixisset aiunt, cum miserandis & abiectis vocibus precibusque Philotas Hephestionem compellaret, adone molliis tu, Philota, & effeminatus tantas res moliebare. Alias cap. 85. ut strenuum, ferreum, & laborum tolerantem laudarat. Plutarchus. Ne tamen videantur pugnare inter se Curtius & Plutarchus, dici potest, primum tor-

menta fortiter à Philota exantlata, dein lacerato & exulcerato corpore ad preces defcendisse. Raderus.

6, 11, 18. *PER SALVTEM*) Per genium seu τὸν regis aut Caesaris iurabant veteres pagani; per salutem principis, Christiani. vt in Apologet. cap. 32. docet Tertullianus. Imperatores Arcad. & Honor. in l. si quis maior 41. C. de transact. Eos etiam huius legis vel iactura dignos esse iubemus, vel munere, qui nomina nostra placitis inferentes salutem principum confirmationem initarum iurauerint esse pactiorum. Ita Theodosius minor Eudociam coniugem suam adigit, vt per salutem suam iuraret, se comedisse pomum. Aula S. cap. 16. Raderus. De Eudocia narrat Græca temporum Epitome, quam Eusebio coniunxit Scaliger. Adde Sueton. Calig.

6, 11, 20. *LEGEM*) Sic Athenienses Arthmium, quod aurum corumpendis Græcis ex Persia artulisset ignominiosum & hostem populi Ath. & sociorum esse iusserunt, ipsam & genus eius, Demosth. & Aristid. Panath. Merito Marcellin. 23, 31. Perfarum eas leges, per quas ob noxam minus omnis propinquitas perit, vocat abominandas. Vt enim ad coercendam hominum malitiam, pluribus adstrictioribusque vinculis, hanc quoque legem haberi fortassis salubre fuerit; ita eam si casus inciderit, præfracte exequi, extremæ foret iniustitiæ. Quod si DEVS quid in contrarium olim iussit, scimus id eum fecisse iustissimis de causis, etiamsi quædam illæ fuerint, nescimus. Ceterum isthæc omnia copiose pariter & erudite ex diuinis humanisque legibus disputat P. Faber Semestr. 3, 8. m. Merito autem laudat Arcopagitas Ælian. hist. var. 5, 18. quod grauidas damnatas non punirent, nisi edito partu, soluentes à damnatione innocentem infantem, & eam, quæ commenerat supplicium, solam morte mulctantes, quod etiam nostris moribus laudabiliter obtinet. Exsecranda e contra est sententia, quæ in omnes qui vel in carceribus tenebantur, vel in exilium acti erant, in omnes eorum cultores & cognatos, capitalis lata est & in libellos relata sub Andronico, vt testatur Nicetas lib. 2. de imperio illius. Nec minus illa lex, quæ inebat proditores plebi vna cum liberis: tyrannum vero vna cum quinque familiis cognatione proximis, contra quam diuinæ legis æquitatem eleganter & vere prædicat Philo lib. de special. leg. Inuat paulo accuratius discutere quæstionem sæpe incidentem in vita. I. pro sæuitia ista iussiones quædam diuinæ facere videntur. Resp. Iussionibus parendum, sed si quam panam irrogauit personam non egreditur, vt abutar verbis Iustin. §. 6. ver. Plane. Inst. de I. N. G. & C. II. Sunt Rationes. 1. Sic fore vt prohibeant crimen aut detegant, quo argumento defenditur SC. Silanianum apud Tacit. 14, 44. Resp. Sed quid si ignorent? 2. Nihil fit his quod horum propinqui non erant facturi in alios. Cicero ad Brut. Epiit. 1, 12. Resp. Quid hi possunt, si sunt innocentes? 3. Metuuntur exempla hereditarii criminis. l. 5. C. ad L. Iul. Mai. Aur. Bal. tit. XXIV. Iustin. 21, 4, 8. Fortner. ad Tacit. 1, 12, 6. Resp. Iniustus est metus: & occurri rationibus aliis potest. 4. Sic deterrentur alii. Cic. ad Brut. 1, 12. Resp. Qui alia contemnunt, suamque ipsi vitam, his non auocabuntur. 5. Vt maius sit supplicium pereuntibus. Curt. 8, 8. Resp. Quo operæ precio? & quantula res quam atroci impendio quæritur? 6. Ne fit vltioni locus. Iustin. 21, 4, 8. Polyb. apud Valef. de Philippo: Νῆμιος δὲς μετρίαν ἀπέβας &c. pag. 118. Liu. 40, 30, 3. R. Quis ergo finis cædium? Cic. de Nat. Deor. 3, 38. Pulchre Geta Seueri filius apud Spartian. in vita cap. IV. Immo succedunt horum cognati & adfines in odia. Seneca de Clement. 1, 8. f. & sic fit insidiarum nexus quidam & cathena. Lipf. Polit. 4, 10, 42. Arnif. de Rep. 1, 4, 2, 41. & de iure Mai. pag. 406. f. Clapmar. Arcan. l. 4. c. 15. pag. 183. f. III. Leges Macedonum, Perfarum, omnium ciuitatum. Cic. ad Brut. 1, 15. vt ibid. Athen. & exemplum Arthmii, & nescio quorum apud Philonem. R. Omnes hæc leges vituperantur à referentibus. Cicer. vide de Nat. Deor. 3, 38. Etiam l. Quisquis à magnis ICtus. quam

quam illa tam crudelis non sit. IV. Exempla. Tiberii, Tac. lib. I. Exactoris tributorum sub Caio, apud Philon. Neronis, apud Sucton. cap. XXXVI. Andronici, apud Nicetam lib. II. Resp. Tyrannos fuisse. Caroli IX. nuptias Parisienses quis laudat præter *san-guinaris pestes*? Vide Stradam de B. Belg. lib. VII. *Contra stant* I. Verbum DEI. Deut. XXIV. Ezech. XVIII. &c. II. Ratio naturalis, de qua Cicero de Nat. Deor. 3, 38. ciq. consentientes leges, vt l. 26. de poen. l. 22. C. co. tit. C. Ne filius pro patre. III. Leges Ægyptiæ & Græcæ, ne grauida puniatur. Plutarch. de his qui sero puniuntur &c. quas & Romani probauerunt. Quintil. Declam. CCLXXVII. IV. Exempla meliorum. Amasiæ 4. Reg. 14. Alexandri. Romanorum apud Dionys. lib. VIII. vbi de Sp. Cassio. Jacobi Regis Angliæ. Iohnston. Rer. Britann. lib. XII. Galli, in mortibus Regum, contenti fugare Iesuistas, &c. Adde infra 8, 7, 16.

6, 11, 21. *LIBERARE SE*) Quæ causa multos fateri coëgit, quod nunquam admiserant. De qua re vide Langæum Semestr. 9, 2. Vt contra alii constanter negant, quæ perpetrauerunt. Vid. ibid. & Ramirez de Prado Pentacontarch. cap. 9.

6, 11, 25. *ET NOS*) Alludit dictum, quod Alexandro tribuit Plutarch. cap. 49. *Cunctorum quidem esse mortalium Deum communem parentem, sed peculiariter sibi adoptare optimum quemque.*

6, 11, 26. *PROAVVM HVIVS ALEXANDRYM*) Duos hoc nomine Macedonia reges offert historia, ad quos ista trahi possunt, Alexandrum cognomento Diuitem, & alium, Philippi fratrem, huius Alexandri patruum. De hoc Raderus accipit, & vt omnia rectius quadrent, miram genealogiæ rationem committitur, proauum dici contendens, qui tot ante gradibus regnum tenuisset, quasi contendas Vespasiani patrem recte dici Vitellium, auum Othonem, proauum Galbam. Verum etiam sic opus habet eiecto Ptolemæo Alorite, quod ille non fuerit, vt illi quidem fingere lubet, ex genere Carani. at si genus aspiciendum est, cur à successione regum appellationes cognationis trahit: aut si attendenda successio, cur generis requirit propinquitatem? Certe si nullum aliud esset argumentum, hunc Alexandrum à Curtio non indigitari, nisi hoc vnum, quod tam male asseritur, sufficere potuisset. Sunt autem præter id duo satis valida. primum quod ante ceteros huius casum ponit, etiam vocula deinde innuens, priorem interfectum; alterum, quod posterioris Alexandri mors non neglecta, sed vindicata fuit, à fratre Perdicca, qui percussorem eius Aloritem Ptolemæum regno simul vitæque priuauit, vt apud Diod. 15, 77. legimus. Ergo potius ad Alex. diuitem, qui & Philellen, ista verba pertinere videntur. quem quod proauum appellat Curtius, cum esset abauus, nihil mirum aut insolens facit. Inculcandum enim est denuo, quod de confusis cognationum vocabulis supra semel iterumque monuimus. Eadem plane videtur esse causa Libanii Declamat. 16. qui cum Alexandrum, quem nostri proauum, vocat Curtius, *auum Philippi* appellat, *περὶ τοῦ*. hæc enim vox etiam pro vltioris gradus auis accipi potest. quomodo & Latina apud Iuuenal. 8, 134.

De quocunque voles proauum tibi sumito libro.

ARCHELAVM) Derege Archelao Curtium sentire necesse est, cum hic exempla eorum referat, qui reges impune occiderunt. De Perdicca nece diversa sentiunt auctores, quos vide in Reinectii regno Macedonico.

INTERFECTORIBVS) Soli Alexandro Lyncistæ. Iustinus 11, 2, 1. *Ante omnia cædis conficiis ad uenulum patris occidi iussit, soli Alexandro Lyncistarum fratri peperci.* Et ipse Curtius 4, 7, 27. *Philippi autem omnes interfectores luisse supplicia.* Iustinus tamen 7, 9, 1. etiam Olympiadem, adeoque ipsum Alexandrum conficium fuisse cædis

lib. 6. cap. 11. num. 30. 33. 35. 36. 37. 38. Comment. in Curtium.

caedis Philippitellatur, imo Pausaniam percussorem Philippi ab Olympiade fuisse subornatum & immisum in Philippum conscio etiam ipso Alexandro. Quae omnia Alexander dissimulauit. Raderus. Intelligit igitur hic solum Lyncestem Alexandrum, de quo mox 7, 1, 5. quod autem *intersectoribus* ignotum, pluratiue dixit, facit ad intendendam vim orationis. Tale est illud apud Tacitum 1, 10, 6. *Intersectos Egnatios, Iulos &c.* cum vnus Egnatius, vnus Iulus fuisset interfectus, & alia sexcenta.

6, 11, 30. *PRORSVS*) Mihi liquet legendum, *prioris*. Sic mox n. 35. *qui proximi sceleris participes esse arguebatur.*

6, 11, 33. *PATREM VISSE AVCTOREM*) Melioribus libris constanter abest vox *auctorem*, quod suspicionem mihi non ineptam, vt puto, parit, esse eam glossema vocis *patrem*, quam non vulgari significato hic positam, aliquis ad picto receptiore vocabulo exponere voluerit. Sensus igitur est: Totum se consilium exposuisse, suum illud esse: nec quemquam alium auctorem eius nominare posse: nimirum illius vltimi, quo occupare destinauerat patris obitum. At si alios forte confcios aut suggestores ab eo velint exprimere, nec se *patrem* (h. e. auctorem) eius fuisse credant, non se recusare tormenta. Ea notione Ouidius de Ponto 4, 5, 29.

Quidque parens ego vester agam - - Græco more. Athenæus princ. operis: Ἄγναιμι μὲν ὁ τῆς βίβλου περὶ τῆς. Maximus Tyrius sermone octauo: ἀγνὰ εἶτε μὲν περὶ εἶπε καὶ λαοβία τῆς ἡνὰ τὴν λόγῳ μῆτις.

6, 11, 35. *DEMETRIVS*) Omnia quæ ad hanc conspirationem pertinere videbantur, contraxisse Curtium apparet. Nam Arrianus 3, 5, 25. non eodem loci, quo Philotæ detecta fuerat coniuratio, hoc est apud Zarangæos, sed in Arimalpis fuisse comprehensum tradit, suffecto in locum eius Ptolemæo Lagi filio.

6, 11, 36. *INCIDERET*) Alii *in incideret*, vnde Acidalius, *vt inciderat*, forte pro *incideret* leg. *incidens*. aut etiam *proflus expungendum*.

6, 11, 37. *VOX SANGVISQUE*) Scilicet *claudente noxarum consciencia linguam*, vt de Chonodomario loquitur Marcellin. 16, 33. f. & 17, 25. de Zizai: *amisso vocis officio præ timore*. Quod ipsum attendi iubet, sed caute, l. 10. §. 5. de quaest. plurimum quoque in excutienda veritate etiam vox ipsa, & cognitionis subtilis diligentia adfert. nam & ex sermone & ex eo, qua quis constantia, qua trepidatione quid diceret, quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt. Quippe nimius pauor conscientiam arguere videtur. Tacit. H. 3, 10, 4. Aliud exemplum suppeditat Tacitus 15, 66, 3. *Non vox aduersum ea tenio, non silentium, sed verba sua præpediens, & pauoris manifestus &c.* Sed & dolor comprimit vocem. vide Parei Mellificium Atticum pag. 284. Adde infra 7, 1, 8. & 9. & 7, 7, 26. Ita fere Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatui miserat, turba querelarum confusum repente obiciuisse narrat Iustin. 32, 2, 3.

6, 11, 38. *OMNES ERGO*) Aduersus molitiones Acidalii, qui arguitur Curtium hic duplici nomine accusari posse negligentia, quod omnes à Nicomacho nominatos saxis obrutos scripserit, quasi aut omnes illi, aut præter eos nemo fuisset punitus; bene tuetur auctorem Raderus. nihil hic esse mutandum, nec pro à Nicomacho nominatos, audacissima coniectura legendum *à Macedonibus damnatos*. neque est à Nicom. non nominatos. Sed & Amyntam, quem à Nicomacho nominatum Acidalius euasisse supplicium putat, non esse cum cuius statim libro seq. ampla habetur mentio. Deinde hic dici, *omnes à Nic. nominatos*, non propter Calin & Philotam, de quibus iam per se constabat, sed Demetrium & alios cum eo antea nominatos.

SAXIS OBRVERVNT) Apud Persas quoque lapidibus obrui interdum nocentes solebant: & ita Bagorasus, in Ctesias refert, iussu regis lapidibus est obrutus. Idemque passum Pharnaciam Eunuchum, idem Ctesias scribit. Brill. de regno Pers. lib. 2. p. 264.

Atic.

Athenienses etiam Æschylum hæc morte damnaſſe Ælian. hiſt. var. 5, 19. ſcribit. Sicut & Caphyſenſes, ſimulachrum Dianæ violantes pueros. Pauſan. lib. VIII. Per ſeditio- nem militum idem accidit Poſthumio inſciant, quas promiſerat prædas, ut ait Florus 3, 22, 2. apud Liuium 4, 50. & poſtea Q. Pompeio, teſtibus Valer. Max. 9, 7, 2. Velleio 2, 20, 2. Liui. epit. 77, 4. Sic apud Xenoph. lib. 1. ἀναβάας. Clearchus primus ſuos vi pro- pellere, ut pergerent, volebat. At illi tunc in ipſum procedere incipientem, cum ipſius iumentis, lapides conſiciunt. Quo factum, ut parum abeſſet, quin lapidibus obrueretur. Simi- lia de mercenariis Pœnorum ſcribit Polyb. 1, 80. Adde Simocattam 3, 1. Zvinger. theatr. pag. 2718. p. 2. Partheni Erotica cap. XXI. Arcades & viuum Aristocratem la- pidarunt, & nepotem, proditiſſimum crimine. Pauſan. lib. VIII. Nicephorus Imp. etiam per ſeditionem populi lapidibus impetitus eſt. Zonaras Tom. III. pag. 164. Quid ipſi Domino acciderit, diſcimus ex Ioh. cap. VIII. De Vatinio vide Macrobi. Sa- turn. 2, 6. Id ergo non mori cuiſdam adſcribendum, quod faciunt, qui inter pœnas militares referunt, ſed repentinis animorum motibus. Ita Laidem in templo Vene- ris obruiſſe mulieres, Plutarch. Erot. c. 42. tradit. In Vigilium I. Pontif. plebs Rom. ſiſtes ſaxaque coniecit, apud Blond. 1, 7. & Platinam. Porcherium Treuirenſem Gal- lorum populus lapidibus obruit, propterea quod noua vectigalia inueniſſet. Egid. in Chilperico. Neceſſitati potius quam mori adſcribendum eſt, quod de Turcarum mangonibus traditur, eos, cum ſæpe magnum captiuorum numerum vnus trahat, ſol- licite providere, ne cui manus relinquatur libera, quod aliquando eiſmodi homines à mancipiis lapidibus obrutos meminerint. At ſupplicii cauſa iuſſum id olim in Ve- teri Teſtamento multis locis, quorum peruerſa interpretatio, Stephanum illum proto- martyrem exiit vita. Sic & Artayctæ filium interfecerunt Athenienſes apud Herodot. 9, 119. & caduceatorem improbum Cretenſes, apud Nicolaum Damasc. in Excerpt. Va- leſ. pag. 442. Quod autem Curtius hic ait more patrio, ei ſimilis locus eſt in Marcelli- no 29, 26. eos qui inter Conſtantianos merebant, priſco more militibus dedit occidendos. Sa- bæi reges egreſſos regia lapidibus obruebant ex oraculo. Diodor. 3, 47. Agatharchides de mari rubro 1, 50. apud Photium. De lapidatione, eſt & apud Euripidem Oreſte- verſ. 48.

Hæc dies autem eſt dicta,
In qua ſerem ſententiam Argini,
An oporteat nos mori lapidante ſaxo,
An acuto enſe feriri collum.

Eternum, ut notaui Popma, de ſupplicio Philotæ diſſentitur. nam Diodor. 17, 80. capi- tali ſupplicio affectos, generaliter; Arrianus 3, 5, 20. à Macedonibus iaculis confoſ- ſos narrat.

6, 11, 39. ET INVIDIA) Inſignis hæc eſt correctio Rubenii Elector. cap. 33. non modo ſalutis, ſed & inuidiæ. Alexander, inquit, non ſolum ſalutis & capitis diſcrimen effugit, ſed etiam inuidiæ & calumniarum flammam, per confeſſionem hanc Philotæ. Quod egregie firmant ſequentia & ſimilimus iſte locus Tacit. 15, 73, 1. Nero vocato ſenatu, oratione inter patres habita, edictum apud populum, & collata in li- bris indiſta, confeſſionesque damnatorum adiunxit. Etenim crebro vulgi rumore laceraba- tur, tamquam viros inſonites ob inuidiam auſtinxiſſet. Idem noſtro æuo factum vidimus. Non enim falſo conquerebatur Domitianus apud Sucton. 21, 1. Condi- tionem principum miſerrimam, quibus de conſpiratione comperta non crederetur, niſi occiſi. Cer- tiſſima igitur eſt emendatio Viri ingenioſiſſimi: quamquam eam reſellere conetur Doctus Aduerſariorum ſcriptor lib. 28. cap. 6. deſenſa vulgari lectione vitam vite. Et iam reſpondimus quærenti, cur poſt ſalutem Curtius demum dicat de inuidia. Quod

lib. 6. cap. 11. n. 40. & 1. 7. c. 1. n. 1. 3. 4. Comment. in Curtium.

autem ipse vitam sic distinguit à salute, ut totius vitæ cursum atque ordinem designare dicat, id vero non magnopere ad rem facit, nec à vita sufficienter distinguit salutem. nam si semel salutis fecisset naufragium, certe iam de eo vitæ tempore atque ordine superuacaneum erat quærere. Post hæc scripta, cum viderem iam in Edit. receptam esse Rubenii correctionem, ego quoque exprimendam putavi.

6, 11, 40. *PHILOTAS*) Hic vero dele vocem *Philotas*, quæ tam manifesta temerariæ glossæ, ut mirum sit haud etiam pridem deprehensam. Curtius quidem si addidisset, non eo quo nunc est loco, sed initio statim posuisset. Sed nec addidit, nec opus fuit, cum in medio non alium quam *Philotam* designari. *Acidalius*. Eademque erat *Bongarsii* sententia, vocem eam aut ex glossa esse, aut lineæ superiori proximæ intericiendam. Cui etiam supra n. 30. eliminandum id nomen videbatur, in his; nec ab ipso *Philota*.

7, 1, 1. *IN MISERICORDIAM*) Affine est illud *Liuii* 29, 22, 7. de *Plemio*: iam senescente inuidia, mollebat ira. Adde eundem de *M. Manlio*, 6, 20, 13. de *Philopœmene*, 39, 49, 11. & *Buchanan*. lib. XVIII. Hinc artificium eorum, qui *Iugurthæ* faucebant *Romæ*, id agentium, ut omnis inuidia, prolatandis consultatimibus dilaberetur. *Sallust.* *Iug.* 27, 2. Nam etiam plerumque innocentes recenti inuidia impares sunt. *Tacit.* 2, 7, 5. ea animorum affectio, tam crebris exemplis neminem latere potest.

VERTIT) Hanc lectionem merito præfert *Modius Nouant*. epist. 99. probante *Manutio* ad *Sallust.* *Catil.* cap. 6. manifestum enim est præterito tempore hæc concipi à *Curtio*: nam si præsens esset, haud scirem veris præferrem, an veritum; cum & hoc recte dicatur; & illud blandiente nouitate à multis, ut in eiusmodi loca inciderunt, intempestiue & nulla urgente causa intrudi soleat. quasi in hoc confisteret opera *Critici*, ut alia faceret quæ repererit, non ut meliora. sunt enim in quos egregie conuenit apophthegma *Spartani* regis, qui conspiciens arborum truncos in quadratas trabes dolari, ait; an si quadratæ arbores nascerentur, rotundas faceretis?

7, 1, 3. *PRIMVS*) *Philippi* patris *Alexandri* missu. *Diod.* *Siculus* 16, 92. Hoc anno *Philippus* rex summus belli dux à *Græcis* factus, bellum *Perficum* inchoauit, ac statim *Attalum* & *Parmenionem*, cum parte copiarum & mandatis, ut vrbes ibi *Græcas* liberarent, in *Asiam* præmisi. *Raderus*. Adde *Iustin.* 9, 5, 8. *Gemistum* lib. 2.

PHILIPPO) Quanti fecerit *Parmenionem* *Philippus*, docet in apophthegmatis *Plutarchus* cap. 29. *Philippus* *Atheniensium* laudabat fortunam, qui quotannis decem imperatorum deligendorum copiam haberens: se dicebat intra multos annos vnium modo duocem reperisse *Parmenionem*. *Raderus*.

NON ALIO) Quam *Parmenione*. Errat enim, qui putat *Philotam* hic signari. Cædem autem *Attali* non *Parmenioni*, sed *Hecatæo* adscribit *Diodor.* 17, 2. Videntur conciliari posse, ut *Hecatæi* opera magis, *Parmenionis* vero consilio, perpetratum sit facinus.

7, 1, 4. *OTII VITIA*) Contra militare otium multa collegit *Gruterus* discurs. ad *Tacit.* cap. 39. quem adi. Ceterum mirum est eadem hæc verba & apud *Senecam* legi epist. 56, 16. Nunquam vacat lascinare districtis: nihilque tam certum est, quam otii vitia negotio discuti. Sic infra 7, 3, 5. noister; nationem ne finitimis quidem satis notam, at *Seneca* epist. 59, 18. gentes ne finitimis quidem satis notas. Vter ab altero mutuatus est? an vterque potius ab alio? hoc credam. Renolutus ad otium militum, adscribam insignem locum *Caesar.* de bel. *Ciu.* 2, 30. à *Grutero* prætermisum: Erant sententia, quæ conandum omnibus modis, castraque *Varri* oppugnanda censerent; quod huiusmodi (seditiosis) militum consiliis, otium maxime contrarium esse arbitrantur. Vbi

VOX